

3223

1880

23

ΤΟ

ΑΡΧΕΙΟΦΥΛΑΚΕΙΟΝ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

ΥΠΟ

Ν. Τ. ΒΟΥΛΓΑΡΕΩΣ

(Απόσπασμα ἐκ τοῦ Δ' τόμου τοῦ Περνασσοῦ)

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ

1880

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΒΟΥΛΗΣ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑΙ

ΤΟ

ΑΡΧΕΙΟΦΥΛΑΚΕΙΟΝ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

ΥΠΟ

Ν. Τ. ΒΟΥΛΓΑΡΕΩΣ

(Απόσπασμα ἐκ τοῦ Δ' τόμου τοῦ Παρνασσοῦ)

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΠΑΡΝΑΣΣΟΥ

1880

ΑΚΑΔΗΜΙΑ
ΑΘΗΝΩΝ

EX LIBRIS
G. J. ARVANITIDI

BYZANTINI

ΑΡΙΘ. ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ

344

ΤΟ ΑΡΧΕΙΟΦΥΛΑΚΕΙΟΝ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΤΑ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΒΕΝΕΤΙΚΗΝ ΕΠΟΧΗΝ

Α΄.

Ἡ ὕπαρξις τοπικοῦ Ἀρχαιοφυλακείου ἐν Κερκύρα ἀνάγεται, κατὰ τὰς σωζομένας μαρτυρίας, εἰς τοὺς πρώτους αἰῶνας τῆς Βενετοκρατίας. Περὶ τούτου νῦν, ἀν οὐχὶ περὶ τοῦ ὀνόματος περὶ τοῦ πράγματος, εὐρίσκομεν ἐν μιᾷ τῶν ἀρχαιοτέρων πρεσβειῶν, δι' ὧν κατὰ τὰ ἀνέκαθεν εἰθισμένα, ἡ Κοινότης τῆς Κερκύρας τὰς αἰτήσεις καὶ τὰ παράπονά της ὑπέβαλλε πρὸς τὴν κυρίαρχοι κυβέρνησιν, κατορθοῦσα τοιοῦτοτρόπως οὐχὶ ἄπκῃ, νὰ διεκδικῆ καὶ ἐξασφαλίσῃ τὰ δικαιώματα καὶ τὰ προνόμια αὐτῆς καὶ κατὰ τῆς ἐν τῇ νήσῳ προϋσταμένης Βενετικῆς ἀρχῆς.

Ἡ ἐν ἔτει 1443 σταλείτω εἰς Βενετίαν κερκυρατικὴ πρεσβεία, ἐν κεφαλαίῳ δεκάτῳ τῶν αἰτήσεων αὐτῆς, ἐφ' ὧν ἡ Βενετικὴ Σύγκλητος ἐν συνεδριάσει ἀπεφάνθη τῇ ἐβδόμῃ Μαρτίου τοῦ ἔτους ἐκείνου· Ἰκέτευσε νὰ ἐκδοθῆ πρόσταγμα, ὅπως ἄπαντες οἱ κάτοικοι τῆς Κερκύρας, οἳς δὴποτε καταστάσεως καὶ ἀνῶσιν, οἵτινες ἤθελον ἔχει εἰς χεῖράς των ἔγγραφα ἢ τι περὶ προνομίου, ἀνήκον εἰς τὴν Κοινότητα τῆς Κερκύρας, προσαγγάωσιν αὐτὸ εἰς τὴν Διοίκησιν (Reggimento), ἐπὶ ποινῇ δουκῶν ἑκατὸν, ὧν τὸ μὲν ἡμισυ ἔστω τῆς Κοινότητος, τὸ δὲ ἕτερον ἡμισυ τοῦ καταγγελέως· καὶ τὰ ὅσα περὶ προνομίων ἔγγραφα ἔχουσιν ἤδη καὶ ὅσα θέλουσι λάβει, νὰ τὰ καταγράψωσιν ἐν τῇ Καγκελαρίᾳ, καὶ νὰ τὰ θέσωσιν ἐν κιβωτίῳ, καὶ νὰ τὰ ἔχωσιν ὑπὸ ἐπτὰ κλεῖδας, ὧν τὴν μίαν νὰ κρατῆ ὁ κ. Βάτιλος, ἕκαστος δὲ τῶν Συνδίκων τὴν ἰδικήν του». Προτίθεται δὲ ὡς λόγος τοῦ αἰτουμένου μέτρου ὅτι «εἰς χεῖραπολλῶν εὐγενῶν περιήλθον τοιαῦτα ἔγγραφα, οὗτοι δὲ τ' ἀποκρύπτουσιν, ὡς ἀποφικνόμενά που κατ' αὐτῶν». Ἡ ἀπάντησις παραδοχῆς, ὡς εἴθισται εἰς αὐτὸ τὸ κεφάλαιον τῆς αἰτήσεως ἐπομένη ἐπιτάττει εἰς τὸν Βάτιλον νὰ προβῆ, οὐχὶ μόνον διὰ προκηρύξεως, ἀλλὰ καὶ δι' ἀνακρίσεως ὅπως ληφθῶσι τὰ ῥηθέντα περὶ προνομίων ἔγγραφα ¹.

¹ Βιβλίον λεγόμενον τοῦ Χρυσοβούλλου τῆς Κοινότητος Κερκύρας σωζόμενον ἐν τῷ Ἀρχαιοφυλακείῳ ἦτο: Copia dei Capitoli della Spectabile Università di Corphù tratti dalli Libri Comuni della Cancellaria Ducal della Illma Sria di Venetia incominciando dal MCCCLXXXVI fin MDXXIII scritta per me Alvise di Garzoni Nodaro Ducal a richiesta delli Spli Ambassadori della detta Mca Coità |D. Andriol Carthano, Beno Lanza e Manoli Mosco venuti a Venetia il 1542 φυλλ. 12 καὶ 14.

Πρὸς διαφώτισιν τῶν ἀνωτέρω μνημονευομένων ἀρχῶν, οφείλομεν νὰ σημειώσωμεν ἐνταῦθα ὅτι μέχρι τοῦ ἔτους 1420 ὁ Βασιλεὺς ἦτο ἡ πρώτη ἐν Κερκύρᾳ Βενετικὴ ἀρχή, διοικητικὴν καὶ δικαστικὴν ἐξουσίαν ἐξασκοῦσα. Τότε δὲ, αἰτήσας τῶν Κερκυραίων, προσετέθησαν αὐτῷ τρεῖς ἕτεροι Βενετοὶ εὐπατρίδαι, οἵτινες ὁμοῦ μετὰ τοῦ Βασιλέως συναπετέλουν τὴν ἐν Κερκύρᾳ Διοίκησιν (Reggimento), δύο μὲν ὡς σύμβουλοι τοῦ Βασιλέως, εἰς δὲ λεγόμενος Προβλεπτής καὶ Καπιτάνιος, ὅστις εἶχε τὴν διαμονὴν αὐτοῦ ἐν τῷ Παλαιῷ φρουρίῳ, ἔχων σὺν τοῖς ἄλλοις ὑπ' αὐτὸν καὶ τὴν στρατιωτικὴν δύναμιν. Ὁ Βασιλεὺς, ὅστις ἦτο κατὰ πρῶτον ἡ ἀνωτέρα ἀρχή, κατήντησε προϊόντος τοῦ χρόνου δευτερεύουσα, ἀφοῦ μάλιστα συνέστη ἐν Κερκύρᾳ ἡ ἑδρα τοῦ Γενικοῦ Προβλεπτοῦ τῆς θαλάσσης τοῦ καὶ Γενικοῦ Προβλεπτοῦ τῆς Ἀνατολῆς ἐπικληθέντος, ὡς περιβελημένου τὴν ὑπερτάτην εἰς τὰς ἡμετέρας νήσους Βενετικὴν ἐξουσίαν, σὺν τῇ ἀρχηγίᾳ τοῦ ἐν Κερκύρᾳ συνήθως σταθμεύοντος Βενετικοῦ στόλου. Οἱ Σύνδικοι δὲ ἦσαν ἡ πρώτη ἐγγῶριος ἀρχή, οἵτινες καὶ προΐσταντο τοῦ συμβουλίου τῆς Κοινότητος ἤτοι τῆς πόλεως, παρ' οὗ ἐνιαυσίως ἐξελέγοντο, καὶ οὗτινος αὐτοὶ διέταττον τὴν συγκάλεσιν, διὰ τῶν Κηνοσώρων γενομένην ἐν γένει δὲ ἀντεπροσώπευον τὴν Κέρκυραν ἐνώπιον τῶν ἀνωτέρων Βενετικῶν ἀρχῶν. Οἱ Σύνδικοι τὸ πρῶτον ἦσαν τέσσαρες, δύο Γραικοὶ καὶ δύο Λατῖνοι, ἔπειτα δὲ περιορίσθησαν εἰς τρεῖς. Ἐξελέγοντο ὁμοῦ ἐν ἀνάγκῃ καὶ ἕκτακτοι Σύνδικοι ¹. Διὰ τοῦτο πιθανῶς, ὅτε ὡς ἀνωτέρω προωρίσθη περὶ ἑπτὰ κλειδῶν διὰ τὸ κιβώτιον τῶν ἐγγράφων, ἐλήφθησαν ὑπ' ὄψιν ὑπὲρ τοὺς τέσσαρας Σύνδικους.

Ἐξ ὧν ἀνωτέρω παρεθέσαμεν ἐκ τῆς ἐν ἔτει 1443 πρεσβείας, προκύπτει καθαρῶς ἡ πραγματικὴ ἰδρυσις τοπικοῦ Ἀρχαιοφυλακείου παρ' ἡμῶν, συνισταμένου, ὡς εἴρηται, εἰς τὰ ἐν ἐνὶ κιβωτίῳ φυλακτόμενα ἔγγραφα τῆς Κοινότητος ὑπὸ ἑπτὰ κλειδας, ὧν τὴν μίαν εἶχεν ὁ Βασιλεὺς. Ὅθεν δυνάμεθα νὰ εἰκάζωμεν ὅτι ἕκτοτε τὸ Ἀρχαιοφυλακεῖον τοῦτο τῆς Κοινότητος ἐγκαθιδρύθη ἐν τῷ οἰκῆματι τοῦ Βασιλέως Κερκύρας, ὅπου τῷ ὄντι, ὡς θέλομεν ἰδεῖ κατωτέρω ὑπῆρξε καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς Βενετοκρατίας. Δὲν δυνάμεθα ὁμοῦ νὰ παραδεχθῶμεν θετικῶς, ὡς εἰς τὸ Ἀρχαιοφυλακεῖον τῆς Κοινότητος ἀποβλέποντα, ὅσα μετὰ ἐξήκονταετίαν, τῇ 10 Νοεμβρίου 1505 διέταττεν ἡ Βενετικὴ Σύγκλητος καὶ περὶ ὧν ἀνετίθετο ἡ ἐκτέλεσις εἰς τοὺς ἐντολῆ τοῦ Συμβουλίου τῶν Δέκα ἀπεσταλμένους Σύνδικους καὶ Προβλεπτάς κατὰ τὴν Ἀνατολήν, περὶ διευθετήσεως τῶν ἐν τῇ Καγκελλαρίᾳ τοῦ Βασιλέως Κερκύρας διατηρουμένων βιβλίων καὶ ἐγγράφων. Οὐχ ἦττον παραθέτομεν ὧδε καὶ αὐτὰ, μήπως διὰ τὴν καὶ ἕκτοτε, ὡς εἶναι πιθανόν, κατάθεσιν ἐν τῷ οἰκῆματι τοῦ Βασιλέως τῶν ἐγγράφων καὶ βιβλίων τῆς Κοινότητος, ἅτινα δὲν ἦσαν ἴσως πολυάριθμα, ὑπήχθησαν σιωπηλῶς καὶ ταῦτα εἰς τὸ λαμβανόμενον μέτρον πρὸς τακτοποίησιν τῆς Καγκελλαρίας τοῦ Βασιλέως.

¹ Ε. Λουτζή. Ἡ Ἐπὶ τῆς Ἐνετοκρατίας Κεφ. Α' καὶ Κεφ. Δ'.

Ὁμιλεῖ ὡς φαίνεται πᾶρων ἐν Κερκύρᾳ ἀρμόδιος Βενετὸς ἄρχων, ἐκθέτων τὰς ὑπὸ τῶν Συνδίκων αὐτῆς αἰτουμένης προνοίας, ἐφ' ᾧν αὐτὸς ἀποφαινεταί, καὶ δίδεται ἡ ἔγκρισις τῆς ἐν Βενετίᾳ ἀνωτέρας ἀρχῆς τῇ δεκάτῃ Νοεμβρίου 1505.

«Ἐνεφάνισθησαν, λέγει, ἐνώπιον ἡμῶν οἱ Σύνδικοι τῆς πόλεως ταύτης μετ' ἄλλων τῶν προυχόντων αὐτῆς, ἐξαιτούμενοι νὰ διορισθῇ φύλαξις καὶ πρόνοια περὶ τῶν βιβλίων τῆς Καγκελλαρίας τοῦ μεγαλοπρεποῦς Βαίλου, ὥστε νὰ διατηρῶνται πρεπόντως, ἵνα αἱ ἀπορῆσεις, οἱ ὄρισμοι καὶ αἱ ἄλλαι δικαστικαὶ πράξεις αἱ περιεχόμεναι εἰς τὰ αὐτὰ βιβλία, ἐξ ᾧν διευκρινίζονται καὶ μαρτυροῦνται ἡ ἰδιωτικὴ περιουσία, καὶ ἐπίσης τὰ δημόσια δίκαια εἰς πλείστας κρισολογίας, ἐν αἷς ἐνέχεται ἡ Περιφανεστάτη ἡμῶν Αὐθεντία, νὰ δύνανται, κατὰ τὰς ἐντυγχανούσας ἀνάγκας, ν' ἀνευρίσκωνται καὶ νὰ μὴ δίδηται ἀφορμὴ εἰς τοὺς κκοσοβόλους διὰ τὴν κακὴν φύλαξιν καὶ ὀλίγην ἐπιμέλειαν περὶ τὰ ἀνωειρημένα βιβλία, νὰ ὑπεξαιρῶσι καὶ σχίζωσι μέρος αὐτῶν, οὐκ ὀλίγον ζημιουμένων τῶν ἐνδιαφερομένων εἰς τὰ ἐν τοῖς αὐτοῖς βιβλίοις περιεχόμενα ἔγγραφα, ὡς καὶ ἂ βεβαιούσι, συνέβη κατὰ τὸ παρελθόν. Ὅθεν κατανοοῦντες ἡμεῖς τὴν σημαντικότητα τῶν ἀνωειρημένων βιβλίων καὶ ἐγγράφων, καὶ τὸ εὖλογον τῆς γενομένης αἰτήσεως ὑπὸ τῶν ρηθέντων Συνδίκων, δυνάμει τῆς ἐξουσίας ἣν περιβάλλεται τὸ ἡμέτερον ἀξίωμα, ὑπομιμνήσκοντες καὶ ἐπαινοῦντες πρὸς τοὺς ρηθέντας ἀνταφερομένους διὰ τὸ ὑπούργημα τοῦτο, τὸ ἄτομον τοῦ κ. Π. Ἀντωνίου Γαζέλου (Pre Antonio Gazelo) κατοικοῦντος ἐν Κερκύρᾳ καὶ ἀπὸ εἴκοσι τριῶν ἐτῶν ἐξασκουμένου ὡς βοηθοῦ (coadiutor) ἐν αὐτῇ τῇ Καγκελλαρίᾳ, διορίζομεν αὐτὸν τὸν Π. Ἀντώνιον συντηρητὴν καὶ τακτοποιητὴν ἀπάντων τῶν ἐν τῇ εἰρημένῃ Καγκελλαρίᾳ τοιούτων βιβλίων, ἐπὶ τῶν διαφόρων κατὰ καιρὸν Διοικήσεων, διὰ τὰς ἐν καλῷ χάρτῃ ἀντιγραφὰς τῶν προσταγμάτων καὶ δουρικῶν γραμμμάτων καὶ ἄλλων διατάρξεων στελλομένων εἰς Κέρκυραν εἰς τοὺς μετέπειτα χρόνους, δικαιοῦμενον νὰ λαμβάνῃ ὡς ἀμοιβὴν ἄσπρον ἓν, δι' ἕκαστον βιβλίον ὅπερ ἀνεύρη καὶ δείξῃ τῇ αἰτήτει παντὸς ἰδιώτου· ἐπίσης νὰ ἔχη ἀπάσας τὰς ἀντιγραφὰς τῶν ρηθέντων βιβλίων καὶ ἀναγράφων ἐν καλῷ χάρτῃ, καὶ τοῦτο προσηκόντως ἀνταμειβόμενος διὰ τὴν ἐργασίαν του, ὀριζομένου ὅτι ἂν θέλῃ τις νὰ ἴδῃ διάφορα βιβλία περὶ τῆς αὐτῆς ὕλης, ὁ ρηθεὶς βοηθὸς νὰ μὴ δύνεται νὰ λαμβάνῃ εἰμὴ ἐν μόνον ἄσπρον»¹.

Εἶναι παρατηρήσεως ἄξιον ὅτι εἰς τὰ τοιοῦτοτρόπως ἐν ἔτει 1505 διαταττόμενα, οὐδεμίαν γίνεταί μνεῖα ἐγγράφων προνομίων τῆς Κοινότητος, περὶ ᾧν ῥητῶς ἐπρονόητε προηγουμένως τὸ ἀπ' ἀρχῆς παρκατεθὲν Κεφάλαιον τῆς ἐν ἔτει 1443 κερκυραϊκῆς πρεσβείας, καὶ περὶ ᾧν, ὡς θέλομεν ἰδεῖ, διαλαμβάνουσιν ἐν γένει ἄπασαι αἱ μεταγενέστεραι πράξεις, αἱ περὶ Καγκελλαρίας τῆς Κοινότητος προνοοῦσαι. Ὡστε καὶ διὰ τοῦτο ἐπιτρέπεται ἅπλῶς καὶ

¹ Βιβλίον τοῦ Χρυστοδούλλου. Φυλλ. 26, 27, 28 καὶ 30.

μόνον ἢ ὑπόθεσις, ὅτι δυνάμει τῆς ὡς ἀνωτέρω περὶ τῶν ἐν τῇ Καγκελλαρίᾳ τοῦ Βασιλείου βιβλίων ἀνατεθείσης αὐτῷ ἐντολῆς ὁ Ἀντώνιος Γαζέλος ἠσχολήθη καὶ εἰς τὰ ἐγγράφα τῆς κερκυραϊκῆς Κοινότητος. Ἄλλως τε τὰ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἔχουσι πολλὴν τὴν ἀσάφειαν, οὐδὲ περιηλλέ τι μέχρις ἡμῶν παρέχον εἰδήσιν τινα περὶ τοῦ ποῖα τις πράγματι ἀπέβη ἢ τοῦ Γαζέλου ἐργασία.

Οὐχὶ μετὰ μακρὸν χρόνον μεγάλη ἐνέσκηψεν εἰς τὰ ἐν Κερκύρᾳ Ἀρχαιοφυλακεῖα, δημόσιά τε καὶ ἐγγχώρια, σύγχυσις καὶ καταστροφή κατὰ τὴν ἐν ἔτει 1537 φοβερωτάτην τουρκικὴν πολιορκίαν, καθ' ἣν σὺν τοῖς ἄλλοις ἀπωλέσθησαν καὶ τὰ πρωτότυπα τῶν ἐν ἔτει 1386 χορηγηθέντων εἰς τὴν Κερκυρᾶν προνομίων, κατὰ τὴν εἰς τὴν Βενετικὴν Πολιτείαν ἐκουσίαν αὐτῆς παράδοσιν. Διὸ ἐδέητε νὰ ληρθῶσιν ἐκ Βενετίας νέα τούτων ἐπίσημα ἀντίγραφα, διὰ τῆς ἐν ἔτει 1542 σταλείσης Κερκυραϊκῆς πρεσβείας, δι' ἧς πρὸς τούτοις ἐξητήθη καὶ ἡ ἐπικύρωσις τῶν περὶ προνομίων τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας παπικῶν βουλῶν Λέοντος δεκάτου (10 Μαΐου 1521) καὶ Παύλου τρίτου (8 Μαρτίου 1540) πρὸς ὑπεράσπισιν τοῦ πατρίου θρησκευματος τῶν Κερκυραίων ἀπὸ τῶν καταδυναστεϊῶν τῆς λατινικῆς ἐκκλησίας, ἧτις ἤδη ἐπὶ τῆς τῶν Ἀνδραγαυῶν δεσποτίας, εἶχε μετὰ τοῦ ἀρχιεπισκόπου αὐτῆς σφετεριστικῶς ἐγκαθιδρυθῆ ὡς ἐπικρατοῦσα ἐν Κερκύρᾳ ¹.

Ἀπὸ τοῦδε μᾶλλον εὐκρινῆς παρουσιάζεται ἡ ὑπαρξίς τοῦ Ἀρχαιοφυλακείου τῆς Κοινότητος.

B'.

Ἐν ἔτει 1558 ἰδρύεται τὸ ἀξίωμα Καγκελλαρίου τῆς Κοινότητος, εἰς δὲ ἀνατίθεται σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ ἡ φύλαξις τῶν ἐγγράφων ταύτης, τουτέστι ἢ τοῦ πραγματικῶς ὑπάρχοντος Ἀρχαιοφυλακείου αὐτῆς διευθύνσις. Ἰδού δὲ ἢ περὶ τῆς ἰδρύσεως τούτου ψηφισθεῖσα πρᾶξις ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου τῆς Κοινότητος τῇ προτάσει τῶν τότε Συνδίκων, ἧτοι προῖσταμένων τῆς ἐγγχωρίου διοικήσεως τῇ 28 Ὀκτωβρίου 1558, διχγράφουσα τὰ καθήκοντα αὐτοῦ τοῦ Καγκελλαρίου καὶ δεικνύουσα εἰς τί τότε συνίστατο τὸ ῥηθὲν Ἀρχαιοφυλακεῖον ².

¹ Ἀρχαιοφυλ. Κεφ. XXIV καὶ Κεφ. XXV τῆς ἐν ἔτει 1542 Πρεσβείας. "Ὅρα καὶ Ε. Λούντζη ἢ Ἐπιάνηςος ἐπὶ Ἐνετοκρατίας Κεφ. ΙΑ'.

² Πρὸς διασάφισιν τοῦ ἐπὶ Βενετοκρατίας συστήματος τῆς ἐγγχωρίου Διοικήσεως τῆς Κερκύρας, ὑπομνησόμενοι ἐνταῦθα ὅτι τὸ συμβούλιον τῆς Κοινότητος εἶτε τῆς πόλεως, ἀριθμοῦν τὸ πάλαι ἐβδομήκοντα ἢ ὄγδομήκοντα μέλη, συνεπέα τῆς ἐν ἔτει 1484 κερκυραϊκῆς Πρεσβείας, ἐξελέγετο ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τούτῳ κατ' ἔτος συγκαλουμένου Γενικοῦ Συμβουλίου, περιλαμβάνοντος ἅπαντας τοὺς ἐνήλικας εὐγενεῖς, καὶ ἐψήφισε σὺν τοῖς ἄλλοις ἅπαντα τὰ τῆς Κοινότητος ἀξιώματα καὶ ὑπουργήματα (cariche ed officii) (Le Leggi Municipali delle Isole Ionie dall' anno 1386 fino alla caduta della Republica Veneta pubblicate dal D. G. Pojago. Corfù 1846 Τομ. Α'. σελ. 35). Τὸ Συμβούλιον τῶν ἐβδομήκοντα ἠδὲ ἦθη ἔπειτα μέχρι τοῦ ἀριθμοῦ 150, διὰ δουρικῶν θεσπίσματος 14 Μαΐου 1489. Ὅρισμός δὲ τοῦ Γενικοῦ Προβλε-

«Γνωσταί εἶναι εἰς τὸ Σεπτὸν Συμβούλιον αἰ καθ' ἡμέραν ἀκολουθήσασαι καὶ ἐξακολουθοῦσαι ἀταξίαι εἰς τὰς ὑποθέσεις τῆς Μεγαλοπρεποῦς ταύτης Κοινοῦτος καὶ μάλιστα κατὰ τὴν ἐκλογὴν τῶν ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου τούτου διοριζομένων ἀξιωματῶν· διότι οὐδεὶς ὑπάρχει ἐπιφορτισμένος νὰ κρατῆ τὰς διαταγὰς, πρεσβείας καὶ πολλὰ ἔγγραφα προνομίων, ὅσα δι' ἰδρωτῶν, ἀγρυπνιῶν καὶ ἐξόδων ἀπέκτησαν οἱ ἡμέτεροι πρόγονοι. Ἰκνὸν μέρος τούτων ἀπωλέσθη, ἄλλα δὲ ὅταν ζητῶνται δὲν δύνανται νὰ εὐρεθῶσιν, εἰμὴ διὰ μεγίστων δυσκολιῶν· ὥστε ὁσάκις ἡ Κοινότης θέλει νὰ μεταχειρισθῆ τὰς διαταγὰς ταύτας δὲν τὰς εὐρίσκει, καὶ ἕνεκα τούτου τὰ πράγματά της κακῶς ἔχουσι, μετὰ μεγίστης ζημίας ἀπάντων ἡμῶν, οἵτινες δὲν δυνάμεθα νὰ ποιήσωμεν χρῆσιν τῶν δωρημάτων τῆς εὐδαιμονεστᾶτης Βενετικῆς κυριαρχίας.

«Διὰ ταῦτα ὁ νῦν ἐλαμπρότατος Βασιλεὺς καὶ Γενικὸς Προβλεπτής εἰς πάντα πάντοτε προσέχων πρὸς τὸ κλῆρον τῆς Κοινοῦτος ταύτης, ὡς πατὴρ ἀγαθὸς ἐμνήθητι ἐπίτης ὅτι πρέπει νὰ ἐκλεχθῆ ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου τούτου ἓνας Καγκελλάριος τῆς μεγαλοπρεποῦς Κοινοῦτος, ἐπιφορτισμένος νὰ κρατῆ καὶ φυλάττῃ τὰ προνόμια, τὰς πρεσβείας, τὰς διαταγὰς καὶ πᾶν ἄλλο, ὅπερ ὑπάρχει τῆς Κοινοῦτος, ἵνα μὴ ἐξακολουθῶσιν ἀπὸ τοῦδε εἰς τὸ ἐξῆς αἰ κατὰ τὸ παρελθὸν ἀκολουθήσασαι μεγάλαι ἀταξίαι. Ἐπομένως ψηφισθήσεται καθ' ἃ ἡμεῖς οἱ τοῦ παρόντος ἔτους Σύνοικοι προτείνομεν, νὰ ἐκλέγηται κατ' ἔτος παρὰ τοῦ μεγαλοπρεποῦς συμβουλίου, εἷς τῶν ἡμετέρων πολιτῶν γινώσκων γράμματᾶ ἑλληνικὰ καὶ λατινικὰ, μὲ τίτλον Καγκελλαρίου τῆς Κοινοῦτος καὶ μισθὸν δουκᾶτων 36 κατ' ἔτος, ἐντεταλμένος νὰ κρατῆ καὶ φυλάττῃ ἅπαντα τὰ ἔγγραφα, ἤγουν πρεσβείας, προνόμια, διαταγὰς καὶ ἀποφάσεις γενομένας ἐν τῷ Συμβουλίῳ τούτῳ, καὶ τὰς ἀφορώτας ἐκείνους οἵτινες ἂν καὶ δικτελοῦντες ἐν περιόδῳ ἀπαγορεύσεως·¹ οὐχ ἥττον ψηφοφοροῦνται Φράγκοι καὶ Γραικοί, ὀφείλων δὲ ἅπαντα ταῦτα καὶ ὅσα ἄλλα ἔγγραφα ἀνήκουσιν εἰς τὴν μεγαλοπρεπῆ Κοινότητα νὰ τὰ φυλάττῃ χωριστὰ, ἵνα ἐν παντὶ χρόνῳ δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν εἰς τὴν ῥηθείσαν Κοινότητα

ποῦ καὶ Ἐλεγκτοῦ Βερνάρδου Μοροζίνη ἀπὸ 31 Ὀκτωβρίου 655, ὁρίζει ἡμέραν τῆς ἐτησίας συγκαλέσεως τοῦ Γενικοῦ Συμβουλίου τὴν 15 Ὀκτωβρίου, ὅπως ἐκλέξῃ τὸ Συμβούλιον τῶν 150, ὅπερ ἐντὸς τοῦ Νοεμβρίου ὄφειλε νὰ προβῆ εἰς τὰς ἐκλογὰς τῶν ἀξιωματῶν καὶ ὑπουργμάτων μέχρι τῆς 24 Δεκεμβρίου, ἅτινα ἀμέσως τὴν ἡμέραν τῶν Χριστουγέννων 25 Δεκεμβρίου ὄφειλον ν' ἀναλάβωσι τὰ καθήκοντά των (Vol. 65. Arg. Div. Δέση 28 φυλάδιον ἔντυπον). Ἡ προθεσμία αὕτη τῶν ἐκλογῶν σπανίως ἐτηρεῖτο καὶ ἐξηκολούθουν αἱ ψηφοφορίαι καὶ ἀρξαμένου τοῦ νέου ἔτους. Τὸ συμβούλιον περιεῖχε δύο τάξεις μελῶν τοὺς λεγομένους Λατίνους καὶ τοὺς Γραικοὺς, ὡς ἐκ τῆς καταγωγῆς μᾶλλον ἢ ἐκ τοῦ πρεσβευσμένου θρησκευματος διακρινομένους, καὶ τινὰ τῶν ἀξιωματῶν τῆς πόλεως, καθ' ὀρισμένην ἀναλογίαν ἀνήκον εἰς τοὺς μὲν καὶ εἰς τοὺς δέ. Ἦσαν λ.χ. Σύνοικοι Γραικοὶ καὶ Σύνοικοι Λατίνου, δικασταὶ Γραικοὶ καὶ δικασταὶ Λατίνου, ἀγορανόμοι ἐπίσης κτλ.

1 Contumacia. Τῶν εἰς ἀξιωματὰ τινὰ ἐκλεχθέντων καὶ ἀπρητησάντων ἀπαγορεύετο ἐπίτινα χρόνον ἢ εἰς ὑπόδηγμα ἐκλογῆς ἢ δὲ περίοδος τῆς ἀπαγορεύσεως ταύτης ἐλέγτετο contumacia.

νά διακηρυχθῆ δὲ ὅτι ὁ ἐσόμενος Καγκελλάριος τὸ παρὸν ἔτος, ὀφείλει νά καταγράψῃ χωριστὰ εἰς ἓν βιβλίον τὰ ψηφίσματα καὶ τὰς διαταγὰς ὅσα κατὰ διαφόρους καιροὺς τὸ Συμβούλιον τοῦτο παρεδέχθη, ὁμοίως δὲ οἱ διάδοχοι αὐτοῦ τὰ κατὰ καιροῦς πεπραχθέντα νά υποχρεωθῶσι δὲ οἱ μέλλοντες σεβαστοὶ Σύνδικοι καὶ αὐτὸς ὁ Καγκελλάριος, κατὰ πᾶσαν ἑναρξίν τῶν ἐκλαμπροτάτων διοικήσεων, νά ἐμφανίζωνται ἐνώπιον τῆς ἐκλαμπρότητός των καὶ νά δεικνύωσι τὰ προνόμια τῆς μεγαλοπρεποῦς ταύτης Κοινότητος, αἰτοῦντες ἔπειτα, ὅταν τύχῃ περίστασις, τὴν ἐκτέλεσιν αὐτῶν, ἐπὶ ποινῇ ἐπιβαλλομένη τοῖς τε Συνδίκοις καὶ τῷ Καγκελαρίῳ δουκᾶτων πεντήκοντα. Ὁ δὲ κατὰ διαδοχὴν ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος ἐσόμενος Καγκελλάριος νά λαμβάνῃ ἀποδείξειν πεπραχθῆς ὑπὸ τοῦ διαδόχου του πασῶν τῶν πρεσβειῶν, προνομίων, διαταγῶν καὶ παντὸς ἄλλου ὅσα πεπραχθῶσι εἰς αὐτόν, ὅπως μὴ ἀπολεσθῶσι, καὶ τοῦτο ἐπὶ τῇ ἀνωγεγραμμένῃ ποινῇ.

Ἄπειθ' δὲ ἐντυχθῆ χρειάζεται πρὸς πληρωμὴν τοῦ αὐτοῦ Καγκελαρίου, ὡς καὶ ἄλλοτε ἢ ἀνωγειρημένη μεγαλοπρεπῆς Κοινότης ἐν ταῖς ἀνάγκαις αὐτῆς ἐξεμισθωσεν, ὡς εἰς αὐτὴν ἀνήκοντα, τὸν διάπλου τῶν λέμβων αἰτινες κομίζουσι τοὺς σάκκους τοῦ σίτου εἰς τοὺς μύλους τῶν Βενιτσῶν, εἰς Μεσογῆν καὶ εἰς Ἑγύπτον, ὡς αὐτῶς ὅπως πεπραγματοποιήθῃ καὶ τὸ ἀγιώτατον τοῦτο καὶ τοσοῦτον σωτήριον ἔργον, τῇ ἐξουσίᾳ τοῦ Σεπτῶ τούτου Συμβουλίου, ψηφίζεται νά ἐμισθωθῆ ὁ διάπλος οὗτος παρὰ τῶν σεβαστῶν Συνδίκων, διὰ σάλπιγγος ἡκούσης εἰς τὸν πλειοδοτοῦντα, ὅπως πληρωθῆ αὐτὸς ὁ Καγκελλάριος· πᾶν δὲ ἐντεύθεν περισσεύμα τεθῆσεται ἐν τῷ ταμείῳ τῆς Κοινότητος, ὅπως τὸ μεταχειρισθῆ ἐν ταῖς ἀνάγκαις αὐτῆς. Ὅρίζεται δὲ νά μὴ δύνανται ἄλλοι νά ἐπιχειρήσωσι τὸν διάπλου αὐτόν, πλὴν τῶν μισθωτῶν αὐτοῦ, ἐπὶ ταῖς ἐν τῷ προγράμματι τοῦ πλαιστηριασμοῦ ἐκτεθηγομέναις ποιναῖς· αὐτοὶ δὲ οἱ μισθωταὶ νά μὴ δύνανται νά εἰσπράττωσιν πλέον τοῦ μικροῦ γροσίου (grossetto) τὸ μόδιον, ὡς καὶ νῦν λαμβάνουσιν. Ὁ αὐτὸς δὲ Καγκελλάριος ἐπιφορτίζεται ἐπίσης νά κρατῆ τὰ ἔγγραφα τῶν σεπτῶν Συνδίκων, καὶ θὰ ἔχη πρὸς ἔτι τὴν εὐλόγως αὐτῷ προσήκουσαν ὠφέλειαν δι' αὐτὰ τὰ ἔγγραφα, ἀντικαθιστάμενος εἰς τὸν γραφέα τοῦ Σιτοβολῶνος, ὑπὸ τὸν αὐτόν τῆς ἀπαγορεύσεως ὄρον, ὃν εἶχεν ὁ αὐτὸς γραφεὺς, ἵνα υποχρεωθῆ ὁ αὐτὸς Καγκελλάριος, εἰς πᾶσαν αἴτησιν τῆς μεγαλοπρεποῦς Κοινότητος, νά δεικνύῃ τὰς διαταγὰς εἰς τούτους τοὺς σεβαστοὺς πολίτας δωρεὰν καὶ ἄνευ τινὸς πληρωμῆς.¹

Τὸ συμβούλιον τῆς πόλεως ἦτοι τῆς Κοινότητος ἐπιψηφίζων τὴν ἀπόφασιν ταύτην, ἐξελέξατο ἀθημερὸν Καγκελλάριον τῆς μεγαλοπρεποῦς Κοινότητος τὸν Δῆμον Καρτάνον π. Νικολάου». ²

¹ Vol. 2. Argomenti Diversi della Città di Corfù. Δέση α'. φύλλ. 76 καὶ 77.

² Αὐτόθ. σελ. 79. Ἐν ταῖς ψηφοφορίαις τῶν ἀξιωματῶν καὶ ὑπουργημάτων. Per crear un Cancellier della Mag. Comunità.

Και οὕτω μὲν κατ' ἀρχὰς ἐπὶ ἓν μόνον ἔτος ἐξελέγετο ὁ Καγκελλάριος, ὡς ἐκ συστήματος ἐπὶ ἓν μόνον ἔτος ἐξελέγοντο ἐν γένει αἱ τῆς κερκυρατικῆς Κοινότητος ἀρχαί. Ταχέως ὁμως ἔγεινεν ἐπαισιωπητὴ ἡ ἀνάγκη τῆς ἐπὶ μακρότερον χρόνον ἐκλογῆς, ὡς μαρτυρεῖ πρότασις τις ὑπὸ τῶν Συνδίκων σχεδιασθεῖσα περὶ τὸ ἔτος 1562¹. Ἐξοκολουθεῖ ὁμως μέχρι τοῦ ἔτους 1571 ἡ ἐπὶ ἓν μόνον ἔτος ἐκλογή, ὅτε ὀρίζεται νὰ γίνηται αὕτη ἐπὶ τρεῖς ἔτη². Τὸ περὶ τούτου ψήφισμα παραθέτομεν ἐνταῦθα κατ' ἑκτασιν, ὡς ἐνδιαφέρουσιν πράξιν τῆς τότε ἐποχῆς, μεταφράζοντες καὶ αὐτὸ ὡς τὰ προηγούμενα ἐκ τοῦ ἰταλικοῦ κειμένου.

« Ἀνεγνώσθη ἐν τῷ Σεπτῷ Συμβουλίῳ τῇ 22 Νοεμβρίου 1571, ὑπὸ τὸν ὄρον τριημέρου προδιασκέψεως.

« Ἀνάγκης οὐσης Σεπτὸν καὶ Ἔντιμον Συμβούλιον νὰ ὑπάρχη διὰ τὴν ὑπηρεσίαν τῆς μεγαλοπρεποῦς ταύτης Κοινότητος εἰς Καγκελλάριος ἰκανὸς καὶ ἀρμόδιος νὰ φυλάττη καὶ ἐπιμελήται τὰ προνόμια, τὰς προσθεῖαις καὶ πᾶν ἄλλο ἔγγραφον ἀνήκον τῇ αὐτῇ Κοινότητι· νὰ συγκαλή τὰ Συμβούλια, νὰ προσέχη εἰς τὰς περιόδους ἀπαγορεύσεως διορισμοῦ ἐκάστου ψηφίζομένου, ἐπίσης εἰς ὅσους ψηφίζονται Λατῖνοι καὶ Γραικοὶ καὶ εἰς ὅσα καθ' ἡμέραν ἐπιφορτίζεται ὑπὸ τῶν Συνδίκων διὰ τὰς ἀνάγκας τῶν πραγμάτων τῆς πόλεως, καθ' ἃ ὤρισθη καὶ διὰ τοῦ παραδεγεμένου ψηφίσματος κατὰ τὴν πρώτην σύστασιν τοῦ ῥηθέντος Καγκελλαρίου.

« Ἐπειδὴ δὲ ἐλάχιστον εἶναι τὸ ὑπ' αὐτοῦ νῦν ἀπολαμβάνομενον ὄφελος· διὰ ταῦτα προτείνεται ψήφισμα ὅπως ὁ ῥηθεὶς Καγκελλάριος ἐκλέγηται διὰ τρεῖς ἔτη, ὑπαγόμενος εἰς περίοδον ἀπαγορεύσεως διεστῆ ἀπὸ τῆς σήμερον ἡμέρας· καὶ πρὸ τῆ ἀπολαβῆς ἦν ἔσχε μέχρι τοῦδε, νὰ ἔχη καὶ τὸ γραφεῖον

1 Αὐτὸθ. Φύλλ. 219. Ἡ τοιαύτη πρότασις ψηφίσματος δὲν φέρει χρονίαν, εὐρίσκεται ὁμως μεταξύ Πρακτικῶν 10 Νοεμβρίου καὶ 28 Δεκεμβρίου 1562.

2 Ἐν τῷ αὐτῷ τόμῳ μετὰ τὴν πρώτην ἐπὶ ἓν ἔτος ἐκλογὴν ἀπαντῶμεν καὶ ἄλλας ἐπὶ ἓν ἔτος ἐπίσης γενομένας μέχρι τοῦ 1570 ἐκλογὰς Καγκελλαρίων τῆς Κοινότητος, ἦτοι. Τῇ 5 Νοεμβρίου 1559 Ἀρσένιος Σουβλάχης (Arsenii Suvlachii φυλλ. 103). Τῇ 6 Νοεμβρίου 1560 Σπύρος Τριαντάφυλλος (φυλλ. 162). Τῇ 3 Νοεμβρίου 1561 ὁ ῥηθεὶς Δῆμος Καρτάνος π. Νικολάου (φυλλ. 175) φέρεται ὑψηφισμένος, ἀλλὰ μὲ σημεῖον τι ὅσπερ εἰς ἄλλας ἐκλογὰς δὲν ἀπαντᾷται. Φαίνεται δὲ ὅτι δὲν διετέλεσε πράγματι ἐν τῷ ὑπουργήματι τὸ ἔτος ἐκεῖνο· διότι, εἰς πράξιν τοῦ Συμβουλίου δημοσιευθεῖσαν διὰ κήρυκος 16 καὶ 18 Δεκεμβρίου 1561 καὶ εἰς ἄλλην τοῦ αὐτοῦ μηνὸς καὶ ἔτους, ὡς ἐπίσης εἰς ἄλλην τῆς 8 Ἰανουαρίου καὶ τῆς 21 Μαΐου 1562 ὑποφαίνεται εἴτε ὡς ἀναγνώσας, εἴτε ὡς ἐπισημοποιῶν αὐτὰς ὁ ἀνωμνησθεὶς Σπύρος Τριαντάφυλλος (φυλλ. 183, 189, 190, 197, 200, 201 καὶ 204). Ὁ αὐτὸς Τριαντάφυλλος ὡς Καγκελλάριος τῆς Κοινότητος ὑποφαίνεται καὶ εἰς ἔγγραφον τῆς 12 Μαρτίου 1565 (φύλλ. 227). Ἀπαντῶνται εἰσέτι κατ' ἔτος ἐκλεγόμενοι. Τῇ 5 Νοεμβρίου 1565 Νικόλαος Πόθος (φύλλ. 247). Τῇ 1 Νοεμβρίου 1566 Ἀλοῦσιος Καποδίστριας (Alvise Capodistrie φυλλ. 274.) Τῇ 6 Νοεμβρίου 1568 Ἀνδρέας Ἀλταβίλας (Andria Altavilla φυλλ. 293). Τῇ 10 Νοεμβρίου 1569 Σπύρος Τριαντάφυλλος (φυλλ. 317). Τῇ 28 Ὀκτωβρίου 1570 Στυλιανὸς Ρίκαης (Δεσμ. Β'. φυλλ. 237).

τῶν σάκκων ἐν ἁγίῳ Λαζάρῳ¹· καὶ ἂν θέτῃ ἄλλον εἰς ἐξυπηρέτησιν τοῦτου, ἔστω πάντοτε τῆ συναϊνέσει τῶν Συνδίκων καὶ νὰ ἔχῃ πάντοτε ἄτομον ὅπως ζυγίζῃ τοὺς εἰρημένους σάκκους καὶ σημειοῖ τὸ πᾶν· καὶ οὕτως ἀπὸ τριῶν εἰς τρία ἔτη νὰ ἐκλέγηται εἰς ἀπολαύων τὸ αὐτὸ ὄφελος, καὶ νὰ ὀφείλῃ ὁ κατὰ τὸ παρὸν ἐπιψηφισθόμενος Καγκελλάριος νὰ δέσῃ τάντα τὰ ἔγγραφα εἰς ἓν βιβλίον, νὰ ποιήσῃ μίαν καταγραφὴν πάντων, ἧγουν ν' ἀρχήσῃ ἀπὸ τοῦ Χρυσοδούλλου μέχρι τῆς σήμερον, καὶ οὕτως ἐπίσης νὰ σημειοῖ πᾶν ὅ,τι χρειασθῆ καὶ νὰ δίδῃ ἀπόδειξιν παραλαβῆς ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν, εἰς καγκελλάριος εἰς τὸν ἕτερον· καὶ ὁ νῦν ἐκλεχθισόμενος, ἅμα παραλάβῃ τὰ εἰρημένα προνόμια καὶ ἔγγραφα καὶ ὅ,τι ἄλλο, νὰ συντάξῃ Ἀλφραθητικὸν Πίνακα παντὸς πράγματος, ἵνα δύναται νὰ γίνῃ εὐκολος χρῆσις, ἐπὶ ποινῇ δουκᾶτων πεντήκοντα καὶ στερήσεως τοῦ ἀξιώματος, ἅμα μὴ τηρήσῃ ὅσον ἀνωτέρω ἐψηφίσθη.

»Τῆ 26 εἰρημένου.

»Ἀνγκνωσθὲν τὸ εἰρημένον ψήφισμα ἐψηφίσθη.²»

Πρὸς συμπλήρωσιν τῶν περὶ Καγκελλαρίων τῆς Κοινότητος εἰδήσεων κατὰ τὴν ΙΓ' ἑκατονταετηρίδα, παραθέτομεν ἐπίσης ἐν μεταφράσει καὶ τὸ ἐπόμενον ψήφισμα τοῦ Συμβουλίου, ἔνθα σαφῶς λέγεται ὅτι ἐν τῷ Πραιτωρικῷ Παλατίῳ, δηλαδὴ ἐν τῷ τοῦ Βαίλου ὑπῆρχον τὰ ἔγγραφα τῆς Καγκελλαρίας τῆς Κοινότητος ὑπὸ κλειδᾷ ἐν ἰδιαιτέρῳ ἐρμαρίῳ φυλακτιόμενα.

«1593 τῆ 12 Αὐγούστου.

«Ἐν τῷ μεγάρῳ (loggia) ἔνθα συνῆλθε τὸ σεπτὸν Συμβούλιον ὅπως προβῆ εἰς τὴν ἐκλογὴν ἐνὸς Καγκελλαρίου τῆς Κοινότητος. Ἐνεφανίσθησαν πρὸ τῆς εἰρημένης ἐκλογῆς, ἐνώπιον τῆς Ἐκλαμπροτάτης Διοικήσεως, οἱ Σεβαστοὶ Σύδικοι τῆς ῥηθείτης μεγαλοπρεποῦς Κοινότητος, οἵτινες θεωροῦντες ὅτι πολλὰ ἀταξίαι καὶ ἄτοπα συμβαίνουσιν εἰς τὰ ἔγγραφα, βιβλία, ψηφίσματα καὶ πᾶν ἄλλο ἀφορῶν εἰς τὸν ῥηθέντα Καγκελλάριον διὰ λογαριασμὸν αὐτῆς τῆς Κοινότητος, ἐξαιτοῦνται νὰ φέρωσιν οἱ εἰρημένοι ἄρχοντες κατ'ἀλληλον θεραπείαν. Διὸ μετὰ ὄριμον περὶ τοῦ ὄλου σκέψιν καὶ σκοποῦσα ν' ἀποφύγῃ

¹ Ὡνομάζετο οὕτω συνοικία ἢ ὁδὸς ἐν τῷ ἐξωπολίῳ τῶν Κορυφῶν, κειμένη κατὰ τὸ μέγρος τοῦ προαστείου Σαββόκου, ἔξω τῆς νῦν Βασιλικῆς Πύλης. Φαίνεται ὅτι εἰς τὸ γραφεῖον τῶν σάκκων ἐν ἁγίῳ Λαζάρῳ ἔζυγίζοντο οἱ εἰς τοὺς μύλους διαβιβαζόμενοι σάκκοι σίτου.

² Vol. 2. Arg. Div. Δέση Β'. φυλλ. 264. Τὸ φύλλον τοῦτο εἶναι πολλαχοῦ ἐφαρμένον μάλιστα εἰς τὰς ἄκρας, ὥστε ὑπεχρεώθημεν τὸ κατὰ δύναμιν ν' ἀναπληρώσωμεν τὰς ἐλλειπούσας συλλαβὰς καὶ λέξεις. Εἰς τὸ ἀκόλουθον φυλλ. 265 ὑπάρχει ἡ τοῦ Καγκελλαρίου ἔκλογὴ γενομένη τῆ 26 Νοεμβρίου 1571, ὅστις ἦτο Ἄνδρέας Ἀλταβίλας ἀπαντώμενος ἐν τῷ αὐτῷ ἀξιώματι καὶ τῆ 7 Ὀκτωβρίου 1574 (φυλλ. 265 καὶ 352). Εἰς τοῦτον δὲ ἀμέσως ἀκολουθεῖ τῆ 28 Ὀκτωβρίου 1574 ἐκλεγόμενος Καγκελλάριος ὁ καὶ προηγουμένος τοιοῦτος Σπύρος Τριαντάφυλλος (φυλλ. 310) ὅστις ὑποφαίνεται τὸ αὐτὸ ἔχων ἀξίωμα εἰς ἔγγραφον τοῦ Σεπτεμβρίου 1582 (φυλλ. 383). Τῆ δὲ 20 Ὀκτωβρίου 1587 ὑποφαίνεται Ματθαῖος Καρτάνος (Matteo Quartano φυλλ. 460). Τῆ 12 Αὐγούστου 1593 ἐκλέγεται Καγκελλάριος τῆς Κοινότητος ἐπὶ τρία ἔτη ὁ Δήμος Κυπριανὸς (φυλλ. 549).

τὰ ἄτοπα ὅσα οἱ ῥηθέντες Σεβαστοὶ Σύνδικοι ὑποβάλλουσιν ἢ ἐκλαμπροτάτη Διοίκησις ὥρισε καὶ ὀρίζουσα διεκλήρυξεν.

αὐτὸ ἐκλεχθὸς Καγκελλάριος καὶ ὡσαύτως οἱ διαδεχθῆσόμενοι αὐτὸν ὀφείλουσι πάριστα νὰ ἐπιχειρήσωσιν ἐπιμελῶς Ἀλφαθητικὸν κατάλογον ἀπάντων τῶν ἐγγράφων, ὅσα κατὰ τὸ παρὸν ὑπάρχουσι καὶ ὅσα εἰς τὸ ἐξῆς περιέλθωσιν εἰς αὐτὸν, ὡς πράγματα ἀνήκοντα εἰς τὴν Κοινότητα καὶ νὰ θέσῃ αὐτὰ εἰς κοινὸν βιβλίον (libro ordinario) κατατάσσων ταῦτα εἰς τοὺς προσήκοντας χρόνους, μεθ' ὃ ἅπαντα τὰ αὐτὰ ἐγγράφα, βιβλία, πράξεις, πρῶσβεῖαι καὶ πᾶν ἄλλο ἀνήκον νῦν καὶ κατὰ τὸ μέλλον εἰς αὐτὴν τὴν Κοινότητα τεθῆσεται ἐντὸς ἐρμαρίου ἐν τῇ Πρακτικῇ Καγκελλαρίᾳ ὑπὸ δύο κλειδῶν, ὧν τὴν μίαν νὰ ἔχῃ εἰς τῶν κατὰ καιροὺς σεβαστῶν Συνδίκων, ὅστις νὰ μὴ ἦναι συγγενὴς τοῦ ἐκλεχθέντος Καγκελλαρίου καὶ τὴν ἄλλην ὁ ῥηθεὶς Καγκελλάριος, ὅστις ὀφείλει, ὅταν θέλῃ νὰ παραδώσῃ εἰς τὸν διάδοχόν του, νὰ λάβῃ ἐκ μέρους τούτου παραλαβὴν παντὸς ἅτι τῷ παρέδωκεν, ἢ δὲ παραλαβὴ καταγραφῆσεται εἰς τὰ βιβλία τῆς Πρακτικῆς Καγκελλαρίας ὡς ἄνω, ἵνα ἐν παντὶ χρόνῳ φαίνεται τὸ δίκαιον (la ragion) τῆς Κοινότητος· καὶ ἂν λείπῃ τι νὰ ἦναι ὑπόχρεως ὁ προκάτοχος Καγκελλάριος νὰ τὸ εὔρῃ, ἐπὶ ποινῇ αὐτῷ τῷ ῥηθέντι Καγκελλαρίῳ καὶ τοῖς διαδόχοις, ἂν τυχὸν δὲν προσέσχον εἰς τὰ εἰρημένα καθέκαστα, καὶ εἰς ἕκαστον αὐτῶν, νὰ στερεῖται παντὸς ὑπουργήματος καὶ εὐεργετήματος τῆς αὐτῆς μεγαλοπρεποῦς Κοινότητος ἐπὶ δέκα ἔτη συνεχῆ, καὶ νὰ καταναγκάζεται πάντοτε εἰς τὴν ἀπότισιν πάσης βλάβης καὶ ζημίας, ἣν ἕνεκα τοιαύτης ἐλλείψεώς του ἢ Κοινότης ὑποφέρει. Ὑποχρεοῦται δὲ ὁ κατὰ τὸ παρὸν ἐκλεχθῆσόμενος, ἐν προθεσμίᾳ τριῶν προσεχῶν μηνῶν νὰ ἐκτελέσῃ τὸ εἰρημένον ψήφισμα καθ' ἅπαντα τὰ μέρη αὐτοῦ». ¹

Εἰς τὸ ψήφισμα τοῦτο τοῦ Συμβουλίου αὐθημερὸν ἀκολουθεῖ πρακτικὸν ἐκλογῆς Καγκελλαρίου τῆς Κοινότητος ἐπὶ τριετίαν ψηφισομένου τοιοῦτου τοῦ Δήμου Κυπριανοῦ.

Παρατηρητέον ὅτι ἐκ τῶν ἐν τῷ ἀνωτέρῳ ψηφίσματι διαταττομένων προκύπτει μεταβολὴ τις εἰς τὴν σχέσιν τῆς φυλακῆς τῶν ἐγγράφων τῆς Κοινότητος πρὸς τὴν ἐξουσίαν τοῦ Βαίλου, ὅστις δὲν κρατεῖ πλέον μίαν τῶν ἐπτὰ κλειδῶν τοῦ ἐγκλείοντος αὐτὰ κιβωτίου, ὡς ὥριζε τὸ κεφάλαιον τῆς ἐν ἔτει 1443 πρῶσβεΐας· ἀλλὰ διὰ μόνων δύο κλειδῶν ἀσφαλίζεται νῦν τὸ ἐγκλείον ταῦτα ἐρμαρίον τὸ ἐν τῇ Καγκελλαρίᾳ τοῦ Βαίλου ὑπάρχον, ὧν τὴν μὲν κρατεῖ ὁ Καγκελλάριος, τὴν δὲ εἰς τῶν Συνδίκων. Ἀλλ' ἂν καὶ ἡ προγενεστέρα πράξις τοῦ ἔτους 1558 περὶ ἰδρύσεως τοῦ αξιώματος Καγκελλαρίου τῆς Κοινότητος οὐδὲν λέγει περὶ κλειδῶν, φαίνεται ἀπίθανον νὰ μὴ ἐπετράπη εἰς τοῦτον ὡς ἔχοντα τὴν φύλαξιν τῶν ἐγγράφων νὰ ἔχῃ καὶ ἰδίαν κλειδᾶ· ὥστε συγχωρεῖται νὰ εἰκάσῃ τις, ὅτι ἀπὸ τῆς πρώτης ἰδρύσεως

¹ Διότθ. φύλλ. 549 καὶ 549.

τοῦ ἀξιωματοῦ Καγκελλαρίου τῆς Κοινότητος, ἔπαυσε νὰ ἔχη καὶ ὁ Βασιλεὺς ἰδίαν κλειῖδα τοῦ κιβωτίου αὐτῶν.

Γ'.

Καὶ κατὰ τὴν ΙΖ' ἐκκοντοκτετηρίδα ἀνεκνεύονται καὶ ἐπαναλαμβάνονται διατάξεις περὶ τακτοποιήσεως καὶ ἀσφαλείας τῶν ἐγγράφων τῆς Κοινότητος. Ἀλλὰ δὲν συνάδει πρὸς τὸν τοιοῦτον σκοπὸν ἡ ἐκ τῆς καὶ τότε ἐπικρατούσης ἐπιθυμίας τοῦ νὰ μετέχωσιν ἐκ περιτροπῆς τῶν ὑπουργημάτων τῆς Κοινότητος ὅσοι πλεῖστοι τῶν πολιτῶν αὐτῆς, ὑπαγορευθεῖσιν ἀπόφασιν, ἧτις τῇ προτάσει τῶν Συνδίκων ἐψηφίσθη ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου τῆ 29 Σεπτεμβρίου 1614, καὶ ἐνεκρίθη ὑπὸ τῶν τότε ἐλεγκτῶν καὶ γενικῶν προβλεπτῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ, ἀπαγορεύουσιν ἐπὶ τριστίαν νὰ διορίζωνται εἰς ὑπουργημα τῆς Κοινότητος, οἱ ἀπαξ καθέξαντες ἀξιωματὰ τινα, ἐν οἷς καὶ τὰ τοῦ Καγκελλαρίου αὐτῆς ¹. Κατ'ἀλληλοσφραγίαν ὑπῆρχεν ὁ ἐν ἔτει 1620 Ὀκτωβρίου 16 Ὀρισμὸς τῆς Διοικήσεως ὁ διατάττων νὰ μὴ ἐκλέγηται τις Καγκελλάριος ἂν δὲν ὑπερβαίνει τὴν ἡλικίαν εἰκοσι πέντε ἐτῶν, ἄλλως ἢ ἐκλογὴ ν' ἀκυροῦται καὶ αὐτὸς νὰ υποβάλληται εἰς ποινὴν δουκῶν ἑκατὸν καὶ ν' ἀποκλείηται τοῦ Συμβουλίου ἐπὶ πενταετίαν, ν' ἀντικαθίσταται δὲ εἰς αὐτὸν ὁ ἐν τῇ ψηφορορίᾳ ἐπιλαχὼν, ἂν ὑπερέβη τὸ ἥμισυ τῶν ψήφων τοῦ Συμβουλίου, ἀνευ ἄλλης ἐκλογῆς ἢ διακηρύξεως. Τὸ δὲ σπουδαῖον ὑπουργημα τοῦ ὁ Καγκελλάριος μόνον ἐν περιπτώσει ἀσθενείας ἢ ἀπουσίας νὰ μετέρχηται δι' ἀντικαταστάτου καὶ τούτου ἐπίσης ὑπερβαίνοντας τὰ ἔτη εἰκοσι πέντε καὶ ἐπιδοκιμαζομένου ὑπὸ τῆς Διοικήσεως ².

Ἀλλὰ τὰς διηνεκεῖς τοῦ τε δημοσίου καὶ τῶν ἀτόμων μερίμνας καὶ ὑποψίας περὶ τῆς ἀσφαλείας τῶν ἐγγράφων καὶ τὰς ἐπινοουμένους περὶ τούτου προφυλάξεις μακρυνεῖ ἐτέρα πρᾶξις τῆς ἤδη μνησθείσης ὀλίγον μεταγενεστέρα, ἣν ἐνταῦθα καταχωρίζομεν.

α 1627 τῆ 20 Μαΐου προτάθη ἐν Συμβουλίῳ ὑπὸ τῶν Σεπτῶν Συνδίκων καὶ Κλησῶρων ³ τῆς Μεγαλοπρεποῦς Κοινότητος, τῇ συναινέσει ἐμοῦ Κωνσταντίνου Ῥοδίτου Καγκελλαρίου τῆς μεγαλοπρεποῦς ταύτης Κοινότητος.

¹ Le leggi Municipali delle Isole Ionie. Β.6λ. Α'. σελ. 130.

² Libro d' Ordini del Consiglio della Mca Città di Corfù. Φύλλ. 10 ἐν Δεματίῳ ἀριθ. 95. Σημειοῦντες ὅσους τυγλὸν ἀταντῶμεν εἰς ἔγγραφα Καγκελλαρίου τῆς Κοινότητος μνημονεύομεν ἐνταῦθα ὅτι τῆ 7 Νοεμβρίου 1624 ἀναφέρεται ὡς ἀναγνώσας Διατάξεις τινὰς τοῦ Γενικοῦ Προβλεπτοῦ Belegno, Ματθαῖος Σοφριανὸς Καγκελλάριος τῆς Κοινότητος (Vol. 2 Arg. Div. Δέσημ. Ε', φυλλ. 736).

³ Οἱ Κλησῶρες ἦσαν ἐντεταλμένοι τὴν διεύθυνσιν καὶ τὴν τάξιν τῶν συνεδριάσεων τοῦ Συμβουλίου, ὅπερ αὐτοὶ συνεκάλουν κατὰ διαταγὴν τῶν Συνδίκων.

«Μεγαλοπρεπές Συμβούλιον

«Ἐν περιπτώσει τῆς κριτολογίας ἦν καθ' ἡμῶν ἐκίνησεν ὁ αἰδεσιμώτατος Πρωτοπαπᾶς, ὅπως περιληφθῶσιν οἱ υἱοὶ αὐτοῦ ἐν τούτῳ τῷ μεγαλοπρεπεί Συμβουλίῳ, ἀνεκκλύψκειν πλαστές τινας σημειώσεις, γενομένας κατὰ τὸ παρελθόν ἐν ταῖς ἀρχαίαις βιβλίαις τῆς μεγαλοπρεποῦς ταύτης Κοινότητος, πολὺ ζημιώδεις πρὸς τὰ ἡμέτερα πρᾶγματα καὶ παραιτίους οὔσας τοῦ ἀγῶνος δι' ὑφιστάμεθα διὰ τὴν ῥηθεύσαν κριτολογίαν, κατὰ χρηστικὴν προερχομένη ἐκ τῆς περὶ τῶν ῥηθέντων βιβλίων ὀλίγης φυλάξεως, ἅτινα ἀφίοντο νὰ διέρχωνται διὰ πολλῶν χειρῶν. Διὸ θεωροῦντες ἡμεῖς ἀνγκάζον νὰ προβλεφθῇ, ὅπως εἰς τὸ ἐξῆς τὰ βιβλία, πρεσβεῖται καὶ ἔγγραφα οἰκιδήποτε τῆς μεγαλοπρεποῦς Κοινότητος τηρῶνται ἅπαντα ὑπὸ καλὴν φύλαξιν πρὸς ὑπηρεσίαν τῆς αὐτῆς Κοινότητος, προτείνομεν ψήφισμα, ἵνα ἅπαντα τὰ ἀνωφερμένα βιβλία, ὅταν τᾶχιον ἐνώπιον ἡμῶν τῶν Συνδίκων καταλογισθῶσι καὶ κλεισθῶσιν ἐν κιβωτίῳ κλειομένῳ διὰ δύο κλειδῶν, ὧν τὴν μὲν νὰ ἔχῃ ὁ ῥηθείς Κρχκελλάριος, τὴν δὲ εἰς τῶν κατὰ κριτῶν Συνδίκων· καὶ ὅσκις χρειάζετο νὰ ἐξαχθῇ ἀντίγραφόν τι ἐξ αὐτῶν, νὰ ἐξέλγηται ἐνώπιον τοῦ ἔχοντος τὴν κλεῖδα Συνδίκου, καὶ ἅμα τελειωθῇ τὸ ἀντίγραφον, τὸ βιβλίον νὰ ἐναποτίθεται εἰς τὸ κιβωτίον, κλειόμενον ὡς τὸ πρῖν. Ἐν τέλει δὲ τοῦ ὑπουργήματος τόσον τοῦ Συνδίκου, ὅσον τοῦ Κρχκελλάριου, νὰ γίνηται ἡ παράδοσις πρὸς τοὺς διαδόχους διὰ καταγραφῆς, καὶ ἂν τότε λείπωσι πρᾶγματα τινὰ, νὰ στερεῖται ἀμέσως τοῦ ὑπουργήματος του καὶ νὰ ἐξαίρηται ἐκ τοῦ Συμβουλίου τούτου ἐπὶ πενταετίαν. Ἄλλ' ἂν λάβωσι χρεῖαν τῶν ῥηθέντων βιβλίων οἱ Σύδικοι ἢ οἱ Κήνοσορες διὰ νὰ μεταχειρισθῶσιν αὐτὰ πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς μεγαλοπρεποῦς Κοινότητος, τότε ἐπιτρέπεται νὰ ἐξέλκωνται ἐκ τοῦ κιβωτίου· πρέπει ὅμως τελειωθεῖσας τῆς ἐργασίας νὰ ἐναποτίθεται ἐν τῷ προεργημένῳ κιβωτίῳ καὶ νὰ κλείηται μετὰ τῶν ἄλλων.

«Ἀφοῦ ἡ ἀνωτέρω Πράξις ἀνεγνώσθη εἰς τὸ σεβαστὸν Συμβούλιον, ἐπροτάθη ἡ ἐπ' αὐτῆς τριήμερος διάσκεψις κατὰ τὰς περὶ τούτου διατάξεις, ἡ ὁποία διάσκεψις λαβοῦσα ὑπὲρ ψήφους 18 καὶ κατὰ ψήφους 64 δὲν ἐγένετο δεκτὴ. Ἐπροτάθη ἔπειτα ἡ Πράξις ὡς ἀνεγνώσθη, ἥτις λαβοῦσα ὑπὲρ ψήφους 75 καὶ κατὰ ψήφους 7 ἐγένετο δεκτὴ.¹

Κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος 1627 ἀπαντᾶται δουρικὸν γράμμα ὑπὸ χρονολογίαν 24 Σεπτεμβρίου, ληρθὲν δὲ εἰς Κέρκυραν τῇ 10 Δεκεμβρίου, δι' οὗ ὁ Δουξ Ἰωάννης Κορνήλιος, ἦτοι Κορνάρος, ἀπεινόμενος πρὸς Ἀντώνιον Μαριπέτρον.

¹ Vol. 91 Arg. Div. Δέσημ 15' σελ. 4 ὅπου ὑπάρχει ἐν ἀντιγράφῳ γενομένῳ τὸ 1786 ἐπὶ τοῦ τότε ὑποκρχκελλάριου Αὐγουστίνου Μίστρακα. Παρεθέσαμεν τὴν πρᾶξιν ταύτην κατ' ἔκτασιν, ἵνα λάβῃ ὁ ἀναγνώστης ἰδέαν τῶν τύπων καθ' οὓς ἐπροτείνοντο καὶ ἐψηφίζοντο αἱ ἀποφάσεις τοῦ Συμβουλίου τῆς Κοινότητος.

ἔται Μαλιπιέρον Βαίλου, Ακυρέντιον Μοροζίνην Προβλεπτήν και Καπιτάνιον και πρὸς τοὺς Συμβούλους Κερκύρας, ἐξ ὧν ἀπετελεῖτο ἡ ἐν τῇ νήσῳ Βενετική Διοίκησις (Reggimento), κανονίζει τὰ κατὰ τὸν σχηματισμὸν και τὰς συνεδριάσεις τοῦ συμβουλευτικοῦ Συμβουλίου Κερκύρας (Consulta del Conclave) ἐντολὴν ἔχοντος νὰ διασκέπτηται και συμβουλεύῃ περὶ τῶν διαταγῶν και ἀποφάσεων αἱ ὁποῖαι ἐθεωρεῖτο ἐπωφελές και ἀναγκαῖον νὰ προταθῶσιν εἰς τὸ Συμβούλιον τῆς Κοινότητος. Τὸ δουρικὸν τοῦτο γράμμα προνοοῦν περὶ πάσης τοῦ ἀτόπου τοῦ νὰ συνέρχηται τὸ ῥηθὲν συμβουλευτικὸν συνέδριον εἰς ἰδιωτικὰς οἰκίας και εἰς ἐκκλησίαις πικρονοχλουμένων και τῶν ἱερῶν τελετῶν, ἐπιτρέπει ἐκ τῶν χρημάτων τοῦ ἐν Κερκύρᾳ Βενετικοῦ ταμείου νὰ ἐξοδευθῇ μέχρι τοῦ ποσοῦ τετρακοσίων ἢ και πεντακοσίων δουκῶν ἐκ λιτρῶν 6:4 ὅπως ἐπισκευασθῇ ἢ οἰκοδομηθῇ ἐντὸς τοῦ παλατιοῦ τοῦ Βαίλου, ἢ μὲ τοῦτο συνεχόμενος, τόπος ὠρισμένος πρὸς τοιαύτας συνεδριάσεις, και ὅπως διατηρῶνται ἐν αὐτῷ τὰ βιβλία και ἔγγραφα τῆς αὐτῆς πόλεως και κοινοῦτος ¹.

Μαρτυρεῖ και τὸ δουρικὸν τοῦτο γράμμα ὅτι ἐν τῷ οἰκίῳ τοῦ Βαίλου ἦσαν και ἔμελλον και ἀκολούθως νὰ ὑπάρχωσι και τὰ ἔγγραφα και βιβλία τῆς Καγκελαρίας τῆς Κοινότητος, ἦγον τὸ Ἀρχιεπιφυλακεῖον ταύτης, τὸ ὁποῖον και βραδύτερον βλέπομεν κατέχον ἐν τῷ αὐτῷ οἰκίῳ τοῦ Βαίλου ἔται πραιτωρικῷ Παλατίῳ δύο δωμάτια.

Ἐτέρα πρᾶξις τοῦ Συμβουλίου τῆς πόλεως τῇ 12 Ἀπριλίου 1681, ἣν ἐπεκύρωσεν ὁ Γενικὸς Προβλεπτής τῆς θαλάσσης Ἱερώνυμος Κορνάρος τῇ 22 Ἀπριλίου 1684, ὅπως τὸν ἄπικτον χρόνον ἀκριβῶς ἐκτελεῖται, παιεῖται λόγον περὶ τῆς προκυπτούσης ζημίας ἐκ τῆς περιστάσεως ὅτι ὁ Καγκελλάριος τοῦ Υγειονομείου ἐχρησίμευε τότε και διὰ τὴν Κοινότητα, ἐνῶ αἱ πολυειδεῖς ὑποθέσεις τοῦ Υγειονομείου ὑποχρεοῦσιν αὐτὸν ν' ἀπέχη τῆς ὀφειλομένης συνεχοῦς βοηθείας πρὸς τοὺς Συνδίκους, τοὺς Κήσορας και πρὸς τὰς ἄλλας ἀρχάς, τότεν μᾶλλον ὅσον πωλουμένου τοῦ ῥηθέντος ὑπουργήματος διὰ πολλὰ ἔτη, ἐνίοτε μετέρχονται αὐτὸ πρόσωπα οὐδεμίαν ἔχοντα πείραν τῶν ὑποθέσεων τῆς Κοινότητος (ἐξ οὗ μεγίστη ἡ ζημία) ἐνῶ ἀσχολούμενα εἰς αὐτὰ ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος τὰ τέκνα τῶν πολιτῶν, δύνανται νὰ διδάσκωνται, βελτιουμένης και τῆς τοῦ Ἀρχιεπιφυλακείου τάξεως. Διὰ ταῦτα δὲ τὸ Συμβούλιον διατάττει νὰ χωρισθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπουργήμα κατὰ τὸν ἐπόμενον τρόπον.

α᾽ Ἀμα λήξῃ ἡ περίοδος τῆς παρούσης πωλήσεως τοῦ νῦν Καγκελαρίου, νὰ ἐκλεχθῇ εἰς Καγκελλάριος τῆς Κοινότητος τοῦλάχιστον εἰκοσιπενταετῆς τὴν ἡλικίαν κατὰ τὰς διατάξεις, ὅστις ὀφείλει νὰ σημειοῖ ἰδιοχείρως πᾶν ὅ,τι ἀπαιτεῖται εἰς τὰς συναθροίσεις τοῦ Συμβουλίου, εἰς τοὺς ὀρισμοὺς τῶν

¹ Δεμάτιον ἀριθ. 95. Libro d' Ordini del Consiglio. φύλλ. 24 ἔται 38. Ὅρα και Ἡ Ἐπιάνησος ἐπὶ Ἐνετοκρατίας; Κεφ. 5. Πραγματευόμενον περὶ τοῦ συμβουλευτικοῦ Συνεδρίου ἐνθα ὑπάρχει και τὸ δουρικὸν γράμμα.

Προβλεπτῶν ἐπὶ τῶν Πινάκων¹ καὶ ἐπὶ τῶν ὁδῶν, τῶν ἐξεταστῶν τῶν Συμβολαιογράφων, τῶν Κυβερνητῶν τῶν Μοναστηρίων καὶ παντὸς ἄλλου ὑπουργήματος ἢ ἀξιώματος ἀποτελοῦντος σωματεῖον (officio dignità collegiale). Νὰ ὑποχρεοῦται οὗτος πρὸς ἔτι νὰ λαμβάνῃ παρὰδοσιν τοῦ Ἀρχιεπιφυλακείου καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον νὰ παρὰδίδῃ αὐτὸ εἰς τὸν διάδοχον, ὅπως ὁμοίῳ τρόπῳ μεταβιβάζεται ἀπὸ Καγκελλαρίου εἰς Καγκελλάριον ἐς αἰεὶ δι' ἰδίας παρὰλαβῆς καὶ κατ'ἄγραφῆς. Ὅφειλε νὰ βοηθῇ τοὺς Συνδίκους καὶ Κήνσορας καὶ νὰ παρέχῃ εἰς ἅπαντα τὰ ὑπουργήματα καὶ ἀξιώματα τ' ἀποτελοῦντα σωματεῖον, ἀνευ τινὸς ἀμοιβῆς τ' ἀναγκαιοῦντα ἀντίγραφα καὶ διαχειριζόμενος τὰ ἔγγραφα ταῦτα νὰ βοηθῆται ὑπὸ ἐνὸς τῶν Συνδίκων. Ἐπιτρέπεται εἰς αὐτὸν νὰ λαμβάνῃ ἀπολαυὰς ἐξ ὅσων σημειῶ καὶ ἀντιγράφει χάριν τῶν ἰδιωτῶν. Ὅφειλε δὲ νὰ μετέρχεται αὐτοπροσώπως τὸ ἐπάγγελμα του δύο ἔτη κατὰ συνέχειαν, καὶ οὐχὶ δι' ἀντικαταστάτου καὶ ληξάντων τῶν δύο ἐτῶν νὰ λαμβάνῃ ἔνορκον πιστοποιητικὸν τῶν Συνδίκων ὅτι ἐξεπλήρωσε τὸ καθήκον του, ὅπως δύναται νὰ ἔχῃ τὰ ὑπὸ τῶν Καπιτουλαρίων ἀπολαυόμενα προνόμια. Δὲν δύναται δὲ νὰ ἐπιτρέπῃ νὰ ἐξάγῃται ἐκ τοῦ Ἀρχιεπιφυλακείου οὐδεὶς τόμος, οὐδὲ πρεσβεία, ἐφ' οἰαδήποτε προφάσει, ἀλλ' ἐν ἀνάγκῃ νὰ χορηγῇ τ' ἀντίγραφα ἐπισημοποιημένα διὰ τῆς ὑπογραφῆς του.²

Πρῶτον ἐν τῇ πράξει ταύτῃ ἀπαντῶμεν ῥητῶς τὴν λέξιν Ἀρχιεπιφυλακεῖον (Archivio) καὶ ἀναφερόμενον τὸ καθήκον τοῦ Καγκελλαρίου νὰ ἐπισημοποιῇ διὰ τῆς ὑπογραφῆς του πᾶν ἐκ τοῦ Ἀρχιεπιφυλακείου ἐκδιδόμενον ἀντίγραφον, ὅπερ ὁμοίως καὶ προηγουμένως ἐγένετο, ὡς ἐξηκολούθησε γενομένου καὶ ἐφεξῆς. Σημειώσεως δὲ ἄξιον εἶναι ὅτι ἀπὸ τοῦδε, οὐχὶ πλέον ἐπὶ τριετίαν διαρκεῖ ἡ ὑπηρεσία αὐτοῦ, ἀλλ' ἐπὶ δύο ἔτη³.

Δ'.

Ἀρξαρμένης τῆς ΙΗ' ἑκατονταετηρίδος φοβερὰ ἐπήρχето, ὡς δι' ἄπασαν τὴν Κέρκυραν καὶ διὰ τὸ Ἀρχιεπιφυλακεῖον αὐτῆς, ἡ ἐν ἔτει 1716 τουρκικὴ πο-

1 *Provveditori alle Tollette*. Εἶχον οὗτοι καθήκον νὰ ἐπιστατώσιν ὅπως οἱ δικαστικοὶ ὑπάλληλοι μὴ εἰσπράττωσι πλέον τῶν νενομισμένων, κατὰ τὴν διατίμησιν ἧτις ἦτο καταγεγραμμένη ἐπὶ Πινάκων, ὧν τὴν ἐπιτήρησιν εἶχον οἱ τοιοῦτοι Προβλεπταί.

2 Vol. 91. Arg. Div. Δέση ΙΓ'. σελ. 5 καὶ εἰς τὸ ἦδη μνησθὲν *Libro d' Ordini del Consiglio* φυλ. 83.

3 Vol. 32. Arg. Div. Δέση Α'. φυλλ. 12. Πιστοποιητικὸν ἀπὸ α' Ἀπριλίου 1715 ὅτι ὁ Στυλιανὸς Καλογεράς ὡς Καγκελλάριος τῆς Κοινότητος ὑπηρέτησε δύο ἔτη ἀπὸ τῆς ἐκλογῆς του γενομένης τῇ 6 Δεκεμβρίου 1712 καὶ παρέδωκε τὸ Ἀρχιεπιφυλακεῖον εἰς τὸν διάδοχον. Vol. 33. Δέση Α'. τῇ 19 Δεκεμβρίου 1718 ἐξ ἐλέχθη Καγκελλάριος τῆς πόλεως ἐπὶ δύο ἔτη ὁ Σπυρίδων Χαλκιοπούλος. — Αὐτόθι. Ὁ ἐπιδύο ἔτη προκατόχος του ἦτο Βενέδικτος Τριβόλης μέχρι Δεκεμβρίου 1718. — Ἐν Δέση Η' (*Ordini diversi et altro*) ἔχομεν ἀποδείξιν πῶς ὁ Τριβόλης οὗτος ἐπιμόνως ἀνέστη εἰς τὴν ἀθέτησιν τοῦ ἀείποτε ἀποδειχθέντος σωτηριωδιστάτου ὄρου νὰ μὴ ἐξάγῃται βιβλία ἢ ἔγγραφα ἐκ τοῦ Ἀρχιεπιφυλακείου, ἐν ἔτει 1717 ἐνώπιον τῶν ἀπαιτήσεων τοῦ τότε Γενικοῦ Προβλεπτοῦ καὶ Ἐλεγκτοῦ Ἀντωνίου Λορεδάνου (φυλλ. 14).

λιορκίχ. Κατ' αὐτὴν πολλὰς καὶ πάλιν ὑπέστη ζημίας καὶ ἀπωλείας, ὅτε καθ' ἡν ἡμέραν ὤρμησαν οἱ βέρβαροι εἰς γενικὴν κατὰ τῆς πόλεως ἔφοδον καὶ πολλὰ σφαίρα καὶ βόμβαι ἔπεσαν ἐν αὐτῇ καὶ μάλιστα κατὰ τὸ Πραιτωρικὸν Παλάτιον, ἐγκατελείφθη τοῦτο ὑπὸ τῶν συνήθων σκοπῶν. Μνημονεύεται εἰς τῶν τότε Συνδίκων ὁ κόμης Θεόδωρος Προσαλέντης δόκτωρ καὶ ἱππότης, ὅστις διὰ μέγαλου τῆς ζωῆς του κινδύνου ἔσωσε τὰ ἐν τῷ Ἀρχιεοφυλακείῳ τῆς Κοινότητος ἔγγραφα. Διὸ καὶ ἐξεδόθη περὶ ταύτης καὶ ἄλλων ἀξιωματικῶν τοῦ ἀνδρὸς πράξεις πιστοποιητικὸν ἐκ τῆς Καγκελλαρίας τῆς Κοινότητος ὑπὸ τῶν Δικαστῶν καὶ Συνδίκων αὐτῆς τῇ 1 Σεπτεμβρίου 1716.¹

Ἐλεηλατήθη ἐπὶ τῆς πολιορκίας ἐκείνης τὸ Ἀρχιεοφυλακεῖον, ὑπὸ τῶν πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς πόλεως συναχθέντων παρὰ τῆς Βενετικῆς Πολιτείας μισθοφόρων, οἵτινες, ὡς φαίνεται, ἦσαν Γερμανοί. Περὶ τοῦ γεγονότος τούτου παρὰ τὰς ἄλλας σωζόμενας ἀποδείξεις, πιστὴν μάλιστα διήγησιν περιέχουσιν αἱ ἐν τῷ Δικαστηρίῳ τοῦ Βασιλείου, τῷ καὶ Πραιτωρικῷ λεγομένῳ (Foro Pretoreo) γενόμενα καταθέσεις μαρτύρων ἐπὶ αἰτήσει τοῦ ἐπὶ τῆς πολιορκίας ἐκείνης ὑπάρχοντος Καγκελλαρίου τῆς πόλεως Ἰωάννου Βαπτιστοῦ Μοτσάνεγα.²

Ἐνίστατο οὗτος διὰ τοῦ ἰδίου συνηγόρου Πέτρου Καπάδοκα, ἵνα ἐπιτραπῇ αὐτῷ ἢ διὰ μαρτύρων ἀποδείξεις, ὅτι τὸ ἐν τῷ Ἀρχιεοφυλακείῳ φυλακτὸν μικρὸν μόδιον χάλκινον (mozzeto di rame) τοῦ Σιτοβολῶνος ὑπεξήρθη ἐπὶ τῆς πολιορκίας μετὰ ἄλλα πράγματα τοῦ δημοσίου καὶ ἐπομένως ν' ἀπαλλχθῇ τῆς περὶ τούτου ὀφειλῆς.

Ὁ Βασιλεὺς Μαρκίνος Μίνιος ἀροαθεὶς τὴν αἴτησιν ταύτην, τῇ 22 Νοεμβρίου 1730 Ε. Π. διατάττει τὴν παραδοχὴν τῆς προτεινομένης ἀποδείξεως. Ἀμέσως δὲ ὁ ῥηθεις συνήγορος δίδει σημείωσιν ὡς μαρτύρων τοῦ Σπυριδῶνος Μπούα, Σπυριδῶνος Χαλκιοπούλου καὶ Βενεδίκτου Τριβόλη, ὧν ὁ τελευταῖος ἀπὸ τῆς 17 Ἀπριλίου 1716 ἀναπληρώσας τὸν Μοτσάνεγα, ἕνεκα ἀσθενείας, ὡς Καγκελλάριον, ἔπειτα καὶ αὐτὸς Καγκελλάριος διετέλεσε.

Τῇ 25 Νοεμβρίου 1730 οἱ μαρτυρὲς οὗτοι ἐκλητεύθησαν τῇ αἰτήσει τοῦ ῥηθέντος Μοτσάνεγα. Παραθέτομεν δύο ἐκ τῶν μαρτυρικῶν αὐτῶν καταθέσεων, ἐν μεταφράσει καὶ ταύτας ἐκ τοῦ ἰταλικοῦ κειμένου, ὡς πρὸς τὸ ἡμέ

1 Vol. 32. Arg. Div. 1715—1716. Δέση Δ'. φύλλ. 6 Δέση Θ'. φύλλ. 19.

Σημειῶμεν ἐνταῦθα ὅτι κατὰ Πιστοποιητικὸν ἀπὸ 4 Ἰουνίου 1740 τοῦ τότε φύλακος τῶν ἰδιαίτερον Ἀρχιεοφυλακεῖον ἀποτελούντων βιβλίων τῶν ἀποθωσάντων Συμβολαιογράφων Δημητρίου Καριοφύλλου, κατὰ τὴν πολιορκίαν τοῦ ἔτους 1716 πολλὰ τῶν βιβλίων τῶν συμβολαιογράφων ἐχρησίμευσαν εἰς κατασκευὴν πυριτοβολῶν καὶ εἰς ἄλλας στρατιωτικὰς ἀνάγκας· πολλὰ δὲ ἄλλα ἐζημιώθησαν ἐπισιθητῶς ἐκ τῶν βροχῶν καὶ ἐκ τῶν βομβῶν καὶ ἄλλων ἀποτελεσμάτων τοῦ πολέμου (Vol. 46. Arg. Div. 1743. Δέση Γ'. Stampa per la Città di Corfù. σελ. 14).

2 Vol. 32 Arg. Div. Δέση Α'. φύλλ. 12, 14 καὶ 42. Καγκελλάριος τῇ 5 Ἀπριλίου 1715 μέχρι τῆς 17 Ἀπριλίου 1716, ὅτε ἀσθενήσας ἀναπληρώθη ὑπὸ τοῦ μετὰ ταῦτα Καγκελλαρίου Βενεδίκτου Τριβόλη.

τέρον θέμα μάλιστα ενδιαφερούσας και περιέργους διὰ τὰς ἐν αὐταῖς εἰδήσεις περὶ τοῦ Ἀρχιεπιφυλακείου, και διὰ τὸν ἀρελῆ τρόπον τῆς διηγήσεως τῶν μαρτυρουμένων γεγονότων.

«Αὐθήμερον (25 Νοεμβρίου 1730).

Ἄ'Ελθὼν κατὰ τὴν κλήσιν ὁ ἀξιότιμος κ. Σπυρίδων Χαλικιόπουλος ποτὲ ἀξιότιμου κ. Νικολάου εὐγενῆς τῆς πόλεως ταύτης, μάρτυς ὡς ἄνω παραδεδεγμένος, νοθετηθεὶς περὶ τῆς ἀληθείας και σὺν τῇ δικηκρούξει τοῦ ὄρκου, ἐξεταζόμενος ἠρωτήθη κατὰ.

Ἄ'Απάντησις. Καθ' ὃν χρόνον οἱ Τοῦρκοι ἐπολιοῦν τὴν πόλιν ταύτην, ἐπειδὴ ὁ λαὸς εἶχε προεβῆ νὰ ζημιώσῃ και τὰ δωμάτια τοῦ Πραιτωρικοῦ παλατίου, ἐγένετο ἀπόφασις ν' ἀσφαλισθῇ καλῆτερον ὅ,τι εὐρίσκειτο ἐν τούτῳ τῷ Ἀρχιεπιφυλακείῳ τῆς πόλεως, και κατὰ σύμπτωσιν συνητηθήην ἐδῶ ἐπάνω, ἐν ᾧ ὁ κ. Ἰππότης Προσαλέντης, τότε Σύνδικος, εὔρε παραβεβιασμένας ἀμφοτέρας τὰς θύρας τὰς κλειούσας τὰ δωμάτια τοῦ αὐτοῦ Ἀρχιεπιφυλακείου, και ἐλλείποντας πολλοὺς τόμους και ἄλλα ἔγγραφα, τὰ ὅποια ἐκόσμου ἐν τῶν ῥηθέντων δωματίων, μίαν μεγάλην εἰκόνα τῆς Υ. Θεοτόκου μετὰ τὴν ἐπίχρυσον αὐτῆς κορωνίδα, ἣτις ἦτο προσηρητημένη, και ἐν μικρῶν μύδιον χάλκινον τοῦ Σιτοβολῶνος, ὅπερ ἐτήρειτο ἐνταῦθα. Και ὅπως μὴ κινδυνεύσῃ τ' ἄλλα τεύχη και ἔγγραφα τὰ ὅποια ἦσαν ἐντὸς τῶν ἐμαρτίων, διέταξεν ὁ ῥηθείς κ. Προσαλέντης και ἤνοιξαν ταῦτα, και δι' ἐμοῦ και ἄλλων κυρίων, οἵτινες ἐνταῦθα τότε συνέδραμον, ἤρθησαν τὰ ῥηθέντα τεύχη και βιβλία και ἐτέθησαν εἰς τόπον ἀσφαλέστερον. Και ταῦτα μαρτυρῶ ἐν γνώσει».

Τὴν κατὰ τὴν αὐτὴν ὁ ῥηθείς Χαλικιόπουλος ὀρκισθεὶς ὑπέγραψεν.

Ἰδοὺ και ἡ ἑτέρα ὡσαύτως λεπτομερῆς μαρτυρία.

«Τῇ 28 εἰρημένου.

Ἄ'Ελθὼν εἰς τὸ ἀρχεῖον κατὰ τὴν κλήσιν ὁ ἀξιότιμος κ. Βενέδικτος Τριβόλης π. Ἰωάννου ἐκ τῆς πόλεως ταύτης, μάρτυς ὡς ἄνω παραδεδεγμένος, νοθετηθεὶς περὶ τῆς ἀληθείας και σὺν τῇ δικηκρούξει τοῦ ὄρκου, ἐν τέλει ἠρωτήθη περὶ κατὰ.

Ἄ'Απάντησις. Κατὰ τὸν χρόνον τῆς πολιορκίας τῆς πόλεως ταύτης, ἐπῆλθον πολλοὶ ζημίαι εἰς τὰς οἰκίας τῶν ἰδιωτῶν και διαρπαγαὶ πραχθεῖσαι μάλιστα ὑπὸ τῶν Γερμανῶν, οἵτινες ἐτόλμησαν νὰ προεῶσιν εἰς ζημίαις και εἰς τὸ Πραιτωρικὸν παλάτιον, ὅπου εἰς δύο δωμάτια ὑπάρχει τὸ Ἀρχιεπιφυλακεῖον τῆς πόλεως ταύτης. Ὡστε ὅπως διασωθῶσι τὰ τεύχη και ὅ,τι ἄλλο ἦτο ἐν αὐτοῖς, προσέδραμεν ἡ ἀγρυπνία τοῦ νῦν ἀποβιώσαντος κ. κόμητος Θεοδώρου Προσαλέντου Ἰππότου, τότε Συνδίκου, ὅστις μοὶ ἐπέταξε νὰ τὸν ἀκολουθήσω και νὰ εὔρω ἀνθρώπους, ὅπως ἄρωμεν τὰ αὐτὰ τεύχη, και ὅ,τι ἄλλο, ἵνα τὰ διαδώσωμεν εἰς ἕτερον ἀσφαλῆ τόπον. Οὕτω φθάσαντες εἰς τὸ Πραιτωρικὸν παλάτιον εὔρωμεν βεβιασμένας τὰς θύρας τοῦ αὐτοῦ Ἀρχιεπιφυ-

λακείου, ἐξ οὗ εἶδμεν ὅτι ἔλειπεν ἡ εἰκὼν τῆς Θεοτόκου μὲ τὴν ἐπίχρυσον αὐτῆς κορωνίδα, αἱ καθήκλια, διάφορα ἔγγραφα, καὶ πρὸς ἔτι ἐν μικρὸν μόδιον χάλκινον τοῦ Σιτοβολῶνος, ὅπερ εὐρίσκετο ἐντὸς τοῦ πρώτου δωματίου τοῦ αὐτοῦ Ἀρχιεπιφυλακείου. Ἀμέσως λοιπὸν τῇ βοηθείᾳ τοῦ ῥηθέντος κ. Προσαλέντου Συνδίκου ἠνοίχθησαν τὰ ἐρμάρια καὶ ἤρθησαν τὰ τεύχη καὶ ἐκομίσθησαν εἰς τὸ φρούριον, τῇ ἐμῇ συμπράξει, εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ κ. κόμητος Ἰουστινιάνη, καὶ ἐξησφαλίσθησαν εἰς ἐν δωμάτιον τῆς ῥηθείσης οἰκίας. Καὶ τοῦτο εἶναι ὅσον γινώσκω ἐπὶ τοῦ ὑποβληθέντος μοι περιστατικοῦ».

Τὴν κατάθεσιν καὶ οὗτος ὀρκισθεὶς ὑπέγραψε ¹.

Ἐκ τῶν μαρτυρικῶν τούτων καταθέσεων καὶ μάλιστα ἐκ τῶν ἐκφράσεων τῆς πρώτης ἔτι μᾶλλον σαφῶς προκύπτει ὅτι ἐν τῷ Πριτωρικῷ παλατίῳ τούτῃ τοῦ Βαίλου ὑπῆρχε καὶ τὸ Ἀρχιεπιφυλακεῖον τῆς πόλεως, ὅπου κατεῖχε δύο δωμάτια. Ὡς δὲ ἀναφέρει ὁ Κερκυραῖος ἱστοριογράφος Ἀνδρέας Μαρμωρᾶς, οὗτινος ἡ ἱστορία ἐδημοσιεύθη ἐν ἔτει 1672, ὁ Βαίλος εἶχεν ἤδη ἐγκατασταθῆ ἐν τῇ πόλει, ἐκ τῆς πρώτης αὐτοῦ δικιμονῆς ἐν τῷ Παλαιῷ φρουρίῳ, ὀλίγον μετὰ τὴν ἐν ἔτει 1537 πολιορκίαν, ὅτε καὶ ἄλλα δημόσια ἀρχεῖα καὶ ἡ λατινικὴ μητρόπολις μετηνέχθησαν ἐκ τοῦ φρουρίου εἰς τὴν πόλιν, ἧτις τὸ πρὶν ἀτείχιστος οὖσα, περιτειχίσθη συνεπεῖχ τῶν ἐπανειλημμένων αἰτήσεων τῶν ἐν ἔτει 1542, 4546 καὶ 1552 κερκυραϊκῶν πρεσβειῶν.² Τοῦτο δὲ τὸ ἐν τῇ πόλει πάλαιον τῶν Βαίλων εἰς πολλὰς χρήσεις μετατραπέν, μετὰ τὴν πτώσιν τῆς Βενετοκρατίας, εἶναι αὐτὸ τὸ νῦν οἰκημα τοῦ Τοπικοῦ Ἀρχιεπιφυλακείου ³.

Ἄλλ' ὅς ἐπανελόθωμεν εἰς τὸ παλαιὸν Ἀρχιεπιφυλακεῖον τῆς πόλεως. Τούτου τὰ παρὰδικασθέντα ἔγγραφα ἐπὶ τῆς ἐν ἔτει 1716 πολιορκίας, ὡς μαρτυρεῖ ἐν τῇ ἀνωτέρῳ καταθέσει ὁ Βενέδικτος Τριβόλης, μετηνέχθησαν πρὸς πλειοτέραν ἀσφάλειαν εἰς τὴν ἐν τῷ Παλαιῷ φρουρίῳ οἰκίαν τοῦ εὐπατρίδου Ἰουστινιάνη. Κατ' ἀμφοτέρας ὁμοῦ τὰς μνησθείσας καταθέσεις, οἱ ἐξεταζόμενοι μάρτυρες φαίνονται λαλοῦντες ἐν τῷ Πριτωρικῷ παλατίῳ ὅπου ἦσαν καὶ τὰ ἔγγραφα τοῦ Ἀρχιεπιφυλακείου. Οὐδὲ ἡ μεταγενεστέρη Πράξις τοῦ Συμβουλίου τῆς πόλεως ἀπὸ 16 Ὀκτωβρίου 1739 περὶ τακτοποιήσεως τοῦ Ἀρχιεπιφυλακείου, λέγει τι δυνάμενον νὰ διεγείρῃ τὴν ἰδέαν ὅτι τοῦτο δὲν ὑπῆρχε πλέον ἐν τῷ αὐτῷ Παλατίῳ τοῦ Βαίλου, ὅπου καὶ ὑπὸ μεταγενεστέρων ἐγγράφων μνημονεύεται ὅτι καὶ κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς καταλύσεως τῆς Βενετοκρατίας ὑπῆρχον τὰ δωμάτια τῆς *Καγκελλαρίας* τῆς πόλεως μεθ'

1 Vol. 40. Arg. Div. 1731—1732. Δέση Ζ'. Diversorum. Copia tratta dal libro de Consigli dell' anno infrascritto φυλλ. 1.

2 Andrea Marmorata, Historia di Corfù Venetia 1672. Βιβλ. 5'. σελ. 312. Ὑπάρχει ἐν τῷ αὐτῷ πονήματι καὶ τὸ τοπογραφικὸν σχέδιον τῆς περιτειχισμένης πόλεως. Ὅρα καὶ Πρεσβείας τῶν ἐτῶν ἐκείνων.

3 Καὶ μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς ἡμερῶν παρὰ τῶν προβεβηκότων καλεῖται Bailaggio.

ἢς Καγκελλαρίας, ὡς εἶδομεν, συνεταυτίζετο αὐτὸ τὸ Ἀρχιεπιφυλακεῖον. Ὡστε ὅπως πρόσκαιρος καὶ βραχυτάτη πρέπει νὰ θεωρηθῆ ἢ εἰς τὸ ἐν τῷ Παλκιῷ φρουρίῳ ἰδιωτικὸν οἶκημα τῆς οἰκογενείας Ἰουστινιάνη, ἐκ τοῦ προχείρου μετὰθεσις πρὸς ἐξαπχάλισιν τῶν περισωθέντων ἐγγράφων, ἅτινα ἅμα παρελθόντος τοῦ ἐκ τῆς πολιορκίας κινδύνου, ἐπανεφέρθησαν εἰς τὸν οἶκτον τοῦ Ἀρχιεπιφυλακεῖου τόπον ἐν τῷ παλατίῳ τοῦ Βαζίλου.

Ε΄.

Ἐν τοῖς νομοθετήμασι τῶν τελευταίων χρόνων τῆς Βενεκρατίας ἀξιοσημείωτον ἀπαντῶμεν τοῦ Συμβουλίου διάταξιν, τῇ 22 Αὐγούστου 1747, νὰ μὴ δύναται τις τῶν πολιτῶν νὰ ἐκλέγηται Καγκελλάριος τῆς πόλεως, ἂν δὲν ἐγυμνάσθῃ προηγουμένως τοῦλάχιστον ἐπὶ ἐν ἔτος ἐν τῷ Ἀρχιεπιφυλακεῖῳ, καὶ ἂν περὶ τούτου δὲν φέρῃ ἐγγραφον πιστοποιήσιν τῶν κατὰ καιροῦ Συνδίκων.¹

Ἐντεῦθεν λοιπὸν ὡς καὶ ἐκ τῆς ἤδη πεπρατεθείσης ἀπὸ 12 Ἀπριλίου 1681 Πράξεως τοῦ Συμβουλίου, ἐν ἣ, ὡς εἶδαμεν, παρεπιπτόντως ἀναφέρεται ὅτι ἀσχολούμενα εἰς αὐτὸ ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος τὰ τέκνα τῶν πολιτῶν, δύναται νὰ διδάσκονται βελτιουμένης καὶ τῆς τοῦ Ἀρχιεπιφυλακεῖου τάξεως, προκύπτει θετικῶς ὅτι ἡσχολοῦντο ἐν τούτῳ ἐπὶ ὀρισμένον χρόνον, ἔττω καὶ πρὸς ἀπλὴν γύμνασιν, νέοι τινες πολῆται, οὕτω τοῦ Καγκελλαρίου βοηθοὶ γινόμενοι. Ἦτο δὲ τὸ μέτρον τοῦτο τῆς γυμνάσεως τῶν νέων σκοπιμώτατον διὰ τὸ μέλλον τοῦ Ἀρχιεπιφυλακεῖου.

Ὀλίγον πρὸ τῶν παραμονῶν τῆς πτώσεως τῆς Βενετοκρατίας, ἰδρύθη ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου τῆς πόλεως, τῇ 14 Ὀκτωβρίου 1783, πρὸς βοήθειαν καὶ ἀνακούφισιν τοῦ Καγκελλαρίου, ὄντος πρωτίστου ὑπουργοῦ τῶν Ἀρχῶν αὐτῆς τὸ ὑπουργεῖον Ἀντικαγκελλαρίου, διοριζομένου ὑπὸ τοῦ Καγκελλαρίου τῇ ἐπιδοκιμασίᾳ τῶν Συνδίκων². Κατὰ τὸ ψήφισμα τοῦτο ὁ διοριζόμενος ἀντικαγκελλάριος ὀφείλει ν' ἀναγνωρίζῃ ὡς προϊστάμενον τὸν Καγκελλάριον. Ἡ δὲ ὑπὸ τῶν Συνδίκων ἐπιδοκιμασία τοῦ διορισμοῦ, ἂν μὲν δὲν ὑπάρχῃσιν Ἑκτακτοὶ Σύνδικοι πρέπει νὰ γίνηται ὑπὸ τριῶν τακτικῶν, ἂν δὲ ὑπάρχῃσι καὶ Ἑκτακτοὶ ὑπὸ τεσσάρων ὅπως δ' ἔχη τὸ κῦρος, νὰ καταγράφηται ἐν τῷ βιβλίῳ τῶν Συμβουλίων. Τοῦτο δὲ τὸ ψήφισμα ἔχουσα ὑπ' ὄψιν ἢ ἐν Κερκύρα Βενετικῇ Ἀρχῇ, ἐξέδωκε τῇ 6 Μαρτίου 1784 ἔ. ν. Ὀρισμὸν ῥυθμιζόντα μετὰ πολλῆς περιττικέσεως τὰ καθήκοντα τοῦ τε ἀνωτέρου καὶ τοῦ

1 Libro d' Ordini del Consiglio κτλ. Φυλλ. 146 καὶ 147 ἤτοι 163 καὶ 164. Ὅρα καὶ Vol. 65 Arg. Div. 1777—1780. Δέση ΙΔ'. Πιστοποιητικὰ Συνδίκων περὶ τοῦ ἐν τῷ ἀνωτέρῳ ψήφισματι ὅρου τῆς ἐγυμνάσεως.

2 Vol. No 67. Arg. Div. 1783—1784. Δέση Α'. Libro Consigli 1783—1784 φυλλ. 15 ἐπίσης ἐν Δέση Β'. Parti e Suppliche 1783 ἀριθ. 12.

ὕπ' αὐτόν. Κατὰ τὸν Ὅρισμόν τοῦτον, ἐν ᾧ ὁ Καγκελλάριος ἦτο αὐτὸς ὑπεύθυνος δι' ἅπασαν εἰς τὸ ἐπάγγελμά του ὑπαγομένην πράξιν ἢ ὑπογραφὴν, ὁ Ἀντικαγκελλάριος μόνον ἐν ἀπουσίᾳ τούτου ἠδύνατο νὰ συντάττῃ ἢ νὰ ὑπογράψῃ τὰς τοιαύτας πράξεις, καὶ τότε ὁ αὐτὸς ἦτο καὶ μόνος ὑπεύθυνος. Ἄλλ' ἂν ὁ Καγκελλάριος ἐτύγχανε παρὼν ἢ πλησίον εἰς τὴν πόλιν, τότε δὲν ἦθελον ἔχει ἰσχὺν αἱ ὑπὸ τοῦ Ἀντικαγκελλαρίου συντασσόμεναι ἢ ὑπογραφόμεναι πράξεις, ἂν δὲν προσεπέθετεν ἰδιοχείρως τὸ τεθεώρηται ὁ προϊστάμενος Καγκελλάριος. Ἄνευ δὲ ἐνόρκου τοῦ Καγκελλαρίου πιστοποιήσεως ὅτι ἐτηρήθησαν τὰ ἐν τῷ παρόντι Ὅρισμῷ δικτεταγμένα, δὲν ἐδικαιούτο ὁ Ἀντικαγκελλάριος νὰ προβιβασθῇ εἰς ἄλλο ἀξίωμα ἢ ὑπόβρῃμα ¹.

Ἐσημειώσαμεν καὶ τὸ τελευταῖον τοῦτο νομοθέτημα ἀφορῶν τὸν διευθύνοντα τὸ Ἀρχαιοφυλακεῖον τῆς Κοινότητος Καγκελλάριον αὐτῆς, ὡς ἐμφαίνον καὶ τοῦτο τὴν τοῦ ἰδρύματος καὶ τοῦ ὑπουργήματος σπουδαιότητα.

Καὶ ἄλλα τινὰ κατὰ καιρὸν διετάχθησαν διαρκούσης τῆς δεκάτης ὀγδόης ἐκατονταετηρίδος, σκοποῦντα εἰς τὴν βελτίονα τάξιν τοῦ Ἀρχαιοφυλακείου καὶ εἰς τὴν διευκόλυνσιν τῆς εὐρέσεως τῶν εἰς πλείστους τόμους διεσπαρμένων ἐγγράφων, διὰ τῆς συντάξεως Πίνακος αὐτῶν, καὶ περὶ τούτου ἐπανειλημμένως ἐδόθησαν ἐντολαὶ εἰς πολίτας οἵτινες καὶ εἰς τὸ τοῦ Καγκελλαρίου καὶ εἰς τὸ τῶν Συνδίκων καὶ εἰς ἄλλα διατελέσαντες ἀξιώματα, εἶχον τὴν πεῖραν τῶν κοινῶν πραγμάτων. Ἀλλὰ τὸ σκοπούμενον δὲν φαίνεται ἐπιτευχθέν. Διότι πλειστάκις μέχρι ἐσχάτων ἐπαναλαμβάνονται τ' αὐτὰ παρὰ πονα καὶ ἀνανεοῦνται αἱ αὐταὶ παραγγελίαι, καὶ αἱ ταχθεῖσαι προθεσμίαι εἰς τὸν ἀναδεχθέντα τὴν σύνταξιν τοῦ Πίνακος παρατείνονται, καὶ ὁμως δὲν προκύπτει ἡ τοῦ ἔργου τελειώσις.

Τὸ συμβούλιον τῆς πόλεως διὰ ψηφίσματος ἀπὸ 16 Ὀκτωβρίου 1739 ἀποφασίζει νὰ ἐκλεχθῶσι δύο πολῖται ἐγνωσμένης ἱκανότητος καὶ πείρας, ἐκ τῶν διατελεσάντων Καγκελλαρίων τῆς Κοινότητος, ὅπως συντάξωσιν ἀκριβῆ Πίνακα πάντων τῶν ἐν τῷ Ἀρχαιοφυλακείῳ ἐγγράφων, πλὴν τῶν ἀφορώντων εἰς ἀντικείμενα ὑγειονομικά, ἐκπεραιουῦντες τὸ ἔργον ἐντὸς διετίας. Μετὰ ἐννέα ἔτη βλέπομεν εἰς ἐκτέλεσιν τοῦ ψηφίσματος τούτου ἐκλεγόμενος δύο πολίτας, ἀλλ' οὐδὲν πλέον μέχρι τοῦ ἔτους 1758, ὅτε ὁ Καγκελλάριος Σπυρίδων Καποδίστριας δοκιμάσας ὡς λέγει τὰς ἀπαντωμένας δυσκολίας εἰς τὴν εὑρεσιν τῶν ἐγγράφων, ἀναλαμβάνει τὴν σύνταξιν ἀκριβοῦς ἀλφαβητικῶς Πίνακος, εἰς ἐκτέλεσιν τοῦ μνησθέντος ψηφίσματος ἀπὸ 16 Ὀκτωβρίου 1739. Τὴν πρότασιν του δὲ τὸ Συμβούλιον παραδέχεται τῇ 16 Ἰουνίου 1758. Ἄλλ' ἐν ἔτει 1764 βλέπομεν αἴτησιν τοῦ αὐτοῦ Καποδιστρίου, ὅπως τύχῃ ἑτέρας ἐξαετοῦς προθεσμίας· διότι διορισθεὶς Σύδικος τῷ 1761 καὶ ἔπειτα κυβερνήτης τῆς Πάργας, ἀπετράπη τῆς ἐργασίας τοῦ Πίνακος, ἦτις, καθ' ἃ

¹ Libro d' Ordini del Consiglio κτλ. Φυλλ. 197 εἴτε 244. Copia tratta dal Libro Registro Proclami, Terminazioni, Mandati et altro κτλ.

μαρτυροῦσιν οἱ Σύνδικοι, τῇ 11 Δεκεμβρίου 1764, εἶχεν ἤδη ἀρκούντως προχωρήσει. Τῇ 16 δὲ τοῦ αὐτοῦ μηνός, τὸ Συμβούλιον χορηγεῖ εἰς αὐτὸν τὴν αἰτηθεῖσαν δευτέραν ἐξαετῆ προθεσμίαν. Ἀλλὰ καὶ μέχρι Δεκεμβρίου τοῦ 1772, διορισθέντος τοῦ συντάκτου εἰς ὑπουργήματα ἄλλα, τὸ ἔργον τοῦ Πίνακος ἔμεινεν ἀτελές ¹.

Οὐδὲ πρέχει τεκμήριον τῆς ἐκτελέσεως τούτου τὸ ἀπὸ 10 Ὀκτωβρίου 1780 ψήφισμα, δι' οὗ τὸ Συμβούλιον κρίνει δέον νὰ προνοήτῃ περὶ τῆς ἐλλογίου καὶ συστηματικῆς κατατάξεως εἰς ἓν, ἢ εἰς πλείοτερα βιβλία, τῶν εἰς πολλοὺς τόμους διεσπαρμένων πικνωτῶν ἐγχωρίων νομοθετημάτων καὶ διατάξεων, κατὰ χρονολογικὴν τάξιν μετὰ Πίνακος ἀκριβοῦς, καὶ ἀποφασίζει νὰ ἐκλεθῶσι διὰ τὸ ἔργον τοῦτο δύο Πολῖται ². Ἴσως συνεπέειχ τοῦ ψηφίσματος τούτου συνετάχθη βιβλίον τι καὶ νῦν ἐν τῷ Ἀρχειοφυλακείῳ εὐρισκόμενον, περιέχον ἐν χρονολογικῇ τάξει ψηφίσματα καὶ διατάξεις τοῦ Συμβουλίου καὶ ὁρισμοὺς Βενετικῶν Ἀρχῶν ἀφορῶντας εἰς τὰ ἐγχώρια καὶ ἄλλας διοικητικὰς πράξεις μετὰ σχετικοῦ πίνακος, *Biblioteca* τῶν *diatagōn* τοῦ Συμβουλίου λεγόμενον ³. Οὐδεμίαν ὅμως ἔχομεν εἰδήσιν περὶ τοῦ τί ἀπέβη ἢ σύνταξις Πίνακος, κατὰ τὸ ψήφισμα τοῦ ἔτους 1739 ἢ εἰς τὸν μνησθέντα Σπυρίδωνα Καποδίστριαν ἀνατεθεῖσα, οὐδὲ ἂν ὅσα ἐγένετο ἐργασία ἀπέβη χρήσιμος εἰς τι.

Ἄλλ' οὐδὲ ἄπαντα ὅσα ἡμεῖς ἐμνημονεύσαμεν τὰ παλαιὰ νομοθετήματα, σκοποῦντα εἰς τὴν τάξιν καὶ τὴν ἀσφάλειαν τοῦ Ἀρχειοφυλακείου ἔσχον διηνεκῶς καὶ μέχρι τέλους τὴν δέουσαν ἰσχὺν ἐν τῇ πράξει.

Ἐν ἔτει 1787 Σπυρίδων ὁ Προσαλέντης, ὅστις εἶχεν ἐπιτραπῆ νὰ συλλέξῃ τὰ θεμελιώδη ἔγγραφα τῶν διαφόρων κλάδων τῆς ἐγχωρίου κερκυραϊκῆς διοικήσεως, εἰς ἃ, ὡς αὐτὸς λέγει, ἔσχε συμπράκτορα καὶ ὁδηγὸν τὸν τότε Σύνδικον Σπυρίδωνα Γεώργιον Κόμητα Θεοτόκην, καὶ ὀλίγα τῶν ἀνω-

¹ Vol. 56 Arg. Div. Δέση 2. Parti e Suppliche. φλλ. 37. Ψήφισμα 16 Ὀκτωβρίου 1739. — Αὐτόθι φλλ. 36. Ἀναφορὰ Σπυρ. Καποδιστρίου 14 Ἰουνίου 1758 καὶ φλλ. 38 καὶ 39. Ψήφισμα 16 Ἰουνίου καὶ 18 Αὐγούστου 1758. — Vol. 59. Δέση 3. Parti e Suppliche φλλ. 33. Ἀναφορὰ τοῦ αὐτοῦ 10 Δεκεμβρίου 1764 καὶ Πιστοποιητικὸν τῶν Συνδίκων 11 Ἰουλιῶτος, φλλ. 34. Ψήφισμα 16 Δεκεμβρίου 1764. — Vol. 64. Δέση 8 φλλ. 18. Ἐπιστολὴ τοῦ Γενικοῦ Προβλεπτοῦ τῆς θαλάσσης 24 Ἰουνίου 1771, φλλ. 27 καὶ 33. Ἀναφορὰ 15 Δεκεμβρίου 1772 καὶ 23 τοῦ αὐτοῦ καὶ αἱ ἐπ' αὐτῶν ἀποφάσεις τοῦ Συμβουλίου. Σημειώτεον ὅτι ἡ Δέση αὕτη φέρει ἐν προμετώπιῳ ὅτι περιέχει ἔγγραφα ἀφορῶντα εἰς τὸ Δημόσιον Σχολεῖον ἔτι δὲ «διὰ τὸν Πίνακα τῶν ἐγγράφων τοῦ ἡμετέρου Ἀρχειοφυλακείου ὅστις δὲν ἐξεπεραιώθη ἀκόμη ὑπὸ τοῦ κ. Σπυρίδωνος Καποδιστρίου ὡς εἶχε καθήκον καὶ ὡς παρατηρεῖται ἐκ τῶν περιεχομένων ἐγγράφων».

² Vol. 65. Arg. Div. Libro dei Consigli dell' anno 1779—1780. Ψήφισμα 10 Ὀκτωβρίου 1780.

³ Libro d' Ordini del Consiglio della Magn. Città di Corfù. Ὑπὸ τὸ προμετώπιον τοῦτο προστίθεται *Raccolta fatta del fù Canc. Stello Calogera*. Προτάσσεται τῆς συλλογῆς Ἀλφαβητικὸς Πίναξ. Φέρει κεφαλίδα ἢ συλλογὴ *Statuti del Consiglio della Città di Corfù*. Ὑπάρχει ἐν δεμητίῳ ὑπ' ἀριθ. 95.

τέρω νομοθετημάτων περί Ἀρχαιοφυλακείου ἀνευρών, ὁμοῦ κατέταξε, παρατηρεῖ ὅτι αἱ ἀγιότης τῶν τοιούτων νόμων ὑπέκυψεν εἰς τὴν ἀχρησίαν, ἔνεκα τοῦ ἀπονεμομένου σεβασμοῦ πρὸς τὴν ἀναμφίβολον πίστιν καὶ ἀκρίβειαν τῶν ἐν τοῖς χρόνοις αὐτοῦ Καγκελλαρίων, ἐν αἷς, λέγει, ἔπαινος ὀφείλεται τῷ τότε εὐγενεῖ κυρίῳ Αὐγουστίνῳ Μάστρακα τοῦ δόκτωρος Βικτωρίου. Εἶθε, ἐπιλέγει, νὰ ὑπάρξωσι τοιοῦτοι οἱ διαδεχθησόμενοι αὐτόν»¹. Ἀρίστη τῷ ὄντι καὶ ἀπαραίτητος ὑπὲρ τοῦ Ἀρχαιοφυλακείου ἐγγύησις πρέπει νὰ θεωρῆται ἡ τῶν ἐν αὐτῷ ὑπηρετούντων τιμότης.

Σ'.

Εἰς ταῦτα τὰ περί τοῦ ἐπὶ Βενετοκρατίας Ἀρχαιοφυλακείου τῆς Κοινότητος συναρτισθέντα, ἐπισυνάπτομεν, ὡς συμπλήρωμα ὀλίγα τινὰ περί τῶν ἀποτελούντων αὐτὸ ἐγγράφων.

Συγκεφαλαιουσίντες δὲ τὰ προεκτεθέντα ἐπαναλαμβάνομεν ἐνταῦθα ὅτι τὸ Ἀρχαιοφυλακεῖον τῆς Κοινότητος ἦτο τῆς πόλεως Κερκύρας, ἀπὸ τῆς ἀνεκαθεν πραγματικῆς του ὑπάρξεως ἦτο ὁτόπος ἔθνα κατετίθεντο τὰ ἐγγράφα καὶ τὰ βιβλία τῆς ἐγχωρίου διοικήσεως, ὧν ἡ φύλαξις καὶ διατήρησις ἀνετέθη εἰς τὸν γραμματέα αὐτῆς, τὸν Καγκελλάριον τῆς Κοινότητος εἴτε τῆς πόλεως ἐπικαλούμενον. Ἦσαν δὲ κυρίως τὰ ἐγγράφα ταῦτα, ὡς καὶ ἀνωτέρω εἶδαμεν, τὰ τῶν προνομίων τῆς Κοινότητος, τὰ τῶν εἰς Βενετίαν κατὰ καιρὸν στελλομένων Πρεσβειῶν ὑπὸ τοῦ τὰ κοινὰ τῆς Κερκύρας διέποντος Συμβουλίου, τὰ πρακτικὰ τούτου καὶ τ' ἄλλα πρακτικὰ καὶ παντοειδῆ ἐγγράφα τῶν διαφόρων κλάδων τῆς ἐγχωρίου διοικήσεως, ὧν τὰ πλεῖστα περιλαμβάνονται εἰς τὰ ὀγκώδη τεύχη τὰ λεγόμενα Τόμοι τῶν διαφόρων ἀντικειμένων τῆς πόλεως Κερκύρας καὶ παντοῖα ἄλλα ἀφορῶντα εἰς δικαιώματα καὶ προνόμια ἰδιωτῶν, ἐν αἷς τὰ περί τιμαρίων. Ἔτι δὲ ἐν τῷ αὐτῷ Ἀρχαιοφυλακεῖῳ ἦσαν ἐναποθεθειμένα καὶ τὰ βιβλία τῶν δικαστικῶν ἀποφάσεων τῶν ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου ἐκλεγομένων ἐγχωρίων ἐνικυσίων δικαστῶν (Giudici Annali) καὶ τὰ τῶν Προβλεπτῶν τοῦ Ἰγγειονομείου.²

1 Vol. 91 Arg. Div. Δέση 15. φυλλ. 1. Ταῦτα ἔγραψεν ὁ μνηστὴς Σπουρίδων Προσαλέντης μὴνὶ Δεκεμβρίῳ 1787. Τὰ δὲ ὑπ' αὐτοῦ συλλεγένητα ἐγγράφα ἐν τῇ μνηστειῇ Δέση περιουσίῃ Νομοθετήματα ἀφορῶντα εἰς τὰ μᾶλλον ἐπὶ ζήλα ἐγγράφα τῆς πόλεως, εἰσὶ Α' 1443 Dii VII Martii Δέκατον Κεφάλαιον τῆς Πρεσβείας, ὅπερ ἀναφέρομεν ἐκ τοῦ Βιβλίου τοῦ Χρυσοβόλλου· Β' 1593. 12 Agosto Πράξις τοῦ Συμβουλίου ἧς τὸ πρωτότυπον ὑπάρχει ἐν Vol 2 Arg. Div. Δέση 2 φύλλ. 543. Γ' Πράξις 1627. 20 Μαΐου. Δ' 12 Ἀπριλίου 1681 Πράξις ἐξαχθεῖσα ἐκ τοῦ Libro d' Ordini del Consiglio. Ε' Πράξις 17 Δεκεμβρίου 1692 περί ὀποχρεώσεως τῶν Σουδικῶν νὰ συντάττωσιν ἔχθισιν τῆς διαχειρίσεως των ἐξαχθεῖσα καὶ αὕτη ἐκ τοῦ Libro d' Ordini.

Ὁ δὲ ὑπὸ τοῦ Προσαλέντου εἰγνωμότως μνημονευόμενος Σπουρίδων Γεώργιος Κόμης Θεοτόκης, τότε Σύνδικος, εἶναι ὁ καὶ ἄλλα σπουδαῖα ἀξιώματα τῆς Κερκύρας καταλαβὼν καὶ πρεσβευτὴς ταύτης εἰς Βενετίαν διατελέσας, μετὰ δὲ τὴν ἐπὶ αἰσίσις οἰωνοῖς ἴδρυσιν τῆς Ἑπτανήσου Πολιτείας πρόεδρος καὶ ἡγεμὼν ταύτης πολιτῶς τελευταίος.

2 Libro d' Ordini del Consiglio φυλλ. 131 εἴτε 145. Ψήφισμα τοῦ Συμβουλίου 20 Ἀπριλίου 1730, ἐντελλόμενον τὴν εἰς τὸ Ἀρχαιοφυλακεῖον παράδοσιν τῶν εἰρημένων βιβλίων ἧτις ἐπὶ ὀλίγων ἐτῶν εἶχε παραμεληθῆ.

Τὰ θεμελιώδη τῶν εἰς τὴν Κέρκυραν χορηγηθέντων προνομίων ἐπὶ τῆς εἰς τὴν Βενετικὴν Πολιτείαν ἐν ἔτει 1386 παραδόσεως αὐτῆς, εἴτε προκη- κτημένων ἤδη καὶ ὑπὸ τῆς Βενετικῆς Πολιτείας ἀνεγνωρισμένων καὶ τῶν μετὰ ταῦτα ἀπονεμηθέντων συνεπεῖα τῶν εἰς Βενετικὴν ἀπευθυνθεισῶν κατὰ καιροῦς αἰτήσεων καὶ τῶν ἐπὶ τούτῳ σταλθεισῶν ἀρχαιοτέρων πρεσβειῶν πε- ριλαμβανονται εἰς τὸ ἐκ μεμβρῆνης βιβλίον τὸ τοῦ Χρυσοβούλλου λεγόμενον. Πρῶτον δὲ σώζεται ἐν αὐτῷ, ὡς ἐν ἀρχῇ αὐτοῦ λέγεται *Ἀντίγραφον τῶν Κεφαλαίων τῆς Κοινότητος τῶν Κορυφῶν ἐξαχθέντων ἐκ τῶν κοινῶν βι- βλίων τῆς Δουκικῆς Καγκελλαρίας τῆς Ἐκλαμπροτάτης Ἀδελφείας τῆς Βενετίας ἀπὸ τοῦ ἔτους 1386 μέχρι τοῦ ἔτους 1524 γεγραμμένον παρὰ Ἀλοῦσιου Γαρζῶνη Δουκικοῦ συμβολαιογράφου τῇ αἰτήσει τῶν σεπτῶν Πρεσβυτῶν τῆς εἰρημένης μεγαλοπρεποῦς Κοινότητος Κυρίων Ἀνδριόλου Καρτάνου, Μπέου Δάρτσα καὶ Μαρόλη Μόσχου ἐλθόντων εἰς Βενετίαν τὸ 1542.*

Τὸ ἀντίγραφον τοῦτο ἐγένετο τῇ αἰτήσει τῆς Κερκυρατικῆς Κοινότητος, διότι κατὰ τὴν ἐν ἔτει 1537 τουρκικὴν πολιορκίαν, ὡς καὶ ἀλλαχοῦ εἴπο- μεν, τὰ πρωτότυπα ἐκεῖνα εἶχον ἀπολεσθῆ. Μετὰ τὸ σημαντικώτατον τοῦτο μέρος, ἐξ οὗ, ὡς πιστεύομεν πηγάζει τὸ εἰς τὸ βιβλίον ἀποδοθὲν ὄνομα *Βιβλίον τοῦ Χρυσοβούλλου*¹, ἐξαιρουμένουσι καταγεγραμμένα ἐναυτῷ διάφορα ἔγγραφα, ἐν οἷς καὶ Δουκικὰ γράμματα, καὶ ἕτεροι Κερκυρατικαὶ Πρεσβεῖαι προγενέστεραι τῆς ἐν ἔτει 1542, τῆς ἐκ Βενετίας λαβούσης τὸ ἐν ἀρχῇ τοῦ βιβλίου ἀντί- γραφον, ἔτι δὲ καὶ ἡ Πρεσβεῖα αὐτὴ γεγραμμένη δι' ἄλλου χερκατῆρος, δια- φόρου ἐκείνου τοῦ ἀπ' ἀρχῆς ἀντιγράφου, εἰς δ' αὐτὴ ἔπεται. Προσετέθησαν δὲ κατὰ καιροῦς ἐν τῷ αὐτῷ βιβλίῳ καὶ ἄλλα ἔγγραφα θεωρούμενα σπου- δαῖα ὑπὲρ τῶν δικαιωμάτων τῆς Κοινότητος, ἐν οἷς καὶ αἱ τὰ προνόμια τῆς ἡμετέρας Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας καθιεροῦσαι Βουλῆαι τῶν Παπῶν Λέοντος δεκάτου καὶ Παύλου τρίτου, ἧτις εἶναι εἰδικὴ διὰ τὴν Κέρκυραν ἐπικύρωσις τῆς πρώτης, γενομένη συνεπεῖα τῆς ἐκ μέρους τοῦ τότε Κερκύρας Πρωτοπαπᾶ. Ἀλοῦσιου Ῥαρτούρου καὶ τοῦ ὑπ' αὐτὸν ἐγχωρίου Κλήρου ἀποστολῆς εἰς Ῥώ- μην ἰδίῳ πρεσβευτοῦ, τοῦ ἱερέως Ἀλεξίου Ῥαρτούρου, εἰς δὲ ἐδόθη ἐπὶ τούτῳ ἐντολὴ διὰ συμβολαιογραφικῆς πράξεως ὑπὸ τε τοῦ Πρωτοπαπᾶ, τοῦ Ἀρχι- μανδρίτου καὶ τοῦ Κλήρου, ἧτις ἐπίσης σώζεται νῦν ἐν τῷ ἡμετέρῳ Ἀρχαιο- φυλακείῳ, ὑπὸ χρονίαν 20 Σεπτεμβρίου 1539 παρὰ τῷ τότε συμβολαιογράφῳ Κερκύρας Ἀντωνίῳ Μεταξᾶ².

Ἡ σειρά τῶν εἰς Βενετικὴν κατὰ καιροῦς στελλομένων Πρεσβειῶν ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου τῆς Πόλεως, αἵτινες ἄρχονται ἀπὸ τῆς ΙΕ' καὶ ἐξαιρουμένουσι μὲ-

¹ Πιθάνον εἶναι ὡς ἐκ τῶν Βυζαντινῶν παρ' αὐτοῖς παραδόσεων περὶ Χρυσοβούλλων, οἱ Κερκυρατικοὶ ἐκέλευσαν οὕτω τὸ ἔγγραφον τῶν παρὰ τῆς Βενετικῆς Ἀδελφείας χορηγηθέντων εἰς αὐτοὺς προνομίων.

² Δεμάτιον ἀριθ. 1196. Antonio Metaxà. Volume uno in due quinternetti.

χει τῶν τελευταίων χρόνων τῆς III' ἑκκτονταετηρίδος ἀπαρτίζεται ἐκ διαφόρων τομίδων, ὧν πλεῖστα ἐκ περγαμηνῶν χάρτου καὶ κομφῶς δεδεμένα, τινὰ δὲ κοσμούμενα καὶ ὑπὸ μικρογραφικῶν ποικιλιμάτων (miniature) ἐν οἷς εἰκονίζονται ἐνίοτε καὶ τὰ οἰκόσημα τῶν σταλέντων πρεσβευτῶν, ὧν τὰ ὀνόματα εἰσὶ καὶ ἔξωθεν τοῦ τομίδιου ἐπιγεγραμμένα ὑπὸ τοῦ βιβλιοδέτου. Ἐν τῇ σειρᾷ ταύτῃ τῶν Πρεσβειῶν εὐρίσκονται καὶ τινες εἰς ἀπλοῦν φύλλον ἐκ Περγαμηνῶν χάρτου γεγραμμένοι ἐν εἴδει δουκικοῦ γράμματος ἢ θεσπίσματος. Ἐκῆστη πρεσβεΐα περιέχει ἐν δικφόροις κεφαλαίοις τὰς εἰς τὴν Βενετικὴν Κυβέρνησιν ὑποβαλλομένας αἰτήσεις οἷας ἐψήφισεν αὐτὰς τὸ Κερκυραϊκὸν Συμβούλιον, καὶ τὴν ἐπὶ ἐκῆστου κεφαλαίου διδομένην ἀπάντησιν, ἐν τύπῳ Δουκικοῦ γράμματος, θεσπίσματος ἢ προστάγματος πρὸς τὴν ἐν Κερκύρῃ Βενετικὴν Διοίκησιν (Reggimento).

Εἶναι δὲ ἡ σειρὰ τῶν πρεσβειῶν λίαν ἐνδιαφέρουσα· διότι πραγματεύονται αὗται τὰς σπουδαιοτέρας ὑποθέσεις καὶ περιστάσεις τῆς ἡμετέρας νήσου, περὶ ὧν δικιωματικῶς καὶ ἀναγκαιῶς οἱ τὰ κοινὰ διέποντες προσέφευγον εἰς τὴν Βενετικὴν, ὅπου καὶ ὑπὲρ αὐτῶν συχνάκις ἐλύοντο αἱ ἀναφυόμεναι διενέξεις τῶν ἐγχωρίων ἀρχῶν πρὸς τὰς ἐν τῇ νήτῳ προϊστταμένους Βενετικὰς ἀρχάς.

Τὸ μέγιστον ὅμως σῶμα τῶν πράξεων καὶ τῶν παντοσιδῶν ὑποθέσεων τῆς Κοινοῦτος Κερκύρας, ἦτοι τῶν πράξεων καὶ τῆς διαχειρίσεως τῶν ἐγχωρίων ἀρχῶν συμπεριελήθη εἰς τὰ ὀγκώδη καὶ πολυάριθμα τεύχη τὰ λεγόμενα *Τόμοι τῶν διαφόρων ἀντικειμένων τῆς πόλεως Κερκύρας*, ὄνομα δηλοῦν τὴν παντοίαν ὕλην αὐτῶν. Συνήχθησαν δηλαδὴ καὶ συνεββάφησαν εἰς τὰ τεύχη ταῦτα σὺν τοῖς ἄλλοις τὰ σωζόμενα πρακτικὰ τοῦ Συμβουλίου τῆς πόλεως ἀπὸ τῆς ΙΣ' ἑκκτονταετηρίδος καὶ ἐρξῆς, ἐν οἷς καὶ τινὰ ἀποσπάσματα, εἴτε τεμάχια πρακτικῶν ἔτι ἀρχαιοτέρων.

Τὰ πρακτικὰ τοῦ Συμβουλίου, φθίνοντα μέχρι τῶν τελευταίων ἡμερῶν τῆς Βενετοκρατίας, ἀπὸ τῆς συστάσεως τοῦ Συμβουλίου τῶν 150 περιέχουσι τὰς ἐνικυσίους συγκροτήσεις τοῦ Γενικοῦ σώματος τῶν ἐνηλίκων εὐγενῶν, ὅπερ ἦτο τὸ Γενικὸν συμβούλιον, ὑφ' οὗ διὰ ψηφοφορίας ἐξελέγετο τὸ ῥηθὲν βουλευόμενον καὶ διοικοῦν Συμβούλιον τῆς πόλεως, τὸ πρῶτον μὲν ἐξ ἑκατῶν πενήτηκοντα μελῶν, τελευταῖον δὲ εἰς μόνον ἐξήκοντα μέλη περιορισθὲν, διὰ τῶν ἐν ἔτει 1786 ὑπὸ τοῦ ἐκ Βενετίας ἀποσταλέντος Ἐκτάκτου Προβλεπτοῦ καὶ ἐλεγκτοῦ Νικολάου Ἐρίτσου γενομένων ἐν τῷ τῆς Κερκύρας πολιτεύματι μεταρρυθμίσεων. Ὑπάρχουσιν ἐπομένως εἰς τὰ τοῦ Συμβουλίου πρακτικὰ, μετὰ τὴν ὡς εἴρηται τοῦ διοικοῦντος Συμβουλίου συγκρότησιν, αἱ ὑπὸ τούτου γενομέναι ἐκλογαὶ τῶν διαφόρων ἀξιωματῶν, αἱ πλεῖστα ἐνικυσίοι, ἔτι δὲ αἱ κατὰ πενταετίαν γενομέναι ὑπὸ τε τοῦ σωματείου τοῦ Κλήρου τοῦ Ἱεροῦ Τάγματος λεγομένου, καὶ ὑπὸ ὠρισμένου ἀριθμοῦ μελῶν τοῦ εἰρημένου Συμβουλίου ἐκλογαὶ τοῦ Μεγάλου Πρωτοπαπᾶ Κερκύρας, ὅστις παρ' ἡμῶν ἐπὶ

Βενετοκρατίας τὰ τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας διεῖπεν ὑπὸ τὴν ἄμεσον καὶ κα-
νονικὴν ἐξάρτησιν ἐκ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου.

Ἐν τοῖς αὐτοῖς τόμοις μνείαις ἄξιαι πρὸς τούτοις εἰσὶν αἱ ἐκθέσεις ἡ-
Λόγοδοσίαι τῶν Συνδίκων τῆς πόλεως, αἵτινες, ὡς ἀλλαχοῦ ἐρρέθη, ἦσαν τοῦ
Συμβουλίου καὶ ὅλης τῆς ἐγχωρίου διοικήσεως προϊστάμενοι καὶ ἀντιπρο-
σωποι ταύτης, φροντίζοντες μάλιστα διὰ τὴν ἐχτέλεσιν τῶν ψηφισμάτων.
του καὶ ὑπερασπισταὶ τῶν δικαιωμάτων καὶ τῶν συμφερόντων τοῦ τόπου
Τὰς ἐκθέσεις ταύτας οἱ Σύνδικοι, δυνάμει ψηφίσματος τοῦ Συμβουλίου ἀπὸ
17 Δεκεμβρίου 1692, ὤφειλον κατὰ τὴν λήξιν τῆς ἐνιαυσίου διαχειρίσεως
των, κατ' ἰδίαν ἢ συλλήβδην, νὰ δίδωσιν εἰς τὸ ἡμέτερον Ἀρχιεπισκοπικεῖον,
ἐκθέτοντες ἀκριβῶς τὰ κατὰ τὴν διαχείρισίν των πεπραγμένα, καὶ προσθέ-
τοντες τὰς δεούσας πληροφορίας καὶ ὁδηγίας, διὰ τὰ ὅσα ἐνόμιζον πρακτέα
ὑπὲρ τῶν συμφερόντων τῆ πατρίδι, ὅπως περὶ τούτων φροντίσωσιν οἱ διάδο-
χοι¹. Εἰς τὰς ἐκθέσεις δὲ ταύτας ἀκολουθοῦσι σχετικὰ δικαιολογητικὰ ἔγ-
γραφα καὶ λογαριασμοὶ τῶν Συνδίκων. Ἰπάρχουσι δὲ καὶ ἀλληλογραφίαι
αὐτῶν, ἐν αἷς ἐπιστολαὶ καὶ ἀναφορὰὶ πρὸς τὰς Βενετικὰς ἀρχὰς καὶ διακοι-
νώσεις καὶ ἀπαντήσεις ἐκ μέρους τούτων καὶ μάλιστα πρὸς τοὺς ἐν Βενε-
τία Κερκυραίους πρέσβεις, ἢ πρὸς τοὺς ἐκεῖ διατηρουμένους νομικοὺς ἐπιτρό-
πους τοῦ Κοινοῦ (procuratori). Ὡστε καὶ τῶν Πρέσβων καὶ τῶν Ἐπιτρόπων
τούτων ἐπιστολαὶ σπουδαίαι περιλαμβάνονται εἰς τοὺς τόμους τῶν διαφόρων
ἀντικειμένων. Ἀπασαὶ δὲ αἱ ἀλληλογραφίαι αὗται πραγματεύονται πολλὰ
ἀντικείμενα, οὐχὶ μόνον διοικητικὰ καὶ δικαστικὰ ἀλλὰ καὶ ἐμπορικὰ, ἐν ᾧ
καὶ πέραν τῶν ὁρίων τῆς Βενετικῆς ἐπικρατείας ἐπεξετείνετο ἡ ἀλληλογρα-
φία τῶν Συνδίκων περὶ διαφόρων πραγμάτων ἐνδιαφερόντων τὴν κοινωνίαν,
καὶ μάλιστα περὶ προμηθειῶν σίτου καὶ κρέατος καὶ ἄλλων τροφίμων, περὶ
ἐμπορίου τοῦ ἐλαίου καὶ τοῦ οἴνου, ἔτι δὲ περὶ τῆς δημοσίας υγείας, ἥτις ἐν
τοῖς τότε χρόνοις συνεχῶς ἠπειλεῖτο ὑπὸ τῆς εἰς τὰς Τουρκοκρατούμενας χώ-
ρας συχνῆς ἐμφανίσεως τῆς πανώλους, περὶ ὧν ἀπάντων ἐμερίμων οἱ Σύν-
δικοι. Μετὰ τῶν ἀντικειμένων τούτων συνδέονται ὡσαύτως πολλὰ ἄλλα ἔγ-
γραφα καὶ ἀλληλογραφίαι ἄλλων ἐγχωρίων ἀρχῶν, οἶον τῶν Προβλεπτῶν τοῦ
Σιτοβολῶνος καὶ τῶν τοῦ Ὑγειονομείου, ἐξ ὧν μάλιστα μαρτυροῦνται αἱ ἐμ-
πορικαὶ καὶ ναυτιλικαὶ σχέσεις τῆς Κερκύρας πρὸς ἄλλας χώρας. Εἰς ταύ-
τας δὲ τὰς σχέσεις ἀνάγονται καὶ αἱ ἐν τοῖς τόμοις τῆς πόλεως ἀπαντώμε-
ναι ἀλληλογραφίαι τῶν Κερκυραϊκῶν Ἀρχῶν πρὸς Ἀρχὰς καὶ πρόσωπα ἄλ-
λων τόπων καὶ πόλεων, καὶ μάλιστα κατὰ τὴν παρκειμένην Στερεὰν καὶ
τὴν Πελοπόννησον. Ταῦτα δὲ πάντα, εἰς ἃ προσθετέον τὰ ἔγγραφα τῶν ἀγο-
ρχνόμων, καὶ τὰς διατιμήσεις τῶν ἐδωδύμων καὶ τῶν διαφόρων εἰδῶν τῆς
συνήθους καθημερινῆς καταναλώσεως, συναποτελοῦσι παντοῖαν καὶ ἄφθονον

¹ Libro d' Orlini del Consiglio φύλλ. 93 καὶ 107 καὶ Vol. 91 Arg. Div. Δέση 15-
φυλλ. 6.

ὕλην πολυτίμων στατιστικῶν εἰδήσεων, αἵτινες διαφωτίζουν τὴν τότε κοινωνικὴν κατάστασιν καὶ τὸν καθημερινὸν βίον τῆς Κερκύρας. Ἐν ταῖς ἀλλογραφίαις ἀπαντῶνται οὐχὶ σπανίως καὶ γράμματα ἀναγόμενα εἰς ὑποθέσεις ἐκκλησιαστικὰς, περὶ ὧν καὶ Ἀρχιερεῖς τῶν παρακειμένων ὁμοδόξων καὶ ὁμοφύλων χωρῶν, καὶ ἐνόστε αὐτὸς ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ἤρχοντο εἰς σχέσεις πρὸς τὴν Ἐγγυρίον Κερκυραϊκὴν Ἀρχήν. Καὶ διὰ τὰς πρὸς τὴν τότε ἐν Κερκύρᾳ Λατινικὴν Ἱεραρχικὴν διαφορὰς καὶ διενέξεις τῆς ἐγγυρίου Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας εἰς διηλεκτὴ ἀμυντικὴν διατελοῦστος, καὶ ὑπὲρ ἧς συνηγοροῦσι καὶ ἐνεργοῦσιν οἱ Σύνδικοι καὶ τὸ Συμβούλιον, πολλὰ ἔγγραφα καὶ διατάξεις ἀπαντῶνται εἰς τοὺς Τόμους τῆς πόλεως. Ἀλλὰ περιλαμβάνονται πρὸς τούτοις, ἕνεκα τῆς ἀναλογίας καὶ ὁμοιότητος τῶν ὑποθέσεων, καὶ ἔγγραφα καὶ διατάγματα ἀφορῶντα εἰς τὴν πολιτικὴν καὶ ἐκκλησιαστικὴν διοίκησιν τῶν ὑπὸ τοὺς Βενετοὺς ἐπὶ μακρὸν ἢ βραχὺ διάστημα τῶν αἰῶνων ἐκείνων, ὑπαχθῆσάντων ἄλλων Ἑλληνίδων χωρῶν ὥστε καὶ διὰ ταύτας εὐρίσκειται πού τὸ ἐνδιαφέρον. Σπουδαιότητα δὲ οὐ σμικρὰν ἔχουσι διὰ τὴν ἡμετέραν πατρίδα καὶ τὰ ἐν τοῖς αὐτοῖς τόμοις περιληφθέντα πολλὰ καὶ παντοῖα ἔγγραφα ἀφορῶντα εἰς ὑποθέσεις ἰδιωτικὰς, ἐν οἷς δικογραφίαι περὶ δικόρων ζητημάτων μεταξὺ κοινοῦ καὶ ἰδιωτῶν, καὶ μάλιστα περὶ αἰτήσεων καὶ ἀξιώσεων ἀτόμων καὶ οἰκογενειῶν ὅπως καταταχθῶσιν εἰς τὰς δικαιουμένας νὰ μεθέξωσι τοῦ τῶν Εὐπατριδῶν Συμβουλίου. Συνδέονται καὶ τινὰ τούτων καὶ μετὴν ἱστορίαν τῶν ἄλλων Ἑλληνίδων χωρῶν, εἴτε διὰ τὴν καταγωγὴν τῶν περὶ ὧν πρόκειται προσώπων, εἴτε διὰ τὰς ἐξιστορουμένας προσωπικὰς ἢ πογονικὰς πράξεις καὶ ἀνδραγαθίας, ὧν πλείστα διεπράχθησαν οὐχὶ μόνον ἐν Κερκύρᾳ, ἀλλὰ καὶ ἐν ἄλλαις ἑλληνικαῖς χώραις, καὶ μάλιστα ἐν ταῖς κατὰ τῶν Τούρκων Βενετικοῖς πολέμοις, ἐν Ἡπειρῷ, ἐν Κρήτῃ καὶ ἐν Πελοποννήσῳ, ἐφ' αἷς ἀνδραγαθίαις ἠδύνατο νὰ σεμνύνηται, οὐχὶ μόνον ἡ Κερκυραϊκὴ Εὐγένεια, ἀλλὰ καὶ πάσης τάξεως Κερκυραῖοι, διότι ἐκ πάσης τάξεως καὶ εἰς τὸν στρατὸν καὶ εἰς τὸν στόλον τῆς Βενετίας ὡς μαχηταὶ κατὰ τῶν Τούρκων διέπρεψαν καὶ πλείστοι ἔπεσαν ἡρωικῶς.

Δυστυχῶς ἡ ὕλη τῶν Τόμων τούτων τῶν δικόρων ἀντικειμένων τῆς πόλεως Κερκύρας, ὑπέστη τὰς συνεπεῖς τῶν κατὰ καιροὺς περιπετειῶν τοῦ Ἀρχιεπισκοπικείου, μάλιστα κατὰ τὰς μνησθείσας πολιορκίας. Ὅθεν παρατηροῦνται βεβλαμμένα πλείστα τεύχη τῶν μέχρι τῆς III' ἑκατονταετηρίδος, διό, καὶ διαταγῇ τοῦ Συμβουλίου τῆς πόλεως, οἱ πλείστοι τῶν τόμων τούτων ἐτακτοποιήθησαν ἐν ἔτει 1745, ὑπὸ τοῦ τότε Καγκελλαρίου τῆς πόλεως Μιθθαίου Κερτζάνου, ὡς δηλοῦται ἐγγράφως ἐν ἀρχῇ τῶν τινῶν ὅτι ἐτακτοποίησεν οὗτος τὰ τομίδια καὶ τὰς δεσμίδας κατακνήσαντα εἰς ἀθλιότητα κατὰστασιν ἕνεκα τῶν τῆς πολιορκίας περιπετειῶν. ¹

¹ Ὅρα λ. γ. Τόμον Α'. Διαφ. Ἀντικειμένων. Δέσμην α'. Προτεταγμένον ἔγγραφον τοῦ μνησθέντος Καγκελλαρίου, ὡς ἐπίσης Τόμον 82ον ὑπὸ χρονίαν 3 Φεβρουαρίου 1745. Εἰς δὲ

Ἐκ τῶν ἐπιμελῶς τηρουμένων ἐν τῷ Ἀρχιεπιφυλακείῳ ἦτο καὶ τὸ βιβλίον, ἔνθα ἦσαν καταγεγραμμένα τὰ μέλη τῶν Εὐγενῶν οἰκογενειῶν, τὰ δικαιούμενα νὰ μετέχῃσι τοῦ Συμβουλίου τῆς πόλεως, ἡ λεγομένη Χρυσῆ βίβλος, ἧς μετὰ ταῦτα διετάχθη ἡ δημοσία πυρπόλησις ὑπὸ τῶν Γάλλων δημοκρατικῶν

Καὶ ἐκ μόνου τοῦ ὀνόματος δηλοῦται τί εἰσὶ τὰ βιβλία τῶν ἐνικουσίων δικαστῶν καὶ τὰ τῶν Προβλεπτῶν τοῦ Ὑγειονομείου. Οὐδὲ ἐνδιατρίβωμεν εἰς τ' ἄλλα βιβλία καὶ ἔγγραφα ποικίλα εἰς πράγματα τοῦ Κοινοῦ καὶ τῶν ἰδιωτῶν ἀναγόμενα, ἐν οἷς καὶ Περιθελαὶ τινες τιμκρίων. Ἄλλ' ἀρκοῦμεθα εἰς τὰ περὶ τῆς κυριωτέρας ὕλης τοῦ Ἀρχιεπιφυλακείου ἥδη ἐκτεθέντα, ἀναλόγως πρὸς τὰ ὅρια τῆς παρούσης πραγματείας.

Τοῦτο λοιπὸν ἦτο ἐν γένει τὸ περιεχόμενον τοῦ παλαιοῦ Ἀρχιεπιφυλακείου τῆς πόλεως Κερκύρας, ὅτε μετὰ τῆς Καγκελλαρίας αὐτῆς συνεταυτίζετο, μέχρι τέλους τῆς Βενετικῆς ἐποχῆς, μεθ' ἧν καὶ εἰς αὐτὸ, ὡς περὶ καὶ εἰς τὰ ἕτερα ἐν Κερκύρᾳ Ἀρχιεπιφυλακεῖα, ἐπεφυλάσσοντο νέκι περιπέτειαι, μέχρι τῆς ἐν ἔτει 1825 μονιμωτέρας ἀποκαταστάσεως τοῦ Τοπικοῦ Ἀρχιεπιφυλακείου Κερκύρας, οὗτινος τὸ παλαιὸν ἐκεῖνο Ἀρχιεπιφυλακεῖον τῆς Πόλεως ἦ τῆς Κοινότητος πρέπει νὰ θεωρηθῆ ἡ πηγὴ

τὸν Τόμον 58ον Δέσμη ΚΒ' φύλλον 31 ἀπαντᾶται σημείωσις 1761 α'' Ιουλίου περὶ τῶν ἐπιμελειῶν τῶν Συνδίκων ἀναθεθέντων τῶν ὀν πρώτος τοῦ ἔτους 1614 καὶ ὁ τελευταῖος τοῦ ἔτους 1736.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΤΑ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΒΕΝΕΤΙΚΩΝ ΕΠΟΧΗΝ ΜΕΧΡΙ ΤΩΝ ΚΑΘ ΗΜΑΣ ΧΡΟΝΩΝ.

Α'

Καί τὸ Ἀρχιεπιφυλακεῖον τῆς πόλεως καὶ τ' ἄλλα ἐν Κερκύρᾳ ἀρχιεπιφυλακεῖα τῶν Βενετικῶν ἀρχῶν, οἷον τοῦ Γενικοῦ Προβλεπτοῦ καὶ τοῦ Βαΐλου, νέας περιπετείας ὑπέστησαν, καταπεσοῦσης τῆς ἀριστοκρατικῆς τῶν Βενετῶν κυριαρχίας, ἣν ἐπὶ βραχὺν ἀλλὰ πολυλύμαντον χρόνον, ἀπὸ Ἰουνίου 1797 μέχρι Μαρτίου 1799, διεδέχθησαν οἱ Δημοκράται Γάλλοι, ἀδιάλλακτοι καὶ ὀρμητικοὶ πολέμιοι τῶν παλαιῶν καθεστώτων.

Ἡ ἐν ζῶντῳ πνεύματι πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς ἀνακαινίσεως ἰδρυθεῖσα τότε ἐν Κερκύρᾳ Προσωρινὴ Δημοκρατία¹, ἥτις συνῆλθε τὸ πρῶτον ἐν τῷ Παλατίῳ τοῦ πρώην Βαΐλου, συνέστησεν ἐκ τῶν μελῶν αὐτῆς ὅτις ἐπιτροπὰς, καὶ εἰς τὴν σπουδαιότεραν τούτων τὴν τῆς Δημοσίας σωτηρίας, ἐξασκοῦσαν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν καὶ ἔχουσαν τὴν πρωτοβουλίαν πάσης σημαντικῆς ὑποθέσεως, καὶ ἐντολὴν τὴν δημοσίαν ἀσφάλειαν καὶ ἡσυχίαν, ἀνέθεσε τὴν φύλαξιν καὶ διαχείρισιν τῶν ἀρχιεπιφυλακειῶν. Συναμα δὲ διὰ τοῦ ψηφίσματος αὐτῆς φέροντος χρονίαν 6 Ἰουλίου 1797 Ἑλλ. ἔτους, πρώτου τῆς Κερκυραϊκῆς ἐλευθερίας, προσέταττε τὴν καταστροφὴν τῶν Βενετικῶν σημάτων, ἔτι δὲ τὴν ἐν τῇ Πλατείᾳ Κερκύρας ἐνώπιον τοῦ δένδρου τῆς ἐλευθερίας πυρπόλησιν ἀπάντων τῶν ἐγγράφων τῶν ἀφορώντων εἰς διακρίσεις καὶ προνόμια εὐγενείας². Ἐννοεῖται ἐντεῦθεν ὑπὸ ποῖον πνεῦμα ἡ τῆς Δημοσίας σωτηρίας ἐπιτροπὴ ἀμέσως παρελάβανε τ' Ἀρχιεπιφυλακεῖα διὰ τοῦ Γραμματέως αὐτῆς πολίτου Νικολάου Λοβέρδου³. Τότε ἐπὶ τοῦ Ἀρχιεπιφυλακεῖου τῆς Πόλεως βλέπομεν ἐξασκουμένην πράγματι ἐπιθεωρητικὴν καὶ ἐξελεγκτικὴν ἐξουσίαν ὑπὸ τοῦ παρὰ τῆς Δημοκρατίας διωρισμένου εἰς τὴν

¹ Municipalità provvisoria.

² "Opz Lunzi. Storia delle Isole Jonie Sotto il reggimento dei Republicanì Francesi σελ. 43—50 καὶ 51.

³ Δεμάτιον Ἀριθ. 112. Municipalità di Corfù, βιβλ. ἀρ. 25. Registro lettere del Comitato di Salute Publica. Anno V Republicano Pmo. della libertà di Corfù. Ἐπιστολὴ 23 Thermidor. Al Citt. Ex. Secr. Generalizio καὶ 13 Brumaire. All' Ex Cancelliere Prefelizio.

ἀναθεώρησιν τῶν ἀρχαιοφυλακείων Νικολάου Κόντη Μπούκα, ὅστις καὶ εἰς ἀφαίρεσιν ἐγγράφων πρόεβη, κατὰ τὴν ἐξάσκησιν τῆς τοιαύτης ἐξουσίας, ὅπερ ἐμφαίνουσι καὶ τινες σημειώσεις αὐτοῦ ἀπαντῶμεναι εἰς τινὰς τόμους τῶν διαφορῶν ἀντικειμένων τῆς πόλεως Κερκύρας, οἷον ἡ ἀπὸ 20 Ἰουλίου 1797 ἐν τόμῳ πεντηκοστῷ ἔκτῳ ἐπὶ τῆς ἐνδεκάτης δεσμίδος, περὶ ἀφαίρεσεως τῆς δεκάτης δεσμίδος, καθ' ἃ περιεχούσης Ἀρχιεπισκοπικὸν τελετικὸν ¹ περὶ τῆς συνεντεύξεως τῶν δύο θρησκευμάτων, δηλαδὴ τῶν δύο κλήρων Ὁρθοδόξου καὶ Λατινικοῦ, συμμετεχόντων ἐπὶ Βενετοκρατίας εἰς ἐπίσημους τινὰς ἐκκλησιαστικὰς καὶ πολιτικὰς τελετάς. ²

Ἐίχε δὲ προστάξῃ, τῆ 6 Ἰουλίου 1797, ἡ Ἐπιτροπὴ τῆς Δημοσίας σωτηρίας νὰ κατὰ πανδήμῳ ἐν τῇ Πλατείᾳ τῆς πόλεως τὸ ἐν τῷ Ἀρχαιοφυλακείῳ σωζόμενον αὐθεντικὸν πρωτότυπον τῆς λεγομένης χρυσῆς βίβλου, ἐν ᾗ ὑπῆρχον καταγεγραμμέναί τε τῶν Εὐπατριδῶν οἰκογένειαι, δηλαδὴ οἱ ἄρρενες αὐτῶν, ὧν οἱ ἐνήλικες ἐδικαιοῦντο νὰ συγκαταριθμῶνται ἐν τῷ Γενικῷ Συμβουλίῳ. ³ Εἰς ταύτην δὲ τὴν διαταγὴν ὑπήκουον παρέδιδε τὸ αἰτηθὲν βιβλίον, ὃ εἰσέτι τὸ Ἀρχαιοφυλακεῖον αὐτὸ κατέχων Κκαγκελλάριος τῆς πόλεως, ὃ τελευταῖος ὡς τοιοῦτος ἐπὶ Βενετοκρατίας διορισθεὶς, Γεώργιος Ἰωάννης Βαπτιστῆς Καλογεράς π. Βενεδίκτου. Ὁ αὐτὸς διετάχθη πρὸς τοῦτοις προφορικῶς τε καὶ ἐγγράφως ὑπὸ τῆς τότε λεγομένης Ἐπιτροπῆς τῆς Οἰκονομίας καὶ ὑπὸ τῆς Προσωρινῆς Δημοκράτιας Κερκύρας τῆ πέμπτῃ Παχυνώδους, ἔτους ἔκτου Δημοκρατικοῦ (Νοέμβριος 1797) νὰ δώτῃ τὰ εἰς χεῖράς του, ὡς Κκαγκελλάριος τῆς πόλεως εὐρισκόμενα ἀργυροῦν μελανοδοχεῖον καὶ λύχον καὶ τοὺς δύο κώδωνας, τὸν μὲν τοῦ Συμβουλίου τῆς πόλεως, ὅπερ τὸ πάλαι διὰ κωδωνοκρουσίας εἰς συνεδρίασιν συνεκαλεῖτο, τὸν δὲ τοῦ Βαϊλαρχείου· εἰς τοῦτο δὲ ἐπίσης ὑπήκουσε. ⁴

¹ Ceremoniale.

² Vol. 56. Arg. Div. Δέση 11η ἐπὶ τοῦ ἐξωφύλλου. Ὅρα καὶ Vol. 57 Δέση 4η καὶ Vol. 73 Δέση 18 ἐπὶ τοῦ ἐξωφύλλου.

³ Ὑπάρχει νῦν ἐν τῷ Ἀρχαιοφυλακείῳ βιβλίον τι ἐκ κοινοῦ χάρτου μὲ ἐξωφύλλον ἐφ' οὗ ἡ ἐξῆς ἐπιγραφή, ἣτις ὡς φαίνεται ἐγράφη μετὰ τὴν πτώσιν τῆς Βενετοκρατίας.

Libro di oro.

Libro dei Cittadini Corciresi con gli anni delle loro nascite e matrimoni, che al tempo dell' Aristocrazia Veneta avevano l'esclusivo ingresso nel Consiglio della Città di Corfù così detto de Nobili.

Ἐσῶθεν δὲ ἐν μιᾷ γωνίᾳ τοῦ ἐξωφύλλου γεγραμμένα ἑλληνιστὶ δι' ὠραίου μικροῦ χαρακτῆρος ἀναγινώσκονται τὰ ἐξῆς:

«Ἀπόγραφον ἐξαχθὲν ἐκ τοῦ Βιβλίου ὑπάρχοντος ἐν τῷ Ἀρχαιοφυλακείῳ τούτῳ καὶ ὅπερ φέρει τὴν ἀκόλουθον ἐπιγραφὴν.»

Καὶ εἰς τὸ πρῶτον φύλλον ὡς προμετώπιον εἶναι τῶ ὄντι ὡς ἐπιγραφή τοῦ βιβλίου δι' ἀρχαιοτέρου χαρακτῆρος ἡ ἐξῆς: Aggiunta del Libro dei Cittadini Corciresi.

Ὡς δηλοῖ ἡ ἐπιγραφή αὕτη, τὸ βιβλίον τοῦτο δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἀντίγραφον τῆς πυρποληθείσης Χρυσῆς βίβλου, ἀλλ' ἀπλῶς Ἀλφαθητικὴ καταγραφή μελῶν τινῶν διαφορῶν οἰκογενειῶν ἐξαχθεῖσα ἐκ τινος προσθήκης γενομένης διὰ τὴν βηθεῖσαν Χρυσὴν βίβλον.

⁴ Δεμάτιον Ἀριθ. 117. Ἀριθ. 2. Terzo. Deputazioni e Presidenze di Corfù. Termina-

Καθὼς λοιπὸν καὶ τὰ ἕτερα παλαιὰ ἀρχαιοφυλακεῖα διετηρήθησαν ἕκαστον ὑπὸ ἰδιαιτέραν διεύθυνσιν, οὕτω φαίνεται συνέβη καὶ ὡς πρὸς τὰ βιβλία καὶ ἔγγραφα τῆς παλαιᾶς Καγκελλαρίας τῆς πόλεως, τὰ συνιστῶντα τὸ Ἀρχαιοφυλακεῖον αὐτῆς ἅτινα ἔμεινον εἰς χεῖρας τοῦ μνησοθέντος πρώην Καγκελλαρίου αὐτῆς, ὅστις καὶ πιστοποιητικὰ ἐξέδιδεν ἐκ τῶν παρ' αὐτῷ τηρουμένων ἐγγράφων, ἐν οἷς ῥητῶς τῇ 20 Σεπτεμβρίου 1798 μνημονεύει καὶ τὰ βιβλία τοῦ συμβουλίου τῆς πόλεως, ἅτινα, ὡς εἶναι γνωστὸν ἦσαν ἤδη πρὸ ἐτῶν συνεραμμένα εἰς τὰς δεσμίδας τῶν Τόμων τῶν διαφόρων ἀντικειμένων. ¹

Οὐδὲν γινώσκωμεν περὶ τοῦ πῶς καὶ ποῦ εὕρισκετο τὸ ἡμέτερον ἀρχαιοφυλακεῖον, ὅπερ καίτοι ὑπὸ τοῦ πρώην Καγκελλαρίου τῆς πόλεως κατεχόμενον, διετέλει ὁμοῦς ὡς εἶδαμεν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῆς προσωρινῆς Δημαρχίας, ἣτις ὀλίγας ἡμέρας ἐδρεύσασα ἐν τῷ παλατίῳ τοῦ πρώην Βαΐλου, ὅπερ δὲν ἐθεωρήθη κατάλληλον διὰ τὰς συνεδριάσεις αὐτῆς, διὰ ψηφίσματος ἀπὸ 4 Ἰουλίου 1797, συμφώνως τῇ προτάσει τῆς ὑπ' αὐτῆς ἐντεταλμένης Ἐπιτροπῆς περὶ δεόντων οἰκημάτων διὰ τὰς διαφόρους Ἀρχάς, ἀπεφάσισε νὰ μετοικήσῃ μετὰ τῶν ἄλλων Ἀρχῶν τοῦ λαοῦ εἰς τὸ πρώην Παλάτιον τοῦ Ἀρχιεπισκόπου εἰς οἶκημα τῆς Κοινότητος μετατρέπόμενον, ν' ἀφήσῃ δὲ τὸ ἦδη ὑπ' αὐτῆς κατεχόμενον παλάτιον τοῦ πρώην Βαΐλου διὰ κατάλυμα τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, ὑποχρεουμένου νὰ μετοικήσῃ εἰς τοῦτο ἐντὸς πέντε ἡμερῶν. Κατὰ δὲ τὴν μνησθεῖσαν πρότασιν, εἴτε ἔκθεσιν τῆς ἐπὶ τῶν οἰκημάτων Ἐπιτροπῆς ἢ Δημαρχία ἐν τῷ πρώην Ἀρχιεπισκοπείῳ ἐλάμβανε τὴν μεγάλην ἰσόγειον αἴθουσαν καὶ παρακείμενα δωμάτια διὰ τὰς Ἐπιτροπὰς, δύο δὲ μικρὰ δωμάτια τῆς τρίτης ὀροφῆς εἰς ἐν συνενούμενα ἔμελλον νὰ χρησιμεύσωσι πρὸς φύλαξιν τῶν ἐγγράφων τῆς Δημαρχίας. ²

Οὐδεμίαν ἔχομεν βεβαιότητα ἂν εἰς τὰ ἐκεῖ ἐναποτιθέμενα ἔγγραφα τῆς Δημαρχίας ἐπρόκειτο νὰ περιληφθῶσι καὶ τὰ τοῦ πρώην Ἀρχαιοφυλακεῖου τῆς πόλεως.

zioni del 29 Maggio 1799 al 24 Aprile 1801 — Βιβλ. 1. φύλλ. 17. Terminazione 45 Luglio 1799.

Δεμάτιον Ἀριθ. 127. Atteggio dell' Onoranda Generale Deputazione di Corfù No 11 Terzo Δέσημ 7 Memorie 1801—1802. Φυλλ. 199. Ἀναφορὰ 1802 22 Ἰανουαρίου προσαχθεῖσα εἰς τὸν Τιμιώτατον Πρόεδρον τῆς Γενικῆς Δεπουτατζιώνος τῶν Κορυφῶν ὑπὸ Γεωργίου Ἰωάννου Βαπτιστοῦ Καλογορᾶ. Καὶ εἰς φύλλ. 198 συνημμένη ἢ περὶ ἧς ὁ λόγος διαταγῆ τῆς Προσωρινῆς Δημαρχίας.

Ὅτι ὑπὸ ἰδιαιτέραν διεύθυνσιν διετηρήθησαν τὰ παλαιὰ Ἀρχαιοφυλακεῖα ἐξάγεται ὡς ἐκ τῆς ἀπαντωμένης ὑπογραφῆς, ἐν τινι Πιστοποιητικῷ ὑπὸ χρονίαν α'. Βλασταίου, ἔτους ς'. Città. Dom. Alberghini Archivista sostituto degli Atti Generalizii (Δεμάτιον Ἀριθ. 102 Municipalità di Corfù. Lettere Diverse 1797—1798. Δέσημ. 1.)

¹ Δεμάτιον. Ἀριθ. 102 Municipalità di Corfù. Lettere Diverse Δέσημ 2. Πιστοποιητικὸν 20 Σεπτεμβρίου 1798.

² Δεμάτιον Ἀριθ. 107 Municipalità di Corfù Δέσημ ἀριθ. 10. Fondamenti dell' Amministrazione Centrale. 1797—1798· φυλλ. 143.

Ἄγνοοῦμεν δὲ τίνα ἦσαν τὰ ἔγγραφα τὰ ἐν τῷ παλατίῳ τοῦ πρώην Βαίλου εὐρισκόμενα, τῶν ὁποίων ὀλίγον μετὰ ταῦτα, τὴν ἀλλαγῆς μετακώμισιν ἀπήτει ὁ Γάλλος Ταξίαρχος καὶ φρουράρχος πολίτης Καρβῶν καὶ περὶ ὧν ἀπήντα αὐτῷ τῇ 23 Ὀμιχλώδους ἔτους ἔκτου (Νοεμβρίου 1797) ἢ ἐπὶ τῆς Ἀστυνομίας Ἐπιτροπῇ, ὅτι δὲν εἶναι τόσον εὐκολοὶ ἢ ἐκκένωσις τῶν δωματίων ἐκείνων ἔνθα περιέχονται τσαῦτα ἔγγραφα καὶ τηλικαύτης σημασίας. Ὑπέσχετο δὲ ἐν τοσοῦτῳ ἡ Ἐπιτροπὴ νὰ ἐρευνήσῃ τὸ κατὰ δύναμιν ὅπως εὖρη κατάλληλον μέρος διὰ τὰ ἔγγραφα ἐκεῖνα. ¹ Οὐδὲν γινώσκομεν περὶ ἐκτελέσεως τοῦ αἰτουμένου μέτρου.

Β΄.

Ἄρου κατὰ Νοέμβριον 1797 ἀφιχθέντος εἰς Κέρκυραν τοῦ Εὐγενείου Βωαρνακί ὑπασιστοῦ τοῦ ἐν Ἰταλίᾳ Γάλλου Ἀρχιστρατήγου Βοναπάρτου, ἐκηρύττετο ἡ ἔνωσις τῶν νήσων μετὰ τῆς Γαλλικῆς Δημοκρατίας, νέος ἐπήρχετο διοικητικὸς ὄργανισμὸς, καθ' ὃν ἡ Κέρκυρα ἀπετελεῖ μετὰ τῶν Παξῶν, τοῦ Βουθρωτοῦ καὶ τῆς Πάργας, ἓνα νομὸν παρέχουσα εἰς αὐτὸν τ' ὄνομά της. Ἐπομένως τὴν Προσωρινὴν Δημορχίαν διεδέχετο ἡ Διαχείρισις τοῦ νομοῦ, εἴτε ἡ Κεντρικὴ Διαχείρισις, ἐντεταλμένη τὴν γενικὴν τοῦ νομοῦ διαίκασι, ὑπ' ἣν συνιστῶνται αἱ Δημορχίαι, διὰ τὴν πόλιν καὶ διὰ τὰς πρωτεύουσας κώμας τῆς νήσου. ²

Ἐν τούτοις καὶ ἐν τῷ πρώην Παλατίῳ τοῦ Βαίλου νέαι συνέβαινον μεταβολαὶ καὶ ἄλλαι ἀρχῶν ἐγκαταστάσεις, ἀποπεμφθέντος ἐκεῖθεν τοῦ Λατίνου Ἀρχιεπισκόπου Φραγκίτικου Μαρξία Φέντση, ὅστις μετὰ μικρὸν καὶ ἐκ τῶν νήσων ἐξωρίζετο ὑπὸ τοῦ Γάλλου Ἀρχιστρατήγου Chabot, ὡς ἐπικίνδυνος πολέμιος τῶν καθεστώτων περὶ ἀρχὰς Ἀπριλίου 1798. ³

Κατὰ Μάρτιον τοῦ αὐτοῦ ἔτους εἰς ἐκ τῶν τῆς Δημορχίας ἐπιτετραμμένους τὰ περὶ καταλυμάτων δι' ἐγγράφου ὑπὸ χρονίαν 26 Ἀνεμῶδους ἔτους 5'. Δημοκρατικοῦ, ἔνθα ποιεῖται σαφῶς διάκρισιν μεταξὺ οἰκίας τῆς Κοινότητος καὶ οἰκίας τοῦ πρώην Βαίλου, λαλῶν περὶ τῆς ἐν ταῖς οἰκίαις ταύταις νέας τοποθετήσεως διαφόρων ἀρχῶν, ἐνῶ σὺν τοῖς ἄλλοις ἀναφέρει καὶ τὸ ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Βαίλου δωμάτιον τὸ χρησιμεῦον ἄλλοτε ὡς Καγκελ-

¹ Δεμάτιον. Ἀριθ. 112. Municipal. di Corfù. Βιβλ. Ἀριθ. 23. Registro lettere scritte dal Comitato di Polizia. Ἐπιστολὴ ἀριθ. 79—23 Brumaire Anno 6. Al Cit. Carbon Capo di Brigata e Commandante di piazza.

² Lunzi. Storia κ. τ. λ. Κεφ. η'. σελ. 79 καὶ Κεφ. ια'. σελ. 109.

³ Δεμάτιον Ἀριθ. 102. Municip. di Corfù Ἐπιστολὴ 23 Germinal an 6. Le general de Division Chabot aux Administrateurs du Departement de Corcyre.

Δεμάτιον Ἀριθ. 112. Mun. κ. τ. λ. Processi Verballi Libro 1mo φυλλ. 69. Ἀντίγραφον τῆς ἀνωτέρω ἐπιστολῆς ἐκεινοποιήθη ὑπὸ τῆς Διαχειρίσεως τοῦ Νομοῦ δι' ἐπιστολῆς αὐτῆς πρὸς τὴν Δημορχίαν Κερκύρας κατὰ τὴν συνεδρίαν 21 Βλασταίου ἔτους 5'.

λαρίου τῆς πόλεως (Cancellaria dell' ex città) ἐκφράζει τὴν γνώμην, ὅτι ἐν τῇ αὐτῇ οἰκίᾳ δύνανται νὰ συναχθῶσι τὰ ἔγγραφα τὰ διεσπαρμένα ἐν τοῖς διαφόροις ἀρχαιοφυλακείοις τῆς πόλεως καὶ τοῦ φρουρίου ὑπὸ τὴν ἀμεσον ἐπιτήρησιν τῶν ἀρμοδίων ἀρχῶν. ¹

Ἄλλὰ μετ' ὀλίγους μῆνας, περὶ Αὐγούστου 1798, ἄλλαι πρόκεινται περὶ συγκεντρώσεως τῶν ἀρχαιοφυλακείων ἀποφάσεις τῆς Κεντρικῆς Διαχειρίσεως, λαμβανούσης ἀφορμὴν ἐξ ἀναφορᾶς Γεωργουλά τινος γραμματικῆς (greffier) τοῦ τότε Προσωρινοῦ Κακουργειοδικείου τοῦ Νομοῦ Κερκύρας. Μὴ δυνάμενος, ὡς λέγει οὗτος, νὰ ἐξακολουθῇ περαιτέρω φυλάττων τὴν εἰς αὐτὸν παραδεδομένην πληθὺν ἐγγράφων ἐν οἷς καὶ δικογραφίαι παλαιαὶ τῆς πρώην Κυβερνήσεως, αἵτινες ἦσαν ἄλλοτε ἐν ταῖς καγκελλαρίαις τοῦ Γενικοῦ Προβλεπτοῦ καὶ τοῦ Βαζίλου (cancellarie ex Generalizia, ex Prettorea ed ex Prefettura) ἀπετείνετο πρὸς τὴν Κεντρικὴν Διαχείρισιν, ὅπως ἐπιτρέψῃ αὐτὰ τινὰ τῶν δημοσίων Ἀρχαιοφυλάκων ἢ ἕτερον πρόσωπον, εἰς ὃν αὐτὸς ὁ Γεωργουλάς νὰ παραδώσῃ διὰ καταγραφῆς ἅπαντα ἐκεῖνα τὰ ἔγγραφα, ὅσα δὲν ἀνήκουσιν εἰς τὸ Κακουργειοδικεῖον τοῦ νομοῦ οὗτινος διετέλει γραμματεὺς (ministro). Ἡ περὶ τῆς ἀναφορᾶς ταύτης συνημμένη σχετικὴ ἔκθεσις, ἐφ' ἧς σημειοῦται χρονία 13 Καρποφόρου ἔτους σ'. σκοποῦσα εἰς τὸν τρόπον, καθ' ὃν δύνανται νὰ ἐνωθῶσιν εἰς ἓνα μόνον χῶρον τὰ ἐν τοῖς διαφόροις Ἀρχαιοφυλακείοις διεσπαρμένα ἔγγραφα, περιλαμβάνει οὐσιωδῶς τὰ ἐπόμενα.

«Χρῆζει σοβαρωτάτης σκέψεως τὸ περὶ φυλάξεως τῶν διαφόρων Ἀρχαιοφυλακείων, ἀστυκῶν, ποινικῶν, συμβολαιογραφικῶν, διοικητικῶν, αἵτινα ὑπάρχουσι νῦν διεσπαρμένα εἰς διαφόρους τόπους, εἰς θέσεις ὑγρὰς καὶ ἀκαταλλήλους πρὸς τὴν ἀκριβῆ διατήρησιν ὑπομνημάτων τοσαύτης σημασίας, ἄνευ τῶν μεθόδων, τῶν κανόνων καὶ τῶν διατάξεων, αἵτινες ἐγγυῶνται τὴν δέουσαν ἀγνότητα καὶ ἐπιμέλειαν κατὰ τὴν διαχείρισιν τῶν Δημοσίων Ἀρχαιοφυλακείων. Ὅπως ἀρθῶσι τὰ τριαῦτα ἄτοπα, συνενωθῶσιν εἰς ἓνα μόνον χῶρον τὰ ῥηθέντα Ἀρχαιοφυλακεῖα, εὔρεθῶσι τόποι στηγνοὶ καὶ κατάλληλοι διὰ τὴν ἀλύμαντον τήρησιν τῶν ἐγγράφων καὶ ὅπως ἐκλεχθῇ ἀρμοδιον πρόσωπον ἵνα παραλάβῃ τὰ πάντα προτείνομεν τὸ σχέδιον τοῦ ἐπομένου θεσπίσματος (arreté.)

«Ἡ Διαχείρισις τοῦ Νομοῦ ἀκούσασα τὴν ἔκθεσιν τοῦ Γραφείου τῆς Γενικῆς Διαχειρίσεως θεσπίζει: Τὰ βιβλία καὶ πάντα τὰ ἔγγραφα τῶν δικαστηρίων τῆς περὶ τῆς Κυβερνήσεως καὶ τοῦ κατηρηγμένου πρώην Κακουργειοδικείου (Camera Criminale) μὲ πάντα τὰ ἐρμάρια τῶν τὰ χρησιμεύοντα εἰς τὴν ἐναπόθεσιν καὶ φύλαξιν τῶν ἐγγράφων διαβιβασθήσονται, ὅσον ἔνεστι

¹ Δεμάτιον. Ἀρθ. 107. Munic. κ.τ.λ. Filza col No 10. Fondamenti dell' Amministrazione Centrale φυλλ. 77 Corfù 26 Ventoso anno 6to Rep. Il Membro Municipale Nocca Deputato agli alloggi all' Amministrazione Municipale di Corfù.

τάχιον, εἰς τὴν κατηργημένην μονὴν τὴν ἐπιλεγομένην τῆς Τενέδου ἀναλώ-
μασι τοῦ ταμείου τοῦ Νομοῦ. Παραδοθήσονται τὰ πάντα ὑπὸ τοῦ πολίτου
Γεωργουλά εἰς τὸν πολίτην Μαρμορᾶν, φύλακα τῆς ἐν τῇ αὐτῇ μονῇ ὑπαρ-
χούσης Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης, καταγραφομένου παντὸς πράγματος ἐν διπλῶ
καταλόγῳ πρὸς ἀσφάλειαν τῶν δύο εἰρημένων πολιτῶν. Ὁ πολίτης Μαρμο-
ρᾶς θέλει τοποθετήσῃ ἅπαντα τὰ ἔγγραφα καὶ τὰ βιβλία ἐν τοῖς ὑποδειχθη-
σομένοις αὐτῷ δωματίοις ὑπὸ τῆς Διαχειρίσεως. Ἐπιτρέπεται εἰς τὸν αὐτὸν
Μαρμωρᾶ νὰ ἐκδίδῃ πᾶν αἰτούμενον ἀντίγραφον καὶ νὰ ἐκτελῇ πᾶσαν ἐργα-
σίαν προσήκουσαν εἰς τὸν Ἀρχιεοφύλακα, λαμβάνων τὴν ὑπὸ τῆς νομίμου
δικτιμώσεως διατεταγμένη ἀμοιβήν. Θέλει δὲ σημειοῖ εἰς ἐπὶ τούτῳ βι-
βλίον πᾶν ἐκδοθὲν ἀντίγραφον καὶ πιστοποιητικὸν καὶ τὴν διὰ ταῦτα εἰσπρα-
ξιν καὶ τ' ὄνομα τοῦ ἐνδιαφερομένου καὶ πληρώσαντος, προσυπογράφοντος καὶ
τούτου. Ὅφειλε δὲ κατὰ πᾶν δεκαήμερον νὰ εἰσφέρῃ εἰς τὸ Ταμεῖον
τοῦ Νομοῦ πᾶν τὸ διὰ τ' ἀνωτέρω εἰσπραχθὲν ποσόν, λαμβάνων ἐκάστοτε
ἀπόδειξιν τῶν μετρηθέντων.

«Εἰς τὴν Γενικὴν Διαχείρισιν παραγγέλλεται νὰ προτείνῃ ἀκολούθως τὰς
ιδέας περὶ τῶν παραδεκτέων καλητέρων συστημάτων, ὡς πρὸς τὰ Ἀρχαιο-
φυλακεῖα.

«Περὶ δὲ τῶν λοιπῶν Ἀρχαιοφυλακείων καὶ περὶ τῆς ἐγκαταστάσεως
καὶ φυλάξεως αὐτῶν ἐν τοῖς δωματίοις τῆς μνησθείσης μονῆς προνοηθῆτω
προσεχῶς κατόπιν τῆς ἐκθέσεως τῆς Γενικῆς Διαχειρίσεως.» ¹

Ταῦτα περιέχει τὸ σχεδιασθὲν θέσπισμα. Κατὰ δὲ τὰς τελευταίας αὐτοῦ
διατάξεις, δυνάμεθα νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ἐμελλεν ἀκολούθως νὰ γίνῃ πρόνοια
καὶ περὶ τοῦ Ἀρχαιοφυλακείου τῆς πόλεως, ὅπερ ὡς ἀνωτέρω εἶδαμεν ἦτο
ἕως τότε εἰς χεῖρας τοῦ πρώην Καγκελλαρίου αὐτῆς, καθ' ἃ ἐκ τοῦ ἀπὸ 20
Σεπτεμβρίου 1798 πιστοποιητικοῦ αὐτοῦ θετικῶς προκύπτει. Οὐδὲν ὅμως
φαίνεται πραγματοποιηθὲν τῶν προτεινομένων εἴτε μελετωμένων μέτρων
περὶ συγκεντρώσεως τῶν Ἀρχαιοφυλακείων ἐν τῇ πρώην Ἀκτινικῇ μονῇ τῆς
Τενέδου. Μετ' ὀλίγον τὸν Βιβλιοφύλακα Μαρμορᾶν διεδέχθη ὁ Ἴταλὸς Ῥου-
σκόνης, μὴν Ὀκτωβρίῳ 1798, εἰς ἃν οὐδεμία προκύπτει δοθεῖσα ἐντολή,
εἰμὴ περὶ τῆς Βιβλιοθήκης, οὐδενὸς γενομένου λόγου περὶ ἔγγραφων. ²

¹ Δεμάτιον Ἀριθ. 106 Mun. κ.τ.λ. Atti diversi 1797—1798. Ἐγγραφοὶ ὑπ' ἀριθ. 130.
φέρουν χρονίαν ἔγγραφης (enregistré) 13 Καρποφόρου ἔτους Ὶ. σχετικὸν πρὸς ἀναφορὰν τοῦ
μνημονευομένου Γεωργουλά ἀπὸ 7 Καρποφόρου ἔτους Ὶ. πρὸς τὴν Κεντρικὴν Διαχείρισιν τοῦ
Νομοῦ καὶ παρὰ ταύτης δι' ὀπισθογραφῆσεως παραπεμπομένη εἰς τὴν Γενικὴν Διαχείρισιν,
ὅπως ποιήσῃ τὴν ἐκθεσίαν τῆς περὶ τοῦ τρόπου τῆς εἰς ἕνα χώρον συνενώσεως τῶν ἐν διαφό-
ροις Ἀρχαιοφυλακείοις διεσπαρμένων ἔγγραφων. Ἡ Γενικὴ Διαχείρισις ὑπάγεται ὡς φαίνεται
εἰς τὴν Κεντρικὴν Διαχείρισιν τοῦ Νομοῦ.

² Δεμάτιον Ἀριθ. 112. Mun. κ.τ.λ. Βιβλ. 26 φυλλ. 83. Ὁ Ἰωάννης Μαρμορᾶς εἶχε
διορισθῆ φύλαξ τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης τῇ 11 Λεωμωνίου (Prairial) ἔτους Ὶ. δηλαδὴ πρὸς
τὰ τέλη Μαΐου 1798.

ἠγγίζεν ἐν τούτοις ἡ πολεμικὴ καταταγὴς ἦτις καὶ τὰ βραχυχρόνια ἐκέλευα Δημοκρατικὰ καθεστῶτα ἐμελλε βικίως ν' ἀνατρέψῃ καὶ ἐν τῇ ἀνατροπῇ ἐκείνῃ ἐμελλον ν' ἀναφανῶσι τὰ ἔχνη τοῦ παλαιοῦ Ἀρχιεπιφυλακείου τῆς πόλεως.

Γ.

Μηνὶ Νοεμβρίῳ τοῦ αὐτοῦ ἔτους 1798, πολιορκηθέντων τῶν Γάλλων ὑπὸ τῶν συμμαχικῶν στρατιῶν Ῥωσσίας καὶ Τουρκίας, εἰς μέγιστον περιήλθον κίνδυνον τὰ Ἀρχιεπιφυλακεία. Αἰ τότε τὴν πόλιν διέπουσαι Γαλλικαὶ ἀρχαί, πρὶν ἢ παραδώσωσι ταύτην τῇ 22 Φεβρουαρίου 1799, εἶχον διασκορπίτη, οὐχὶ μόνον τὰ βιβλία καὶ τὰ ἔγγραφα αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ τὰ μᾶλλον ἐπιζήλα τῆς πρώην Βενετικῆς Κυβερνήσεως. Ταῦτα δὲ πάντα ἔσπευσαν νὰ διασώσωσιν ἢ ἅμα τῇ ἐξώσει τῶν Γάλλων, προσωρινῶς ἐπὶ τῶν πραγμάτων τῆς πόλεως συστηθεῖσα ἐξαμελὴς Ἐπιτροπὴ καὶ ἡ κατὰ τὴν ἴδρυσιν τῆς νέας μονίμου τάξεως τῆς νεοδμήτου Ἐπτανήσου Πολιτείας ἀντικαταστήσασα ἐκείνην Ἐπιτροπεῖα καὶ Προεδρία τοῦ Ἐλάσσονος Συμβουλίου τῆς Κερκύρας. (Deputazione e Presidenza del Minor Consiglio). Κατὰ τὴν διάσωσιν ταύτην ἀναφκίνονται τέλος τὰ βιβλία καὶ τὰ ἔγγραφα τῆς πόλεως καὶ ὁ ἐπὶ Βενετοκρατίας Καγκελλάριος αὐτῆς, μετέχων τῆς διασώσεως πρῶτον μὲν ὡς Καγκελλάριος τῆς ἅμα τῇ ἐξώσει τῶν Γάλλων συστηθείσης Προσωρινῆς Ἐπιτροπῆς, ἔπειτα δὲ ὡς Καγκελλάριος τῆς ῥηθείσης Ἐπιτροπεῖας καὶ Προεδρίας.

Καθ' ἃ ἐκτίθενται ἐν τῷ ἀπὸ 11 Ἰουνίου 1799 ὀρισμῷ ἦτοι θεσπίσματι τῶν Ἐπιτρόπων καὶ Προέδρων τοῦ Ἐλάσσονος Συμβουλίου Κερκύρας, τῇ συνεργείᾳ τῶν γραμματέων ἐκείνων οἵτινες καὶ ἐπὶ τῆς πρώην Γαλλικῆς ἀρχῆς εἶχον τὴν φύλαξιν τῶν ὡς εἴρηται διασκορπισθέντων παντοίων ἐκείνων ἐγγράφων, ἐναπετέθησαν συγκεχυμένως εἰς ἐν τῶν ἰσογειῶν δωματίων τοῦ Δημοσίου Παλατίου (πρώην ἀρχιεπισκοπεῖου) ὅσα βιβλία καὶ ἔγγραφα ἐλευθερωθείσης τῆς πόλεως, εὑρέθησαν ἐν διαφόροις δωματίοις τοῦ αὐτοῦ παλατίου, ἀποτελοῦντα τὰ πρακτικὰ τῆς παυσάτης Γαλλικῆς Κυβερνήσεως, ἐν οἷς καὶ τ' ἀνήκοντα εἰς τὴν τότε Κεντρικὴν Διαχείρισιν, τὴν Δημαρχίαν καὶ τὴν Ἐπιτροπὴν τῆς δημοσίας σωτηρίας. Ἐκεῖ δὲ ὑπῆρχον ἐπίσης οἱ τόμοι καὶ ἕ, τι ἄλλο ἦτο ἐν τῷ πρώην Ἀρχιεπιφυλακείῳ τῆς πόλεως. Τὸ δὲ δωμάτιον ἐνθα ταῦτα πάντα ἐναπετέθησαν ἐκλείσθη διὰ κλειδῶς καὶ ἐσφραγίσθη ἐνώπιον τῶν οἰκείων γραμματέων.

Δεμάτιον. Ἀριθ. 109 Mun. κ.τ.λ. Carte Diverse 1797—1798. Θέσισμα τῆς Κεντρικῆς Διαχειρίσεως τοῦ Νομοῦ Κερκύρας ἀπὸ 3 Ὀμιχλώδους ἔτους Ζ'. (Ὀκτωβ. 1798) διορίζου ἀντὶ τοῦ Βιβλιοφύλακος Μαρμωρᾶ τὸν πολίτην Ῥουσκόνην ἀπλοῦν φύλακα (gardien) τῆς Βιβλιοθήκης.—Αὐτόθι. Ἐγγραφοὺ ἀπὸ 6 Ὀμιχλώδους ἔτους Ζ' δι' οὗ ὁ Ῥουσκόνης ἀναγγέλλει πρὸς τὸ Γραφεῖον τῆς Γενικῆς Διαχειρίσεως Κερκύρας, ὅτι παρέλαβε παρὰ τοῦ Μαρμωρᾶ τὴν Βιβλιοθήκην.

Ἄλλ' αἱ καθ' ἡμέραν παρουσιαζόμεναι αἰτήσεις περὶ ἀντιγράφων ἐκ μέρους τῶν πολιτῶν δὲν ἐπέτρεπον νὰ μείνωσιν οὕτως ἐγκλειστα τ' ἀρχεῖα ἐκεῖνα: Ὅθεν διὰ τοῦ ἀπὸ 11 Ἰουνίου 1799 ὀρισμοῦ, διωρίσθη ὁ Σπυρίδων Γαλλιέλος Ἀρχιεπιφύλαξ οὐχὶ μόνον τῶν ἐν τῷ ῥηθέντι ἐγκλειστῷ δωματίῳ βιβλίων, δεσμίδων καὶ ἐγγράφων, ἀλλὰ καὶ ἐκείνων ἅτινα ἐν αὐτῷ δὲν ἐναπετέθησαν, σὺν τοῖς ἄλλοις δὲ τῶν τόμων καὶ λοιπῶν ἐγγράφων ἅτινα εὐρίσκονται ἐν τοῖς ἐρμαρίοις τοῦ πρώην ἀρχιεπιφυλακείου τῆς πόλεως τουτέστι τῶν ἀνηκόντων εἰς τοὺς ἐνιαυτοὺς δικαστᾶς (Giudici annali) ἐπὶ τῆς πρώην Βενετικῆς Κυβερνήσεως* ὡς ἐπίσης πάντων τῶν ἰδιωτικῶν ἐγγράφων συναλλαγματοικῶν καὶ ἄλλων, τόσον ἐλευθέρων ὅσον ὑπὸ κατάσχεσιν, ἅτινα ὑπάρχουσιν ἐν τῇ πρώην Καγκελλαρίᾳ τῆς πόλεως, ἀφείλοντος τοῦ ὡς εἴρηται διοριζομένου νὰ παραλάβῃ πάντα ταῦτα παρὰ τῶν οἰκείων γραμματέων δι' ἀκριβοῦς ἀπογραφῆς κατατεθησομένης ἐκ τῆς Καγκελλαρίας τῆς ταῦτα ὀρίζουσης Ἐπιτροπείας καὶ Προεδρίας, χρησιμοποιεμένου δέ, διὰ τὴν ἐναπόθεσιν καὶ φύλαξιν τῶν ἐγγράφων τούτων, τοῦ μικροῦ δωματίου τοῦ χρησιμεύοντος ποτὲ ὡς Πραιτωρικῆς ἀντικαγκελλαρίας, ὑπὸ τὸ πικλάτιον τῶν πρώην Βασιλέων. Ὁφείλει δὲ ὁ ῥηθείς Γαλλιέλος, ὡς ἀρχιεπιφύλαξ, νὰ ἐξάγῃ πάντα τὰ αἰτούμενα ἀντίγραφα καὶ νὰ συντάττῃ τὰς εἰς τὰ μέρη δεούσας πράξεις, ἀπολαμβάνων διὰ ταῦτα τὰς ἐπὶ Βενετοκρατίας ὑπὸ τῶν Ἀρχιεπιφυλάκων εἰσπραττομένας ἀμοιβάς. Ἐπὶ τούτῳ δὲ εἰδοποιήθησαν οἱ οἰκείοι πρώην γραμματεῖς περὶ τῆς ὀρισθησομένης ἡμέρας, ὅπως ἀνοιχθῇ τὸ ῥηθὲν δωμάτιον καὶ γίνῃ ἡ παράδοσις. Ἐν τέλει δὲ λέγεται, ὅτι τὰ ἐπίλοιπα βιβλία καὶ ἐγγράφα, ἅτινα ἀνήκον εἰς τὴν πόλιν θέλουσι μένειν εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ παρόντος Καγκελλαρίου τῆς Ἐπιτροπείας καὶ Προεδρίας ἐπειδὴ ὁ αὐτὸς ὑπῆρξεν ὁ φύλαξ τούτων καὶ ὑπὸ τὴν παρελθούσαν Γαλλικὴν Κυβέρνησιν, ὅστις θέλει φροντίσῃ νὰ συνάξῃ ἅπαντα τὰ βιβλία καὶ τὰ ἐγγράφα τ' ἀνήκοντα εἰς τὰς ἐπὶ Γάλλων Ἀρχᾶς Κεντρικῆν καὶ Δημοσίαν Σωτηρίας καὶ Δημαρχίαν, δηλαδὴ ὅσα ἠδυνήθη νὰ εὔρῃ μετὰ τὴν παράδοσιν τῆς πόλεως.¹

Ταῦτα ἀπαντῶμεν ἀφορῶντα εἰς τὸ παλαιὸν Ἀρχιεπιφυλακεῖον τῆς πόλεως Κερκύρας, εἰς τὸν μνησθέντα Ὄρισμὸν τῆς 11 Ἰουνίου 1799. Ἀποδεικνύεται λοιπὸν ὀστικῶς ὅτι τὰ εἰς τὸ πρώην Ἀρχιεπιφυλακεῖον τῆς πόλεως ἀνήκοντα βιβλία καὶ ἐγγράφα τῶν ἐπὶ Βενετοκρατίας ἐνιαυσίων δικαστῶν εὐρίσκοντα εἰστέτι ἐν τοῖς ἐρμαρίοις τοῦ αὐτοῦ πρώην Ἀρχιεπιφυλακείου ταῦτα δὲ μετὰ ἄλλα ἐγγράφα ὕλης, φρονούμεν, δικανικῆς, εὐρισκόμενα ἐν τῇ πρώην Καγκελλαρίᾳ τῆς πόλεως, παρεδίδοντο εἰς τὸν Σπυρίδωνα Γαλλιέλον τὸν συγχρόνως διορισθέντα Ἀρχιεπιφύλακα τῶν παντοίων βιβλίων καὶ ἐγγράφων τῶν συνα-

¹ Δεμάτιον. Ἀριθ. 117. Ἀριθ. 2. Terzo. Deputazione e Presidenza di Corfù. I Libro Terminatezioni (φυλλ. 7, 8 καὶ 9.)

χθέντων, ὡς εἶδαμεν εἰς ἓν τῶν ἰσογείων δωματίων τοῦ δημοσίου παλατίου, καὶ ἐχορηγεῖτο διὰ τὴν φύλαξιν καὶ ἐναπόθεσιν τῶν αὐτῶν βιβλίων καὶ ἐγγράφων, τὸ μικρὸν δωματίον τὸ χρησιμεῖον ποτὲ ὡς Πρακτικὴ ἀντικαγκελλαρία ὑπὸ τὸ παλάτιον τοῦ πρώην Βασιλέως. ¹ Τὰ δὲ λοιπὰ βιβλία καὶ ἐγγράφα τὰ ὁποῖα ἀνήκον εἰς τὴν πόλιν ἀφίνοντο εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ Καγκελλάρου τῆς Ἐπιτροπείας καὶ Προεδρίας, ὅστις ὑπῆρξε φύλαξ τούτων καὶ ὑπὸ τὴν παρελθοῦσαν Γαλλικὴν Κυβέρνησιν. Οὗτος δὲ ἦτο αὐτὸς ὁ ἐπανειλημμένως μνησθεὶς Γεώργιος Ἰωάννης Βαπτιστῆς Καλογεράς, ὁ πρώην Καγκελλάριος τῆς Πόλεως ἐπὶ Βενετοκρατίας ὁ καὶ ἄμα τῇ ἐξῴτει τῶν Γάλλων Καγκελλάριος χρηματίσας τῆς τότε Προσωρινῆς ἐξαμελοῦς Ἐπιτροπῆς. ² Ἐννοεῖται δὲ ὅτι τὰ εἰς τούτον ἐμπιστευόμενα βιβλία καὶ ἐγγράφα ἦσαν κυρίως οἱ Τόμοι τῶν διαφόρων ἀντικειμένων καὶ τ' ἄλλα τὰ εἰς τὴν πρώην Καγκελλαρίαν τῆς πόλεως ἀνήκοντα, τὰ πρὸς τὴν διοίκησιν αὐτῆς ἀμέσως σχετιζόμενα, τὰ κυρίως ἀπογελοῦντα τὸ παλαιὸν Ἀρχαιοφυλακεῖον αὐτῆς.

Ἀρμόζει δὲ νὰ μνημονεύσωμεν ἐνταῦθα ὅτι ὁ αὐτὸς Καλογεράς δι' ἐτέρου ἀπὸ 15 Ἰουλίου 1799 Ὁρισμοῦ τῶν μνηθέντων Ἐπιτρόπων καὶ Προέδρων, ἐπεφορτίζετο ἐπίσης τὴν κατάρτισιν τῆς ἐπὶ Ἑπτανήσου Πολιτείας συστηθείσης τότε νέας Χρυσῆς βίβλου, ἣτις ὡς ἀνανέωσις τῆς ὑπὸ τῶν Γάλλων πυρποληθείσης παλαιᾶς εὐλόγως ἔπρεπε νὰ ἦναι ἔργον ἀνδρὸς ἔχοντος ἀνά χειρὸς τὰ κυριώτερα ἐγγράφα τοῦ παλαιοῦ Ἀρχαιοφυλακεῖου τῆς πόλεως. ³

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω εἶδομεν θετικῶς ὅτι τὰ βιβλία τῶν ἐνιαυσίων δικαστῶν ὑπάρχοντα εἰσέτι καὶ μετὰ τὴν ἐξῴσιν τῶν Γάλλων εἰς τὸ ἐν τῷ Παλατίῳ τοῦ πρώην Βασιλέως παλαιὸν Ἀρχαιοφυλακεῖον τῆς πόλεως καὶ ἄλλα εἰς τὴν αὐτόθι Καγκελλαρίαν ταύτης, ἐναπετέθησαν εἰς ἓν δωμάτιον τοῦ αὐτοῦ Παλατίου. Ἄλλ' ἂν καὶ οὐδὲν λέγεται ποῦ ἐτέθησαν τ' ἄλλα βιβλία τῆς πόλεως τὰ ἐμπιστευθέντα εἰς τὸν Γεώργιον Ἰωάννην Βαπτιστῆν Καλογεράν, ὡς τότε Καγκελλάριον τῆς προϊσταμένης τῶν ἐγχωρίων πραγμάτων Ἐπιτροπείας καὶ Προεδρίας τοῦ Ἐλάτσηος Συμβουλίου Κερκύρας, ἣτις εἶχε

¹ Σημειοῦμεν ἐνταῦθα ὡς πρὸς τὸν Σπυρίδωνα Γαλλίεον ὅτι τῇ 22 Ἰουλίου 1799 διαορίσθη Ἀρχαιοφύλαξ τῶν Ποινικῶν καὶ Ἀστικῶν Πράξεων τοῦ πρώην Δικαστηρίου τοῦ Γεν. Προβλεπτοῦ (Foro ex Prefetizio). Τῇ 7 Σεπτ. διατάττετο νὰ ἐκτελέσῃ τὴν διάσωσιν καὶ παραλαβὴν τούτων ἐκ τῶν μερῶν ὅπου ἦσαν. (Δεμάτιον. Ἀριθ. 119. No. 4 Deputaz' e Presid. di Corsù Bιβλ. ἀριθ. 20. Mandati del 1799 al 1801 φυλλ. 1.) Τῇ δὲ 14 Αὐγούστου 1800 ἡ αὐτὴ Ἀρχή, ὡς Ἀρχαιοφύλακα ὑπ' αὐτῆς ἐκλελεγμένον παρήγγειλεν αὐτὸν νὰ ἐκκενώσῃ τὰ εἰς ἄλλας δημοσίας ἀνάγκας προωρισμένα δωμάτια, ὅπου ὑπῆρχον τὰ εἰς αὐτὸν ἐμπιστευμένα βιβλία καὶ μεταφέρῃ αὐτὰ εἰς ἓν δωμάτιον ἐν τῇ ἄρσῃ τοῦ πρώην Παλατίου τοῦ Βασιλέως τὸ ἥδη ἐπὶ τούτῳ παρασκευασθέν. (Αὐτόθι φυλλ. 29) Ἄδηλον ἂν προέκειτο περὶ τῶν εἰς αὐτὸν ἐμπιστευθέντων ἐγγράφων τοῦ πρώην Ἀρχαιοφυλακεῖου τῆς πόλεως ἢ μόνον περὶ τῶν ἄλλων.

² Δεμάτιον ἀριθ. 117. ἀριθ. 2 Terzo ὡς ἄνω. Ἀναφορὰ τοῦ Γ. Ι. Β. Καλογερά.

³ Αὐτόθι φυλλ. 17.

τὴν ἔδραν τῆς ἐν τῷ πρώτῳ Λατινικῷ Ἀρχιεπισκοπεῖα τῷ ἐπὶ Δημοκρατικῶν Γάλλων μετατραπέντι εἰς οἰκῆμα τῆς Κοινότητος τῷ τότε ἐπὶ Ἑπτανήσου Πολιτείας δημοσίῳ παλατίῳ λεγομένῳ, ἦτο ἐπόμενον νὰ τηρῶνται καὶ ταῦτα παρὰ τῆ αὐτῆ Ἐπιτροπεῖα καὶ Προεδρεῖα ἐν τῷ οἰκῆματι ἐκείνῳ, ὡς ὑπαγόμενα εἰς τὴν ἐγγύριον Διοίκησιν, οἰαδήποτε ἂν ὑπῆρχεν ἡ ἐπωνυμία καὶ ἡ διοργάνωσις αὐτῆς, εἴτε ἐπὶ Ἑπτανήσου Πολιτείας, εἴτε ἐπὶ τῆς αὐτῆν μετ' ὀλίγα ἔτη διαδεξαμένης δεσποτίας τῶν Αὐτοκρατορικῶν Γάλλων. Σημειώτεον δὲ ὡς πρὸς τοὺς χρόνους ἐκείνους τῆς Ἑπτανήσου Πολιτείας, ὅτε ἕτερος ὁρίσμος τῶν Ἐπιτρόπων καὶ Προέδρων τοῦ Ἐλλάσσονος Συμβουλίου ὑπὸ χρονίαν 15 Ἰουλίου 1799 ἀφορῶν καὶ οὗτος εἰς τὴν διάσωσιν τῶν ἐν τῷ Παλατίῳ τῆς Κυβερνήσεως εὐρεθέντων, ὡς ἀνωτέρω εἴρηται, ἐγγράφων, δεχεται τὴν πρότασιν ἐτέρου Ἰωάννου Καλογερά Καγκελλαρίου τοῦ Κακουργιοδικείου προσνευχθέντος ἀνευ ἀξιώσεως ἀμοιβῆς νὰ ἐξετάσῃ ἐπιμελῶς τὰ ἐγγράφα ἐκείνα, διαλογίσῃ καὶ κατατάξῃ αὐτὰ πρὸς διευκόλυνσιν τῆς εὐρέσεως πάσης πράξεως ἀναγκαίας εἰς τὰς ἰδιωτικὰς ὑποθέσεις, ὅπως ἐν τάξει αὐτὰ κατατεθῶσιν ἐν τῇ Καγκελλαρίᾳ τῆς Ἐπιτροπεῖας καὶ Προεδρίας χάριν τῶν ἐνδιαφερομένων.¹ Καὶ ἐντεῦθεν αὐξάνει ἡ πιθανότης ὅτι καὶ τὰ εἰς τὸν Γεώργιον Ἰωάννην Βαπτιστὴν Καλογεράν ἐμπιστευθέντα βιβλία καὶ ἐγγράφα τῆς πόλεως ἐναπετέθησαν ἐν τῷ αὐτῷ οἰκῆματι τῆς τότε προϊσταμένης Ἐγγύριου Ἀρχῆς τῆς Κερκύρας. Ἐκεῖ δὲ ἔπρεπε νὰ μένωσιν, ἐκτὸς ἂν οὗτος, ὅστις ἐγένετο βραδύτερον καὶ φύλαξ τῶν βιβλίων τῶν τελευτήτων συμβολαιογράφων, μὴ ἐτήρησε μετὰ τούτων καὶ τὰ εἰς αὐτὸν ἐμπιστευθέντα παλαιὰ βιβλία καὶ ἐγγράφα τῆς πόλεως ἴτως καὶ ἐν τῇ ἰδίᾳ οἰκίᾳ αὐτὰ περισώσας.

Θέλομεν προσθήσῃ ἐνταῦθα ὅτι κατὰ τὰς συμβάσας ἐμφυλίου ταραχῆς ἐπὶ Ἑπτανήσου Πολιτείας, ἕνεκα τοῦ Ἀριστοκρατικοῦ αὐτῆς Συντάγματος, καθ' ἃς ἐπὶ τὸ δημοτικώτερον συνεκρατήθη ἡ Γενικὴ Ἐπιτροπεῖα τῆς Πόλεως τῶν προκστίων καὶ τῶν κωμῶν τῆς Κερκύρας, ἣτις ἀπὸ τῆς 16 Νοεμβρίου 1801 κατέλαβεν ἐπὶ ὀλίγους μῆνας τὴν θέσιν τῶν προηγουμένων Ἐγγύριων Ἀρχῶν, μεχρι μηνὸς Μαρτίου 1802, αὐτὸς ὁ Γεώργιος Ἰωάννης Βαπτιστὴς Καλογεράς, δι' ἀναφορὰς προσαχθείσης τῇ 24 Ἰανουαρίου 1802 πρὸς τὴν Προεδρίαν τῆς αὐτῆς Γενικῆς Ἐπιτροπεῖας, ὡς διαταχθεὶς νὰ ἐγχειρίσῃ εἰς αὐτὴν τὴν ἀργυρᾶν λαμπάδα καὶ τὸ μελανοδοχεῖον, ἅτινα ὑπετίθετο ὅτι εἶχεν εἰσέτι εἰς χεῖράς του, ὡς ὑπάρξας ἐπὶ Βενετοκρατίας Καγκελλάριος τῆς πόλεως, ἀπολογούμενος ὅτι εἶχεν ἤδη παραδώσῃ ταῦτα εἰς τὴν ἐν ἔτει 1797 καθεστηκυῖαν ἐπὶ Γάλλων Ἀρχὴν ἐπέλεγεν: «Ἡ τιμότης σας ἠξέουρετε μὲ ποῖαν θερμότητα ἐνήργησα τὰς προσταγὰς σας ἵνα ἐγχειρίσω εὐθὺς ὅ,τι εἶχα εἰς χεῖράς μου ταύτην τὴν ὑστέραν φορᾶν.»² Διὰ τῶν ἐκ-

¹ Αὐτόθι: φύλλ. 18.

² Δεμάτιον ἀριθ. 127. Atteggio dell' Onoranda Generale Deputazione di Corsù—No 11.

φράσεων αὐτῶν, αἰνίττεται οὗτος γενομένην τινὰ παρὰδοσιν ἐγγράφων ἢ μᾶλλον πραγμάτων εἰς χεῖράς του εὐρεθέντων ὡς πρῶην Καγκελλαρίου τῆς πόλεως; Ὅπως δὴποτε, ἡ γενομένη αὐτῆ πρόσκλησις εἰς τὸν Καλογεραῦν, ἔχει μίαν σχέσιν πρὸς τὸ Παλαιὸν Ἀρχιεποφυλακεῖον τῆς πόλεως, καθ' ὃ μαρτυροῦσα ὅτι οὗτος εἰσέτι καὶ τότε ἐθεωρεῖτο ὡς ἔχων εἰς χεῖράς του πράγματα ἀνήκοντα εἰς τὴν ἐπὶ Βενετῶν Καγκελλαρίαν τῆς πόλεως, ὅπερ ἐνισχύει ἔτι μᾶλλον τὴν ἡμετέραν γνώμην ὅτι αὐτὸς ἦτο πράγματι ὁ κάτοχος τοῦ παλαιοῦ Ἀρχιεποφυλακείου.

Δ'.

Διάδοχοι τῆς ἐν Ἐπτανήσῳ Ῥωσικῆς κατοχῆς ἐπῆλθον ἐν τούτοις μετὰ τὴν ἐν Τιλσίτ εἰρήνην, οἱ αὐτοκρατορικοὶ Γάλλοι ὧν τὰ πρῶτα τάγματα ἀφικνοῦντο εἰς Κέρκυραν τῆ 7 Αὐγούστου 1807 καὶ τῆ 13 ὁ Ἀρχιστράτηγος αὐτῶν. Εὐθὺς δὲ τῆ 14)26 Αὐγούστου ἡ Ἐπτανησιακὴ Γερουσία ἐφάνερονε πρὸς τοὺς κατοίκους τὴν ἐπελθοῦσαν μεταβολὴν καὶ δι' ἐτέρας αὐτῆς προκηρύξεως τῆ 23 Αὐγούστου) 4 Σεπτεμβρίου ἀνήγγελλε τὴν ὑπὸ τοῦ Γάλλου Ἀρχιστρατήγου καὶ Γενικοῦ Κυβερνήτου Κερκύρας καὶ ἐξαρτωμένων χωρῶν Καίσαρος Βερδιέ, ἐπιδοθεῖσαν αὐτῇ ἐν ὀνόματι τοῦ Αὐτοκράτορος τῶν Γάλλων καὶ Βασιλέως τῆς Ἰταλίας Ναπολέοντος Α'. ὑπὸ χρονίαν ἀ. Σεπτεμβρίου 1807 Ε. Ν. Προσωρινὴν Διοργάνωσιν καθ' ἣν ἡ Ἐπτανήσος Πολιτεία περιελαμβάνετο εἰς τὰς ὑπὸ τὴν Γαλλικὴν Αὐτοκρατορίαν ὑπαγομένους Κυβερνήσεις. ¹

Περὶ τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας σημαντικὸν μέρος τῶν ἐγγράφων τοῦ Παλαιοῦ Ἀρχιεποφυλακείου τῆς πόλεως, ἦτοι οἱ Τόμοι τῶν διαφόρων ἀντικειμένων, τὸ λεγόμενον Βιβλίον τοῦ Χρυσοβούλλου καὶ αἱ προσβεβῆαι εὐρέθησαν ἐν τῷ Δημισίῳ Παλατίῳ ὅπως οὖν συγκεχυμένα καὶ ἐπεφορτίσθη τῆ 12 Σεπτεμβρίου 1807, ὑπὸ τοῦ τότε ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης καὶ Γενικῆς Ἀστυνομίας Γραμματέως τῆς Ἐπικρατείας νὰ συνάξῃ καὶ διασώσῃ αὐτὰ, αὐτὸς ὁ πρῶην Καγκελλάριος Γεώργιος Ἰωάννης Βαπτιστῆς Καλογεραῦς ὅπερ αὐτὸς οὗτος μαρτυρεῖ. Καὶ ἐντεῦθεν δὲν φαίνεται οὗτος κατὰ τὴν τεταραγμένην ἐκείνην περίοδον τῶν Κυβερνητικῶν τῆς Ἐπτανήσου μεταβολῶν ὅπως παύσας τοῦ νὰ ἐπιμε-

Terzo. Filze No 7. Memorie da 4 Nov. 1801 12 Feb. 1802· φυλλ. 199. Ἡ ἐν τῇ Δέσμῃ ταύτῃ εὐρισκομένη ἀναφορὰ τοῦ Γ. Ι. Β. Καλογεραῦ, περὶ ἧς ὁ λόγος, φέρει χρονίαν 1801. 22 Ἰανουαρίου. Ἀλλ' ἡ σημείωσις τοῦ ἔτους εἶναι προδήλως γραφικὸν λάθος, διότι ἡ Ἀρχὴ πρὸς ἣν ἀποτίνεται δὲν ὤνησεν ἰδρυμένη εἰμὴ ἀπὸ Νοεμβρίου 1801. Διὸ πραγματικὴν χρονίαν παραδεχόμεθα τὴν 22 Ἰανουαρίου 1802.

1 Le Tre Costituzioni (1800, 1803, 1817) delle Sette Isole Ionie ed i relativi documenti. Corfù Tipografia Mercurio 1849· σελ. 121, μέχρις 125.

Χρονικὸν Ν. Ἀρλιώτου ἐκδοθὲν ὑπὸ Ν. Β. Μάνεση. Σελ. 105. Ἡ ὑπὸ τῶν ἀναχωρούντων Ῥώτων εἰς τοὺς Γάλλους παραδόσις τῆς Κερκύρας ἐτελειούτο τὴν 16 Σεπτ. 1807.

λῆται καὶ ἐπιτηρῆ τὰ ἔκπαλαι εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ ὑπαγόμενα ἔγγραφα τῆς πρώην Καγκελλαρίας τῆς πόλεως, τουτέστι τοῦ Ἀρχιεπιφυλακείου αὐτῆς. Καὶ ἡ περίστασις τῆς ἐν τῷ Δημοσίῳ Παλατίῳ ἐν ἔτει 1807 εὐρέσεως τῶν βιβλίων τῆς πόλεως συνηγορεῖ ὑπὲρ τῆς γνώμης ὅτι ἐκεῖ ἐτηροῦντο ταῦτα καὶ προηγουμένως παρὰ τῆ ἐπὶ Ἑπτανήσου Πολιτείας προϊστάμενῃ Ἀρχῇ τῆς ἐγγωρίου διοικήσεως Κερκύρας.

Ἄλλ' ὀλίγον διετέλεσεν ἐν τῷ οἰκῆματι ἐκείνῳ ὁ ἅμα τῇ ἐλεύσει τῶν Αὐτοκρατορικῶν Γάλλων διορισθεὶς Διαχειριστῆς Κερκύρας (Amministratore di Corfù) τουτέστι προϊστάμενος τῆς ἐγγωρίου Διοικήσεως Στυλιανὸς Βλασόπουλος, ὁ καὶ βραδύτερον μετὰ τὴν ἔλευσιν τῶν Ἀγγλων ἐξακολουθήσας τοιοῦτος. Ἀναφέρει οὗτος πρὸς τὸν Γραμματέα τῆς Ἐπικρατείας τῇ 26 Ἰανουαρίου 1808, ὅτι τὸ γραφεῖόν του μετετέθη ἐκ τοῦ Δημοσίου Παλατίου, εἰς τὴν οἰκίαν τῶν ἀδελφῶν Πολίτη. ¹ Ἰδίως δὲ περὶ τοῦ παρὰ τῇ Διαχειρίσει αὐτοῦ Ἀρχιεπιφυλακείου ποιούμενος λόγον τῇ 7 Μαρτίου αὐτοῦ ἔτους, γράφει πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς Γερουσίας τῆς Ἑπτανήσου ὅτι «τοιαύτη εἶναι ἡ ἀταξία τοῦ Ἀρχιεπιφυλακείου, ὥστε πρὸς εὐρεσιν οἰουδήποτε ἐγγράφου δέον νὰ ἐξετασθῶσι πᾶσαι αἱ πράξεις τῶν παρελθουσῶν Κυβερνήσεων. ²

Ταῦτα ἐξηγοῦσι πιθανῶς διὰ τί ἐν ἔτει 1807 τὰ ἔγγραφα τοῦ Παλαιοῦ Ἀρχιεπιφυλακείου τὰ εὐρεθέντα ἐν τῷ Δημοσίῳ Παλατίῳ ὅπως οὖν συγκεχυμένα, ἐνεπιστεύθησαν εἰς τὸν μνησθέντα ἀρχαῖον Καγκελλάριον τῆς πόλεως, ὅστις, ὡς θέλομεν ἰδεῖ κατωτέρω ἀποδεδειγμένως εὐρίσκεται κατόχος αὐτῶν ἀπὸ μηνὸς Σεπτεμβρίου τοῦ ἔτους 1807, μέχρι τῆς μεθ' ἱκανὰ ἔτη ἐναποθέσεως αὐτῶν εἰς τὸ ἐπὶ τοῦ ὑπὸ τὴν Βρετανικὴν Προστασίαν Ἰονίου Κράτους ἀνακαινισθὲν Τοπικὸν Ἀρχιεπιφυλακεῖον Κερκύρας.

Ε΄.

Πρὸς διευκρίνισιν τοῦ ἡμετέρου θέματος διὰ βραχείας παρεκβάσεως θέλομεν σημειώσῃ ἐνταῦθα ἐν παρόδῳ ὅτι ἐπὶ Ἑπτανήσου Πολιτείας ὑπῆρχεν ἤδη ἐν Κερκύρα καὶ ἐν Ἀρχιεπιφυλακεῖον τῆς Γενικῆς Κυβερνήσεως, ὡς καὶ προηγουμένως ἐπὶ Βενετοκρατίας τὸ τῆς ὑπερτάτης ἐν ταῖς νήσοις Βενετικῆς Ἀρχῆς τὸ ἐν τῷ Παλαιῷ φρουρίῳ Ἀρχιεπιφυλακεῖον τοῦ Γενικοῦ Προβλεπτοῦ τῆς θαλάσσης εἴτε τῶν τῆς Ἀνατολῆς νήσων λεγομένου. Ἄδηλά εἰσι τὰ κατὰ τὴν εἰκοσάμηνον κυριαρχίαν τῶν Δημοκρατικῶν Γάλλων, ὧν ἡ ἐπὶ τῶν ἑπτὰ Νήσων ὑπερτάτη Ἀρχὴ ἦτο κυρίως στρατιωτικὴ. Ἐπὶ Ἑπτανήσου Πολι-

¹ Δεμάτιον ἀριθ. 30 Amministratore Sr. D. Vlassopulo. Registro I mo Dispacci ai tre Sig. Secretarii Σελ. 97.

² Αὐτόθι. Registro II Dispacci a S. E. il Presidente del Senato delle Sette Isole Σελ. 20.

τείς βλέπομεν τὸ Ἀρχαιοφυλακεῖον τῆς Γερουσίας μνημονευόμενον ἐν ἐπισημῶν τινὶ ἐγγράφῳ ὑπὸ χρονίαν 11 Ὀκτωβρίου 1804 τοῦ τότε Γραμματέως τῆς Ἐπικρατείας Ἰω. Καποδιστρίου, τοῦ μετὰ ταῦτα ἀοιδίου καὶ πολυκλαύστου Κυβερνήτου τῆς Ἑλλάδος. Εἰς ἐκεῖνο δὲ τὸ Ἀρχαιοφυλακεῖον τῆς Γερουσίας εἶτε τῆς Γενικῆς Κυβερνήσεως, δίδει ἐπισημοτέραν καθιέρωσιν καὶ διοργανώσιν, ὁ κατὰ τὴν 3 Ἰανουαρίου 1807 ψηφισθεὶς ὑπὸ τοῦ τότε Νομοθετικοῦ Σώματος Ὁργανικὸς νόμος περὶ τῆς Ἡγεμονικῆς Ἀρχῆς τῆς Ἑπτανήσου Πολιτείας.

Διαλαμβάνει ὁ Νόμος ἐκεῖνος ἐν ἀρθρῷ 15'. ὅτι ὑπάρχει Γενικὸς Ἀρχαιοφύλαξ, ἐκλεγόμενος παρὰ τῆς Ἡγεμονικῆς Ἀρχῆς, ὅστις φυλάττει ἅπαντα τὰ δημόσια ἔγγραφα τὰ ὑπὸ τῶν Ὑπουργῶν εἰς αὐτὸν παραδιδόμενα καὶ παραλαμβάνει ἐπίσης καὶ φυλάττει τὸ Ἀρχαιοφυλακεῖον τῶν προηγουμένων Διοικήσεων τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἀρχῆς. Ὅρίζει δὲ ὁ νόμος αὐτός (ἐν ἀρθρῷ 15') ὅτι ἰδιαίτερον Ἀρχαιοφυλακεῖον φυλάττει τὰ ἔγγραφα τ' ἀφορῶντα εἰς τὴν Ἰδρυσιν τῆς Πολιτείας, τὴν ἀναγνώρισιν αὐτῆς ὑπὸ τῶν ξένων Δυνάμεων, τὰς διαπραγματεύσεις, τὰς συνθήκας, τὴν ἐξωτερικὴν ἀλληλογραφίαν, ἣν ἡ Ἡγεμονικὴ Ἀρχὴ κρίνει ἀξίαν ἐπιζητοτέρας περιφρουρήσεως, ὡσαύτως τὰ πρωτότυπα τῶν νόμων καὶ ἅπαντα τὰ ἔγγραφα ἐφ' ὧν οὗτοι στηρίζονται. Κλείεται δὲ διὰ τριῶν κλειδῶν, ὧν μίαν ἔχει ὁ Ἡγεμὼν, μίαν ὁ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν Ὑπουργός καὶ μίαν ὁ Γενικὸς Ἀρχαιοφύλαξ. ¹

Τούτου δὲ τοῦ Ἀρχαιοφυλακεῖου τῆς Γενικῆς Κυβερνήσεως τὴν ὑπαρξίν ἀνεγνώρισε καὶ τὸ Σύνταγμα τοῦ Ἠνωμένου Ἰονίου Κράτους ἐν ἔτει 1817, ποιούμενον ῥητικῶς λόγον τοῦ Ἀρχαιοφύλακος τῆς Γενικῆς Κυβερνήσεως τοῦ Ἠνωμένου Ἰονίου Κράτους. ² Ἀλλὰ τὸ ἴδρυμα τοῦτο, τὸ γνωστὸν καὶ σήμερον ὡς Ἀρχαιοφυλακεῖον τῆς Ἰονίου Γερουσίας, ἀνήκον εἰς τὴν Γενικὴν Κυβέρνησιν τοῦ Ἠνωμένου Ἰονίου Κράτους, οὐδὲν ἔχει κοινὸν οὔτε μετὰ τοῦ παλαιοῦ Ἀρχαιοφυλακεῖου τῆς Πόλεως Κερκύρας, οὔτε μετὰ τοῦ νῦν Τοπικοῦ Ἀρχαιοφυλακεῖου.

ΣΓ'.

Μετὰ τὴν Ἰδρυσιν τοῦ Ἠνωμένου Κράτους τῶν Ἰονίων νήσων ὑπὸ τὴν Βρετανικὴν Προστασίαν, τὸ Σύνταγμα τοῦ ἔτους 1817 ἀναγνωρίζει τὴν προγεγεστέραν ὑπαρξίν τοῦ ἐγγωρίου Ἀρχαιοφυλακεῖου Κερκύρας, ὀρίζον εἰς τὰς περὶ τῶν Τοπικῶν Διοικήσεων διατάξεις, ὅτι ὁ τῆς Τοπικῆς διοικήσεως προϊστάμενος Ἐπαρχὸς ἐκάστης νήσου θέλει ἔχει ὑπ' αὐτὸν τὸν Ἀρχαιοφύλακα ὑπ' αὐτοῦ διοριζόμενον, τῆ ἐγκρίσει τῆς Γερουσίας καὶ ὄντα τῆς νήσου ἰθαγενῆ. ³ Συμφώνως δὲ πρὸς τὰς διατάξεις ταύτας διορίζεται ὁ πρῶτος

¹ Le Tre Costituzioni delle Isole Jonie. Σελ. 114, 116 καὶ 117.

² Κεφ. Γ'. Τμῆμ. γ'. ἀρθ. 23.

³ Σύνταγμα τοῦ ἔτους 1817. Κεφ. Α'. Τμῆμ. Β'. ἀρθ. 4. Τμῆμ. Γ'. ἀρθ. 15.

Ἀρχειοφύλαξ καὶ ἀναφαίνεται τὸ νῦν Τοπικὸν Ἀρχειοφυλακεῖον ἐν ἔτει 1818, τὸ ὁποῖον ἐγκατεστάθη τότε παρὰ τῷ Ἐπαρχεῖῳ Κερκύρας, ἐν τῇ κατὰ τὴν ἀγορὰν τῆς πόλεως οἰκίᾳ τῶν Κομήτων Φλαμπουριάρη, πρώην οἰκίᾳ Κομπίτση, ἐν ἣ συνάγονται τὰ ἔγγραφα τῶν πρώην διαφόρων ἐπὶ Γάλλων καὶ Ῥώσων διοικήσεων ἀπὸ τοῦ ἔτους 1799, ἅτινα ὑπῆρχον παρὰ τῇ Γραμματεῖᾳ τοῦ πρώην Διαχειριστοῦ Κερκύρας Στυλιανοῦ Βλασοπούλου. ¹ Τότε δὲ ὁ μνησθεὶς Γεώργιος Ἰωάννης Βαπτιστῆς Καλογεράς ἐν ἔτει 1819 χρηματίσας τέως ὑποφύλαξ (vice custode) τῶν βιβλίων τῶν θεοσεβῶν Συμβολαιογράφων, ὧν προηγουμένως εἶχεν ὑπάρξει καὶ φύλαξ, παρίσταται ἀρχόμενος τῆς παραδόσεως τῶν παρ' αὐτῷ Συμβολαιογραφικῶν Πράξεων πρὸς τὸν τότε τοπικὸν Ἀρχειοφύλακα Σπυρίδωνα Βαρλάμ. ² Ἐν ἔτει δὲ 1822 τῇ 5 Αὐγούστου ὡς πρώην Καγκελλάριος τῆς πόλεως ἐκτελεῖ τὴν πρὸς τὸν αὐτὸν Ἀρχειοφύλακα παράδοσιν τῶν Τόμων οἵτινες ὑπῆρχον ἐν τῷ Ἀρχειοφυλακείῳ τῆς πόλεως διὰ τακτικοῦ καταλόγου, μεθ' ὧν παραδίδει καὶ τὸ ἐκ μεμβράνης βιβλίον τὸ ἐπικαλούμενον χρυσοβούλλον, ἅτινα πάντα ἐσώζοντο παρ' αὐτῷ. ³ Ἐν ἔτει δὲ 1825 κατόπιν τῆς ὑπ' ἀριθ. 3 καὶ ὑπὸ χρονίαν 25 Ἰουλίου Κυβερνητικῆς πράξεως, δημοσιευσεῖσθαι τῇ 5 Αὐγούστου, ἣτις διέταττε τὴν εἰς τὸ Ἐπαρχεῖον προσαγωγὴν τῶν παρὰ ἰδιώταις ὑπαρχόντων δημοσίων ἐμγράφων ἵνα κατατεθῶσιν ἐν τῷ Τοπικῷ Ἀρχειοφυλακείῳ, ὁ αὐτὸς Γεώργιος Ἰωάννης Βαπτιστῆς Καλογεράς δι' ἀναφορὰς προσαχθεῖσθαι τῇ 20 Σεπτεμβρίου πρὸς τὸν Ἐπαρχον Κερκύρας παρουσίᾳζεν ἕτερα ἔγγραφα, ἅτινα ἤθελε νὰ παραδώσῃ. Καθ' ἃ δὲ ἐξέθετεν ἐν τῇ ἀναφορᾷ καὶ ἀκριδῶς διελαμβάνοντο ἐν τῇ κεφαλίδι τοῦ προσαγομένου καταλόγου ὅστις ἐχρονολογεῖτο ἀπὸ 20 Αὐγούστου 1825, τὰ ἔγγραφα ἐκεῖνα ἀνήκον εἰς τὸ πρώην Ἀρχειοφυλακεῖον τῆς πόλεως καὶ συνεπεῖα τῆς ἀπὸ 12 Σεπτεμβρίου 1807 διαταγῆς τοῦ τότε ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης καὶ ἐπὶ τῆς Γενικῆς Ἀστυνομίας Γραμματέως τῆς Ἐπικρατείας ⁴, εἶχε διατώσει αὐτὰ ἐκ τῆς αἰθούσης τοῦ Δημοσίου Παλατίου ὅπου ἦσαν διεσκορπισμένα μετὰ πολλῶν ἄλλων ἅτινα ἤδη παρέδωκεν, εἰς τὸν τότε Ἀρχειοφύλακα νῦν δὲ Γραμματέα τοῦ Ἐπαρχείου Σπυρίδωνα Βαρλάμ. Ἦσαν δὲ ταῦτα τὰ βιβλία τῶν Πρεσβειῶν καὶ ἄλλα τινά. Καὶ τὸ σπουδαῖον τοῦτο μέρος τοῦ πρώην

1 Δεμάτιον Ἀριθ. 2289. Atteggio Sig. Spiridione Varlamo era Archivista Locale e addetto alla Revisione de' Notaj. Registro Lettere, 26 Febb. 1818.

2 Αὐτόθι. Ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Ἐπαρχον 7 Μαΐου 1819.

3 Δεμάτιον. ἀριθ. 97 Inventari di Documenti consegnati in Archivio delle differenti Autorità in diverse epoche.

4 Ἐν τῷ ὑπ' ἀριθ. 28 ἀπὸ 29 Σεπτεμβρίου 1825 Πρακτικῷ τοῦ Ἐπαρχου ἡ χρονία τῆς διαταγῆς ταύτης φέρεται 12 Νοεμβρίου 1807. Θεωροῦμεν ὅμως ἀκριδῆ τὴν χρονίαν 12 Σεπτεμβρίου 1807, ἣν μνημονεύει ὁ Κατάλογος, ὡς ἐπίσης τὸ ἀπὸ 5 Δεκεμβρίου 1825 ἔγγραφο τοῦ Ἐπαρχου ὑπ' ἀριθ. 273, διαβιβάζοντος πρὸς τὴν Γερουσίαν τὸν ἑ.θόντιον Κατάλογον.

Ἀρχαιοφυλακείου τῆς πόλεως, παραδοθὲν τακτικῶς τῇ 4. Νοεμβρίου 1825 ὑπὸ τοῦ πρώην Καγκελλαρίου αὐτῆς εἰς τὸν τότε Γραμματέα τοῦ Ἐπαρχείου Σπυρίδωνα Βαρλάμ, συνεπίξ τῶν ἐπὶ τούτῳ ἀποφάσεων τῆς Γερουσίας τῇ 8)20 Ἀπριλίου 1826, παρεδόθη παρὰ τοῦ ρηθέντος Γραμματέως εἰς τὸν Ἀρχαιοφύλακα Ἰωάννην Κασσιμάτην, ὅστις παρὰ πόδα τῆς γενομένης αὐτῷ παραδόσεως διαδηλοῖ ὅτι πρόκειται νὰ ἐνωθῶσι μετὰ τῶν λοιπῶν, τῶν ἤδη ἐν τῷ Δημοσίῳ Ἀρχαιοφυλακείῳ εὑρισκομένων, ἅτινα ἀνήκον εἰς τὸ πρώην Ἀρχαιοφυλακεῖον τῆς πόλεως, οὕτινος ἐπίσης ὁ ρηθεὶς Καλογεράς εἶχε πραγματοποιήσει τὴν παράδοσιν. ¹

Ἐντεῦθεν ὅπως δῆποτε προκύπτει θετικῶς ὅτι μέχρι τῆς εἰς τὸ Ἐπαρχεῖον παραδόσεως καὶ ἐν τῷ νῦν Ἀρχαιοφυλακείῳ καταθέσεως ἀπάντων τῶν μνησθέντων ἐγγράφων τοῦ πρώην Ἀρχαιοφυλακείου τῆς πόλεως, πρῶτον μὲν τῶν τόμων τῶν διαφόρων ἀντικειμένων τῆς πόλεως Κερκύρας καὶ τοῦ λεγομένου βιβλίου τοῦ Χρυσοβούλλου, ἔπειτα δὲ τῶν τομιδίων τῶν Πρεσβειῶν καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς συγκαταλογιζομένων, εἰς τὴν διάσωσιν καὶ διατήρησιν αὐτῶν οὐσιωδῶς συνέτεινεν ὁ τελευταῖος Καγκελλάριος τῆς πόλεως Γεώργιος Ἰωάννης Βαπτιστής Καλογεράς. Προκύπτει δ' ἐπίσης ἐντεῦθεν τὸ κυριώτατον ὅτι, ἀπὸ τοῦδε τὸ ἐπὶ Βενετοκρατίας Ἀρχαιοφυλακεῖον τῆς πόλεως συνταυτίζεται πληρέστατα μετὰ τοῦ ἀπὸ τῆς ιδρύσεως αὐτοῦ, κατὰ φυσικὴν διαδοχὴν πηγάσαντος τοπικοῦ Ἀρχαιοφυλακείου Κερκύρας.

Ζ'.

Τὴν κατάστασιν τοῦ ἐν ἔτει 1818 Τοπικοῦ Ἀρχαιοφυλακείου ὅπερ ὡς εἴπομεν, ἐγκατεστάθη παρὰ τῷ Ἐπαρχείῳ, ἐν τῇ οἰκίᾳ Φλαμπουριάρη κειμένη κατὰ τὴν ἀγορὰν τῆς πόλεως, καὶ τῶν συνηγμένων ἤδη ἐν αὐτῷ ἐγγράφων ἐκ τῶν διαφόρων προϋπαρχόντων τμημάτων Ἀρχαιοφυλακείων ἰδοῦ πῶς ἐξεικονίζει, τῇ 26 Φεβρουαρίου 1818, γράφων πρὸς τὸν Ἐπαρχὸν Κερκύρας, ὁ πρῶτος λαβὼν τὸ ὑπουργικὸν Τοπικοῦ Ἀρχαιοφύλακος Σπυρίδωνα Βαρλάμ.

Ἄ' Απασῶν, λέγει, τῶν πραξολογιῶν ἡ κατάστασις δὲν εἶναι οἷα ἔπρεπε, πλεῖστα δεμάτια χαρτίων ἀπαιτεῖται ἐπειγόντως νὰ τακτοποιηθῶσιν εἰς δε-

¹ Δεμάτιον ἀριθ. 97. Inventarii di Documenti consegnati in Archivio κ.τ.λ. Κατάλογος 20 Αὐγούστου 1825.

Δεμάτιον ἀριθ. 255. Reggenza Pres. Cav. Stamo Calichiopulo. Registro 3 Processi Verballi. Πρακτικὸν ἀριθ. 28 τῆς 29 Σεπτ. 1825. Πρακτ. ἀριθ. 65 τῆς 5 Δεκεμβρίου 1825 καὶ ἀριθ. 352 τῆς 30 Μαρτίου 1826.

Δεμάτιον ἀριθ. 256 Reggenza ὡς ἄνω Reggistri Lettere ed Uffizi al Senato ἀριθ. 273 ἔγγραφο 5 Δεκ. 1825.

Δεμάτιον ἀριθ. 258. Reggenza ὡς ἄνω. Lettere ed Uffizi della Reggenza ad autorità diverse. Ἀριθ. 48 ἐπιστολὴ 5 Αὐγούστου 1825 πρὸς τοὺς τότε Ἀστυνομούς.

σμίδας· τὸ οἰκῆμα δὲ ὅπου ὑπάρχουσιν εἶναι πολὺ ἐπικίνδυνον ἕνεκα τῶν ὑπ' αὐτὸ ὑπαρχόντων μαγειρείων ἐν ὑπαίθρῳ (focolai) καὶ τοῦ ἀπὸ τούτων ἀναπεμπομένου καπνοῦ, διὰ τὴν παλαιότητα τοῦ κτιρίου καὶ διὰ τὴν ὀλίγην στερεότητα τῶν θυρῶν καὶ τῶν κλειθρῶν. Εἰς ταῦτα δὲ πάντα προσθετέον τὴν ἔλλειψιν ἐρμαρίων πρὸς ἐναπόθεσιν τῶν ἐγγράφων». Ὑποβάλλει ἐν τέλει τὴν ἀνάγκην ἀλλαγῆς οἰκῆματος καὶ ἀποκτήσεως ἐρμαρίων, τραπεζῶν καὶ μελανοδοχείων, προκειμένου περὶ Ἀρχειοφυλακείου ὄντος ἐν τῇ συστάσει αὐτοῦ, *ἐνθα μέλλουσι γὰρ συναρθῶσιν ὁμοῦ ἅπαντὰ τὰ διάφορα τμήματα Ἀρχειοφυλακείων τῆς πόλεως τῶν ὁποίων γνωστὴ ὑπάρχει εἰς τε τὴν Γερουσίαν καὶ τὸν Ἐπαρχον, ἢ κατάστασις καὶ ὁ τρόπος καθ' ὃν ἐτηροῦντο τὰ ἐγγράφα ἐκεῖνα ἐξ ὧν κρέματα ἢ τύχη πολλῶν οἰκογενειῶν.* ¹

Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1818 μέχρι τοῦ ἔτους 1833 μεγίστη ὑπῆρξεν ἡ ἀσχολία τοῦ τε μνησθέντος Ἀρχειοφύλακος, καὶ τοῦ ἐν ἔτει 1823 κατὰ μῆνα Μάρτιον διαδεχθέντος αὐτὸν ἐπιμελοῦς καὶ φιλοπόνου Ἰωάννου Κασιμάτη, ² διὰ τὴν κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους πληθὺν τῶν εἰς τὸ Ἀρχειοφυλακεῖον συγκομιζομένων παντοίων βιβλίων καὶ ἐγγράφων τῶν προηγουμένων ἐγχωρίων πολιτικῶν Ἀρχῶν καὶ τῶν δικαστηρίων, καὶ μάλιστα διὰ τῆς ἐν αὐτῷ συνενώσεως τῶν βιβλίων καὶ ἐγγράφων τῶν τεθνεώτων Συμβολαιογράφων, ἅτινα ἐπὶ Βενετοκρατίας ἀπετέλουν, ὡς ἀλλαχοῦ ἐρρέθη, ἰδιαίτερον Ἀρχειοφυλακεῖον τὴν λεγομένην φυλακὴν (Custodia) τῶν βιβλίων τῶν τεθνεώτων Συμβολαιογράφων. Ὁ Ἀρχειοφύλαξ Κασιμάτης εἶχε παραλάβει παρὰ τοῦ προκατόχου του, ἐν ἔτει 1823 μηνὶ Μαρτίῳ, 17303 βιβλία ἀπαρτίζοντα τὰς πραξολογίας 579 Συμβολαιογράφων. Μετὰ ταῦτα δὲ συνεπεῖχ τῆς 35ης πράξεως τῆς Δευτέρας Περιόδου τοῦ Ἰονίου Κοινοβουλίου (14 Μαρτίου 1825) κανονιζούσης τὰ κατὰ τοὺς Συμβολαιογράφους, καθ' ἣν αἱ πραξολογίαι πάντων τῶν τεθνεώτων Συμβολαιογράφων δὲν ἠδύνατο νὰ μένωσι πλέον παρ' ἰδιώταις, ἀλλὰ νὰ κατατεθῶσιν εἰς ἴδιον Ἀρχειοφυλακεῖον παρὰ τῷ Τοπικῷ Ἀρχειοφυλακείῳ ἐκάστης νήσου, παρέλαβεν οὗτος ἑτέρας 42 πραξολογίας, ἧτοι ἕτερα βιβλία 1370, ὡς ἅπαντα ταῦτα ἀναφέρει πρὸς τὸν Ἐπαρχον εἰς τὸ λεπτομερὲς ὑπόμνημά του ὑπὸ χρονίαν 2 Νοεμβρίου 1826. ³ Ἐν τῷ ὑπομνήματι ἐκείνῳ μνημονεύεται ἅπαν τὸ τότε περιεχόμενον ἐν τῷ Τοπικῷ Ἀρχειοφυλακείῳ, εἰς ὃ ἀπὸ τῆς συστάσεως αὐτοῦ, ἐγένετο κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ἢ παραδόσις τῶν εἰς χεῖρας πλείστων, ὡς εἶπομεν, περισωθέντων παντοίων δικαιοικητικῶν καὶ δικαστικῶν Ἀρχειοφυλακείων τῆς Βενετικῆς ἐποχῆς, ὡς περ καὶ τῶν Τόμων τῶν διαφόρων ἀντικειμένων τῆς πόλεως καὶ τῶν Πρεσβειῶν, ὡς εἴρηται. ⁴

¹ Δεμάτιον ἀριθ. 2289. Atteggio Sig. Spiridione Varlamo era Archivista Locale κ.τ.λ. Registro lettere. Ἐπιστολὴ 26 Φεβρ. 1818.

² Δεμάτιον ἀριθ. 2291. Atteggio Sr. Giovanni Cassimati Archivista Locale addetto anche alla Revisione dei Notaj.

³ Δεμάτιον ἀριθ. 2291 Registro Lettere.

⁴ Δεμάτιον ἀριθ. 97. Μνησθὲν ἀνωτέρω.

Πρὶν ἢ προβῶμεν παραιτέρω, ὡς εἰς συμπλήρωσιν τῶν περὶ Ἀρχαιοφυλακειῶν διατάξεων, θέλομεν σημειώσῃ ἐνταῦθα τὰ οὐσιωδέστερα τοῦ μέρους τῆς ἄνω μνησθείσης Κοινοβουλευτικῆς Πράξεως, ἀπὸ 14 Μαΐου 1825, ὅπερ ἀφορᾷ εἰς τὴν ἐν τῷ Τοπικῷ Ἀρχαιοφυλακειῷ ἐναπόθεσιν τῶν πραξολογιῶν τῶν τεθνεώτων συμβολαιογράφων, καθ' ὅσον τοῦτο ρυθμίζει τὸν εἰς τὸ ἡμέτερον Ἀρχαιοφυλακεῖον προστεθέντα σπουδαῖον ἐκείνιον κλάδον.¹

Τὰ βιβλία καὶ ἔγγραφα τῶν ἀποβιωσάντων Συμβολαιογράφων περιλαμβάνονται εἰς ἐν ἐπὶ τούτῳ Ἀρχαιοφυλακεῖον προσηρητημένον εἰς τὸ Τοπικὸν ἐκάστης νήσου, καὶ ἐμπεισιευμένον εἰς τὸν Τοπικὸν Ἀρχαιοφύλακα ὑποχρεούμενον νὰ φυλάττῃ αὐτὰ ἐν ἀσφαλείᾳ καὶ ταξεί τοποθετημένα εἰς τὰς οἰκείας θέσεις κατὰ χρονολογικὴν τάξιν, εἰς τρόπον ὥστε ν' ἀνευρίσκηται εὐκόλως πᾶσα πράξις καὶ πᾶσα εἰδήσις τυχόν ζητουμένη. Ἐπὶ τούτῳ δὲ πρέπει νὰ τηρῶνται δύο γενικοὶ Ἀλφαβητικοὶ Πίνακες, ὁ μὲν περιέχων τὰ ὀνόματα τῶν Συμβολαιογράφων, ὁ δὲ τὰ ὀνόματα τῶν ἐν ταῖς παρ' ἐκάστῳ Συμβολαιογράφῳ πράξεσι συμβαλλομένων μερῶν. Ἐντὸς τριμηνίας ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ κανονισμοῦ τούτου ὑποχρεοῦνται ἅπαντες οἱ διάδοχοι εἴτε κληρονόμοι τῶν ἀποβιωσάντων Συμβολαιογράφων, ἢ πᾶν ἄλλο πρόσωπον ἢ σωματεῖον κατέχον οἰφδῆποτε δικαιώματι Συμβολαιογραφικὰ βιβλία καὶ ἔγγραφα, νὰ προσαγάγωσιν αὐτὰ εἰς τὸν Ἀρχαιοφύλακα ἐπὶ ἀποδείξει, ἐπὶ ποινῇ καταδιώξεως ποινικῆς καὶ κατὰ νόμον τιμωρίας διὰ τὴν ὑπεξαίρεσιν ἢ ἀποκρυψίν αὐτῶν. Εἰς τὸν Ἀρχαιοφύλακα ἀνατίθεται ἡ ἔκδοσις ἀντιγράφων ἐκ τῶν παρ' αὐτῷ πραξολογιῶν καθ' ὃν τρόπον γίνεται ὑπὸ τῶν Συμβολαιογράφων διὰ τὰς παρ' αὐτοῖς πράξεις.

Τοιαῦται εἶναι αἱ τῆς Κοινοβουλευτικῆς ἐκείνης πράξεως κύριαι διατάξεις, αἱ τὰ περὶ Συμβολαιογραφικῶν βιβλίων ρυθμίζουσαι, ὧν τὴν ἐκτέλεσιν κατὰ τὰ ἐνόητα πρῶτος ἀνέλαβεν ὁ τότε Ἀρχαιοφύλαξ Ἰωάννης Κασσιμάτης, ἐν μέσῳ τῶν ἄλλων ἐπιπόνων ἐργασιῶν, διὰ τὴν ἐν τῷ Τοπικῷ Ἀρχαιοφυλακειῷ συνάθροισιν καὶ κατάταξιν παντοίων διοικητικῶν καὶ δικαστικῶν ἐγγράφων.

Ἐνῶ δ' Ἀρχαιοφύλαξ Ἰωάννης Κασσιμάτης πρὸς τὴν 17 Δεκεμβρίου 1832 εἶχε προσβληθῆ ἐξ ἀποπληξίας, ἐξ ἧς μηνὶ Ἰανουαρίου ἐπιόντος ἔτους ἐτελεύτησε καὶ καθ' ὃν χρόνον ἐξετέλει χρέη Ἀρχαιοφύλακος ὁ ἀπὸ τοῦ ἔτους 1818 ἀρχαῖος τοῦ Ἀρχαιοφυλακειῶν βοηθὸς Ἀθανάσιος Ἰατρᾶς, ἐγένετο πολὺ ἀκαίρως ἡ τοῦ καταστήματος μετακόμισις εἰς μίαν πτέρυγα τοῦ διὰ τούτους Ἀρμοστὰς καὶ τὴν γενικὴν Ἰόνιον Κυβέρνησιν νεοδμημένου Παλατιῶν τῶν Ἀγίων Μιχαήλ καὶ Γεωργίου, τὴν παρὰ τὸν κῆπον, ὅπου βλέπομεν τὸ Ἀρχαιοφυλακεῖον ἡδὴ ἐγκατεστημένον τῇ 31 Ἰανουαρίου 1833, ὅτε εἶχε διορισθῆ Ἀρχαιοφύλαξ ὁ Κόμης Ἀνδρέας Θεοτόκης Ἀνδρουτσέλης, ὃν μετ' ὀλίγον διεδέ-

¹ Πράξις 35ῃ 14 Μαΐου 1825 τῆς Δευτέρας Βουλευτικῆς Περιόδου. Τίτλος Γ'. ἄρθρα 77, 78, 79, 80, 81, 82 καὶ 83.

χθη ὁ Σπυρίδων Παλλαδάς, ὅστις μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ προκατόχου παράδοσιν τοῦ Ἀρχιεπιφυλακείου, ἀνέλαβε τὰ καθήκοντά του ἀπὸ α. Μαΐου 1833. ¹

Η΄.

Εἰς περίεργον φάσιν περιπετειῶν, ἅμα τῇ ἐπὶ Ἰονικῆς Κυβερνήσεως προβαίνουσα διοργανώσει αὐτοῦ περιέρχεται τὸ Ἀρχιεπιφυλακεῖον τῆς Κερκύρας. Διεκρούσης τῆς Βενετοκρατίας ἐπιβρέζον αὐτὸ οἱ κίνδυνοι τῶν Ὀθωμανικῶν ἐπίδρομῶν καὶ δηώσεων, εἰς ἐκείνην δὲ ἐπηκολούθησεν ἡ ἐπὶ Δημοκρατικῶν Γάλλων, ὅσον βραχεῖα τόσον βιαία ἀναστάσις τῶν παλαιῶν καθεστώτων, μεθ' ἣν ἐπῆλθον τὰ κακὰ τῆς Ῥωσσοτουρκικῆς πολιορκίας, καὶ αἱ τῆς Ἑπτανήσου πολιτείας καὶ τῆς τῶν Αὐτοκρατορικῶν Γάλλων δεσποτίας ἀλλεπάλληλοι διοικητικαὶ καὶ πολιτικαὶ μεταβολαί. Ἐπὶ τοῦ ὑπὸ τὴν Βρετανικὴν Προστασίαν Ἰονίου Κράτους, ἐν ᾧ μονιμωτέρα καὶ κανονικωτέρα παρίσταται ἡ τοῦ Τοπικοῦ Ἀρχιεπιφυλακείου ἀναδιοργάνωσις, τὰς παρελθούσας μεγάλας καὶ ἀναποδράστους αἰτίας τῶν κινδύνων αὐτοῦ διαδέχονται αἰτίαι μικραὶ καὶ ὑπὸ αὐθαιρέτων καὶ ἀδικαιολογήτων διοικητικῶν μέτρων προκαλούμεναι, οἷον αἱ τῶν οἰκημάτων ἀλλεπαλλήλως ἐπερχόμεναι ἀσυλλόγιστοι καὶ ἀπερίσκεπτοι μεταβολαὶ καὶ ἄλλαι αἰτίαι ζημιῶν, περὶ ὧν τὰ παράπονα ἄρχονται μάλιστα ἀπὸ τοῦ ἐπὶ βραχὺν χρόνον διατελέσαντος Ἀρχιεπιφυλάκου Σπυρίδωνος Παλλαδά.

Ἐν τῷ Παλατίῳ τῶν Ἀγίων Μιχαὴλ καὶ Γεωργίου τὸ Ἀρχιεπιφυλακεῖον ὑπόκειται εἰς δωμάτια εἰς ἃ κατοικοῦσιν Ἀγγλοὶ ἀξιωματικοὶ τῆς στρατιωτικῆς ἀκολουθίας τοῦ Ἀρμοστοῦ. Ὡς δὲ ἀναφέρει ὁ μνηστὴς Ἀρχιεπιφύλαξ τῇ 20 Σεπτεμβρίου 1833, οἱ τὰ ὑπερκείμενα ἐκεῖνα δωμάτια κατοικήσαντες Ἀγγλοὶ ἀπαιτοῦσιν ἀμέσως νὰ παραδοθῇ εἰς αὐτοὺς ἡ κλεῖς τῆς θύρας κλίμακος δι' ἧς εἰς τὸν ἀπόπατον καταβαίνουνσι, διερχόμενοι ὅμως διὰ μέσου τῶν ἐγγράφων, βιβλίων καὶ δεσμίδων τοῦ Ἀρχιεπιφυλακείου. ² Ἐν τούτοις ἐπέρχεται νέα τοῦ Ἀρχιεπιφυλακείου μετατόπισις ἀπὸ τοῦ Παλατίου ἐκείνου εἰς τὴν πρῶν λατινικὴν μονὴν τῆς Τενέδου, ὅπου ἦσαν καὶ τὰ Δημόσια σχολεῖα. Ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ νέον οἶκημα ἡ ἐγκατάστασις τοῦ Ἀρχιεπιφυλακείου δὲν ἐγένετο ὡς φαίνεται μετὰ τῆς δεούσης προνοίας πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν ἐγγράφων. Τῇ 22 Ὀκτωβρίου 1833, ἀναφέρει πρὸς τὸν Ἐπαρχον Κερκύρας ὁ αὐτὸς Ἀρχιεπιφύλαξ, ὅτι οἱ ἐρχόμενοι εἰς τὸ Ἀρχιεπιφυλακεῖον εὐρίσκονται ἐν μέσῳ τῶν ἐγγράφων καὶ τῶν βιβλίων, καὶ δὲν θεωρεῖ τοῦτο ἀκίνδονον. Μνημονεύει δὲ ὅτι ἐπὶ Ἀρχιεπιφύλακος Κασσιμάτη, τολμήσας τις νὰ παρεισάξῃ λαθραῖως ἐγγράφον τι εἰς μίαν δέσμη, ἀπῆται ἔπειτα ἐπίσημον τούτου ἀντίγραφον. Θεωρεῖ λοιπὸν κατάλληλον ν' ἀφεθῇ τόπος κενὸς

1 Δεμάτιον ἀριθ. 2291. Atteggio Sr. Giovanni Cassimati κτλ. Registro Lettere Bdo.

2 Αὐτόθι. Registro lettere. Ἐπιστολὴ ἀριθ. 24 ἀπὸ 20 Σεπτ. 1833.

έγγράφων, κατὰ τὴν εἴσοδον τοῦ καταστήματος, ὅπου νὰ συστηθῆ τὸ γραφεῖον, ὥστε νὰ μὴ προβαίνωσι περαιτέρω, ἀλλ' ἐκεῖ νὰ μένωσιν οἱ ἐρχόμενοι ὅπως λάβωσιν ἀντίγραφα. ¹ Τῇ 19 Φεβρουαρίου 1834 ² παρκαπονεῖται πρὸς τὸν Ἐπαρχον περὶ τῆς ἀσφαλείας τοῦ Ἀρχιεπιφυλακείου, διότι τὰ παρὰ θύρα, οὐχὶ μόνον εἶναι χαμηλὰ, ἀλλ' οὔτε διὰ φυλλοπαρθύρων οὔτε διὰ σιδηρῶν κλείονται. Λέγει δὲ ὅτι καὶ ἡ ἀναχώρησις τῆς εἰς τὴν ὑπ' αὐτὸ ὄροφὴν κατοικούσης οἰκογενείας τοῦ διδασκάλου Φωκᾶ ἀφίνει ἀφύλακτον καὶ ἀφροῦρητον τὸ Ἀρχιεπιφυλακεῖον. Εἰς ἐπίμετρον δὲ τῶν κακῶν, μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῆς οἰκογενείας Φωκᾶ καὶ μετὰ τὴν ἐκκένωσιν τῶν δωμάτων ἔνθα ὑπῆρχε τὸ Δημόσιον σχολεῖον, ἐνεφανίσθη πλῆθος ποντικῶν, οἵτινες καὶ κατὰ τῶν δεδεμένων βιβλίων ἐπιτίθενται. Μυάγραι, ἐπιλέγει ὁ Παλλαδάς, ὀλίγον ὠφελούσιν ἂν μὴ ὄσιν Ἀγγλικαί. Γαλαῖ δὲν δύνανται νὰ μείνωσι, διότι διὰ τὴν καθ' ἡμέραν συρροὴν τῶν ἀνθρώπων ἤθελον φοβηθῆ καὶ φύγει. ³

Τούτων οὕτως ἐχόντων, ὁ Ἐπαρχος Κερκύρας, τῇ 11 Ἀπριλίου 1834 ἐκιοινοποῖει πρὸς τὸν Ἀρχιεπιφύλακα ὅτι ἅπαντα τὰ σεσηπῶτα χαρτῖα (carte guaste) ὅσα ὑπάρχουσι κατατεθειμένα εἰς τὸ οἶκημα, ὅπου ἦτο προηγουμένως τὸ Ἀρχιεπιφυλακεῖον, ὡς ἐπίσης ἐκεῖνα ἄτινα ἐξηχθησαν ἐξ ἑνὸς τῶν ὑπογείων τοῦ Παλατίου τῶν Ἁγίων Μιχαὴλ καὶ Γεωργίου, πρέπει κατὰ διαταγὴν τῆς Γερουσίας νὰ φυλαχθῶσιν εἰς δωμάτιόν τι τῶν ὑπὸ τὸ Ἀρχιεπιφυλακεῖον. Παρήγγελλε δὲ ὁ Ἐπαρχος νὰ λάβῃ ὁ Ἀρχιεπιφύλαξ τὰ δέοντα προφυλακτικὰ μέτρα κατὰ τῶν ἐνδεχομένων κακῶν ἀναθυμιάσεων αἵτινες ἤθελον προκύψῃ ἐκ τῶν χαρτίων ἐκείνων. ⁴ Ταῦτα ἔγραψεν ὁ Ἐπαρχος ὀλίγον πρὶν ἢ τὸν Παλλαδᾶν διαδεχθῆ ὁ Ἀρχιεπιφύλαξ Νικόλαος Βάρθης, ἀρξάμενος τῆς μακρᾶς καὶ δραστηρίου ὑπηρεσίας του τῇ 14 Ἰουνίου 1834, διαρκεσάσης μέχρι τοῦ ἔτους 1855.

Τὰ εἰρημένα Βενετικά ἔγγραφα μετακομισθέντα ἤδη εἰς τὸ οἶκημα τῆς πρώην Μονῆς τῆς Τενέδου, κατετέθησαν εἰς τὸ αὐτόθι ὑγρὸν ἰσόγειον, ὅπου ὁ Ἀρχιεπιφύλαξ Βάρθης, ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὸν διορισμὸν του παρετήρησεν, ὡς λέγει, μετὰ τοῦ Ἀρμοστοῦ καὶ τοῦ Ἐπαρχου, ὅτι ἅπαντα αὐτὰ τὰ χαρτῖα, ὡς ἐκ τῆς ὑγρασίας εἶχον καταντήσῃ ὅλα ἐν σῶμα ἀναδίδοντα πολλὴν δυσωδίαν. Ἐν τούτοις ἀπεφάσισεν ἡ Κυβέρνησις τὴν μεταβίβασιν τοῦ Τοπικοῦ Ἀρχιεπιφυλακείου εἰς ἕτερον οἶκημα, τὸ τοῦ Ἀτελολιμενείου λεγόμενον παρὰ τῇ Πύλῃ Σπηλαιᾶς καὶ πλησίον τοῦ Τελωνείου, ὅπου καὶ τὸ Ἐπαρχεῖον εἰς τὴν ὑπερκειμένην ὄροφὴν ἐγκαθίστατο. Ὑπέβαλε δὲ ὁ Ἐπαρχος εἰς τὴν Γερουσίαν, τῇ 22 Ἀπριλίου 1835, ὅτι ἦτο εὐλόγον νὰ τακτοποιηθῶσι τὰ δημόσια ἔγγραφα, πρὶν ἢ ἐκτελεσθῆ ἢ εἰς τὸ νέον οἶκημα με-

1 Ἀυτόθι. Registro Lettere. Ἐπιστολὴ ἀριθ. 29, τῆς 22 Ὀκτωβρίου 1833.

2 Ἀυτόθι. Ἐπιστολὴ ἀριθ. 39.

3 Ἀυτόθι. Ἐπιστολὴ ἀριθ. 49 τῆς 31 Μαΐου 1834.

4 Ἀυτόθι. Lettere del Reggente.

πακόμοις· ἀλλ' οὐδεμίαν περὶ τούτου διαταγὴν ἔλαβεν ὁ Ἀρχιεποφύλαξ, καὶ τὰ ἔγγραφα ἐκεῖνα ἀφῆθησαν εἰς τὸ ὑγρότατον ἰσόγειον τῆς Τενέδου μέχρι τῆς εἰς τὸ ἐν Σηληαίχ οἰκῆμα μεταβιβάσεως τοῦ Ἀρχιεποφυλακείου. «Τὰ χαρτία ἐκεῖνα, λέγει ὁ Ἀρχιεποφύλαξ Βάρθης, τὰ πλεῖστα σεσηπότα καὶ σχηματίζοντα μὲν μᾶζαν μετεκομίσθησαν εἰς τὸ παρὰ τῇ Σηληαίχ οἰκῆμα, καὶ ἵνα διασώσω μέρος αὐτῶν ὑπέστην μακροτάτην νόσον. Τὰ ἐπίλοιπα ἐτέθησαν εἰς τὴν ὑποστέγην ὅπου ἔμειναν ἐπὶ ἔτη ἀκολούθως δὲ περιεφράχθη μέρος τῆς εἰσόδου τοῦ Ἀρχιεποφυλακείου καὶ τεθέντα ἐκεῖ ἐγκατελείφθησαν ἐφ' ὅσον καὶ τοῦτο ὑπῆρξεν ἐν τῷ αὐτῷ οἰκῆματι. ¹

Ἐκτός τῶν ὡς εἴρηται παρημελημένων ἐκείνων ἐγγράφων, μετὰ τὴν παρὰ τῇ Σηληαίχ ἐγκατάστασιν τοῦ Ἀρχιεποφυλακείου ἐν ἔτει 1835, ἐν ᾧ ὁ Ἀρχιεποφύλαξ Βάρθης ἠσχολεῖτο ἀνευδότης εἰς τὴν κατάταξιν τῶν ἐγγράφων τῶν διαφόρων ἐπὶ Ἰονίου Κράτους ἐγχωρίων Διοικητικῶν Ἀρχῶν καὶ Δικαστηρίων τῆς Κερκύρας, ἅτινα περιοδικῶς παρεδίδοντο, ἔτι δὲ παλαιῶν τινῶν ἐιδικῶν Ἀρχιεποφυλακείων συνενουμένων μετὰ τοῦ Τοπικοῦ, εἶχεν ἐνώπιον αὐτοῦ καὶ πληθὺν ἄλλων ἐγγράφων χρηζόντων κατατάξεως, ἅτινα εὕρισκοντο κεκλεισμένα εἰς κιβώτια καὶ εἰς σάκκους. ²

Ἡρίθμει δὲ τότε ὑπ' αὐτὸν κατ' ἀρχὰς μόνον δύο ὑπαλλήλους, καὶ ἔπειτα τρεῖς, ὧν ὁ εἷς μὲ βραχυὸν Ὑπαρχιεποφύλακος, θέσιν ὅμως, ἐπ' ὀλίγον διατηρηθεῖσαν, ἀπὸ Ἰανουαρίου 1835 μέχρι Ἀπριλίου 1838.

Θ'.

Ἐν τῷ παρὰ τῇ Σηληαίχ οἰκῆματι τὸ Ἀρχιεποφυλακεῖον ἔμελλε νὰ δοκιμάσῃ μετ' οὐ πολὺ τὰς ὀλεθρίας συνεπειὰς τῆς ἐν τοῖς ἰσογείοις ὑπαρχούσης σιταποθήκης, ἐξ ἧς καὶ ποντικοὶ καὶ ἄλλα χαρτοφθόρα καὶ ῥυπαρὰ ζώφια εἰσέβαλον εἰς αὐτό. Ὡστε ἐδέησε νὰ διατάξῃ ἡ Κυβέρνησις σύντονα μέτρα πρὸς ἐξάλειψιν τοῦ ὑπερπλεονάσαντος κακοῦ, κατὰ τὰς δοθείσας ὀδηγίας τῶν ἐν τῇ Ἰονίᾳ Ἀκαδημία καθηγητῶν τῆς Φυσικῆς καὶ τῆς Χημείας. Τὰ μέτρα ταῦτα, παραγγελλθέντα πρὸς τὸν Ἀρχιεποφύλακα, διὰ τοῦ ἀπὸ 30 Ἰουλίου 1838 ἐγγράφου τοῦ Ἐπαρχίου Κερκύρας, ἀπήτησαν ἱκανὸν χρόνον. Διότι περὶ τῆς ἐκτελέσεώς των ὁ Ἀρχιεποφύλαξ πληροφορεῖ τὸν Ἐπαρχον περίπου μετὰ τρεῖς μῆνας, τὴν 8 Νοεμβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους, ἀναφέρων ὅτι ἐξέτεθησαν ἐπὶ τριήμερον εἰς τὸν ἥλιον ἅπαντα τὰ ἔγγραφα τοῦ Ἀρχιεποφυλακείου, ἠνοίχθησαν καὶ ἐτινάχθησαν αἱ δεσμίδες καὶ τὰ βιβλία, μεθ' ἧς ἐτέθησαν εἰς τὴν ὑποστέγην τῆς ὑπεράνω τοῦ Ἀρχιεποφυλακείου κατεχομένης ὀροφῆς ὑπὸ τοῦ Ἐπαρχείου ἅπαντα τὰ ἀρχαῖα ἔγγραφα Ποινικῶν δικογραφιῶν, ὧν οὐδέποτε ζητοῦνται ἀντίγραφα. Ἐγένετο ἐπανειλημμένως διὰ χλωροῦχου

¹ Ἀνάγραφον Ἐπιστολῶν Ἀρχιεποφύλακος Ν. Βάρθης. Ἐπιστολὴ 7 Ὀκτωβρίου 1850.

² Αὐτόθι. Ἐπιστολὴ ἀριθ. 34 τῆς 19 Ὀκτωβρίου 1835.

τιτάνου κατάβρεξις ὅλης τῆς ξυλίας τοῦ Ἀρχιεπιφυλακείου καὶ ἐκαπνίσθησαν διὰ θεϊκοῦ ὀξέως ἅπαντα τὰ ἔγγραφα κεκλεισμένων τῶν θυρῶν. ¹

Ἄλλὰ μόλις τὰ ληφθέντα μέτρα ἐφάνησαν τελεσφορήσαντα, τί συνέβαινε πρὶν ἢ παρέλθῃ ἐν ἔτος; Τὸ Ἐπαρχεῖον τὸ ὅποῖον κατεῖχε τὴν ὑπεράνω τοῦ Ἀρχιεπιφυλακείου ὄροφην ἐν ἔτει 1839 μετετίθετο εἰς τὸ οἶκημα τῆς πρώην Λατινικῆς μονῆς τοῦ Ἁγίου Φραγκίσκου, ὅπως εἰς τὴν ὑπ' αὐτοῦ κενωθείσαν ὄροφην ἀποθηκευθῆ σίτος. Τῇ 26 Ἰουλίου 1839 ὁ Ἀρχιεπιφύλαξ ματαίως ὑπέβαλεν εἰς τὸν Ἐπαρχον τοὺς ἐκ τοιαύτης ἀποφάσεως ἀπειλουμένους κινδύνους, ὧν πικρὰ πείρα εἶχε γίνῃ ἐκ τῆς ἤδη ὑπὸ τὸ Ἀρχιεπιφυλακεῖον ὑπαρχούσης σιταποθήκης. Ἐξουσιοδοτεῖται δὲ μόνον κατ' αἰτησίην του, νὰ μεταθέσῃ τὰ μέχρι τοῦδε εἰς τὴν ὑποστέγην ὑπάρχοντα ἔγγραφα εἰς τὸ ἰσόγειον μέρος τὸ ὑπὸ τὴν τοῦ Ἀρχιεπιφυλακείου κλίμακα, ὅπερ εἶχεν ἤδη κλεισθῆ διὰ τὴν προσωρινὴν ἐν αὐτῷ ἐναπόθεσιν τῶν ἀρχαίων Βενετικῶν ἔγγράφων, μέχρι καταλλήλου ὥρας, ὅπως ταῦτα διαλεχθῶσι καὶ τακτοποιηθῶσι. ²

Καὶ ἐν μέσῳ τοιούτων οὐχὶ εὐνοϊκῶν περιστάσεων, πολυπληθῆ ἔγγραφα ἀλλεπαλλήλως ἐξηκολούθουν συγκομιζόμενα εἰς τὸ Τοπικὸν Ἀρχιεπιφυλακεῖον, ἐν οἷς σημειωτέα μάλιστα καὶ τὰ τοῦ κατὰ διαταγὴν τῆς Γερουσίας, ἀπὸ 15 Μαΐου 1838, μετ' αὐτοῦ συνενωθέντος Ἀρχιεπιφυλακείου τῆς Διαχειρίσεως τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ Δημοσίων εἰσοδημάτων, ὅπερ περιεῖχεν οὐχὶ μόνον τ' ἀφορῶντα εἰς τὴν κτηματικὴν καὶ οἰκονομικὴν διαχείρισιν τῶν τῆς νήσου Ὀρθοδόξων ἐκκλησιῶν καὶ εὐαγῶν ἰδρυμάτων, ἀλλὰ καὶ τὰ πρακτικὰ τῶν ἐπὶ Βενετοκρατίας τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας προεδρευάντων Πρωτοπαπάδων, μέχρι τῆς ἐν ἀρχῇ τοῦ ἡμετέρου αἰώνος ἰδρύσεως τῆς Ἐπτανήσου Πολιτείας, ὅτε εἰς τὸν Ἐκκλησιαστικὸν τῆς Κερκύρας θρόνον ἀποκατεστάθη πάλιν ἢ ἀπὸ πέντε αἰῶνων διακοπεῖσα διαδοχὴ τῶν Ὀρθοδόξων Ἀρχιεπισκόπων, ὧν προσετέθησαν καὶ τὰ μέχρι τοῦ ἔτους 1833 πρακτικὰ παραδοθέντα τότε (1838) εἰς τὸ Τοπικὸν Ἀρχιεπιφυλακεῖον παρὰ τῆς ἱερογραμματείας τῆς Μητροπόλεως. Ἐκ τοῦ μνησθέντος δὲ Ἀρχιεπιφυλακείου τῆς Διαχειρίσεως τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ Δημοσίων εἰσοδημάτων, μετεβιβάζοντο τότε ἐπίσης εἰς τὸ Τοπικὸν καὶ τὰ παλαιὰ βιβλία βραπτίσεων, γάμων καὶ θανῶν, ἅτινα καὶ κατὰ τὰς ἐπὶ Βενετοκρατίας κυβερνητικὰς διατάξεις, ἦσαν ὑπόχρεοι νὰ τηρῶσιν οἱ τῶν ἐκκλησιῶν ἡμῶν ἐφημέριοι. Πρὸς δὲ τούτοις παρεδόθησαν καὶ τὰ βιβλία τῶν ἐκκλησιῶν τῆς Πάργας καὶ τὰ εἰς Κέρκυραν ὡσαύτως διασωθέντα τῶν Συμβολαιογράφων αὐτῆς, ἅτινα ἦσαν ἕως τότε ὑπὸ τὴν ἐπιστάσιαν τοῦ προϊσταμένου τοῦ Ἀρχιεπιφυλακείου τῆς Διαχειρίσεως τῶν Δημοσίων εἰσοδημάτων, ὡς καὶ ἄλλα τῆς Διοικήσεως καὶ τῶν Δικαστηρίων αὐτῆς βιβλία καὶ ἔγγραφα τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν ἡ Πάργα διετέλει

¹ Ἐπιστολὴ Ἀρχιεπιφύλακος Ν. Βάρθη 8 Νοεμβρίου 1838.

² Τοῦ αὐτοῦ Ἐπιστολὴ ἀριθ. 120 τῆς 26 Ἰουλίου 1839 καὶ ἀριθ. 121 τῆς 5 Αὐγούστου 1839.

πολιτικῶς ἠνωμένη μετὰ τῆς Κερκύρας. Ἡ προσθήκη δὲ αὕτη ἠῤῥησε τὰ μέγιστα τὰς καθημερινὰς ἐργασίας τοῦ Τοπικοῦ Ἀρχαιοφυλακείου, ὡς παρατηρεῖ ὁ Ἀρχαιοφύλαξ Ν. Βάρθης, ὅστις δὲν ἐθεώρει πλέον ἐπαρκοῦντα τὸν ἀριθμὸν τριῶν ὑπαλλήλων. ¹

Προσετέθη συνάμα εἰς τὸ Τοπικὸν Ἀρχαιοφυλακεῖον καὶ τὸ ἰδιαιτέρον Ἀρχαιοφυλακεῖον τῆς Ὑγειονομικῆς Ἀρχῆς συνιστάμενον ἐξ ἐγγράφων ἀπὸ τοῦ ἔτους 1670 μέχρι τοῦ 1834. Βραδύτερον δὲ καὶ τὸ τῆς Ἐκτελεστικῆς ἀστυνομίας. ²

Ἐν τῇ αὐξάνουσῃ πληθῶν τῶν ἐγγράφων πάντοτε μᾶλλον ἐπαισθητὰ ἐγένοντο τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐν τῇ ὑπερκειμένην ὁροφῇ καὶ ἐν τοῖς παρακειμένοις δωματίοις ἀποθηκεύσεως σίτου. Τῇ 5 Σεπτεμβρίου 1844 ἀναφέρεται περὶ τούτου ὁ Ἀρχαιοφύλαξ πρὸς τὸν Ἐπαρχον, πάλιν δὲ εἰς τὸ αὐτὸ ὀχληρὸν καὶ δυσάρεστον θέμα ἐπανέρχεται τῇ 30 Ἰουλίου 1847, ὅτε ὑπομνησκει καὶ τὰ ἐν ἔτει 1838 ἐφαρμοσθέντα κατὰ διαταγὴν τῆς Κυβερνήσεως καθαρτικὰ μέτρα. Πάλιν καὶ σκώληκες καὶ ἄλλα ἐκ τοῦ σίτου παραγόμενα ἔντομα καὶ ποντικὸι εἰσβαλόντες εἰς τὰ ἔγγραφα, ἐπιφέρουσι μεγάλην φθορὰν κατατρώγοντες δεσμίδας καὶ βιβλία· οὗτοι δὲ μάλιστα καὶ ἀποθνήσκουσιν ὑπὸ τὰ ἐρμάρια καὶ ἡ σῆψις αὐτῶν ἀναπέμπει δυσωδίαν ἀνυπόφορον ἐπιπροσθεμένην εἰς τὴν τοῦ σηπομένου σίτου. Ἡ τοιαύτη δὲ τῶν ζωφύων καὶ ποντικῶν εἰσβολή, ὡς ἐκθέτει ἐν ταύτῃ τῇ ἀπὸ 30 Ἰουλίου 1847 ἀναφορᾷ αὐτοῦ πρὸς τὸν Ἐπαρχον ὁ Ἀρχαιοφύλαξ Ν. Βάρθης ἐπηρέαζε μάλιστα τὴν τύχην τῶν ἤδη μνησθέντων πολυπληθῶν ἀρχαίων ἐγγράφων, ἅτινα ἔκειντο εἰς τὸν κεκλεισμένον τόπον ἀπέναντι τῆς θύρας τῆς εἰσόδου τοῦ Ἀρχαιοφυλακείου, ὧν πολλῶν μὲν ἀσημάντων πολλῶν δὲ δεόντων τακτοποιήσεως, *πολλάκις ἐπεχείρησα, λέγει, τὴν διαλογὴν ἀλλὰ ἡ ἔλλειψις χειρῶν καὶ τὸ πλῆθος ἐντόμων καὶ σκορπίων μὲ ἠνάγκασαν νὰ παραιτηθῶ τοῦ ἔργου καὶ τὰ ἔγγραφα ἐκεῖνα θέλουσιν ἀπολεσθῆ, ἂν δὲν ληθῆ περὶ αὐτῶν πρόνοια.*

Πραγματευόμενος ἐν τέλει καὶ περὶ τῆς ὀλίγης ἀσφαλείας τοῦ καταστήματος, διότι κοινὴν εἶχε τὴν εἴσοδον μετὰ τῶν σιταποθηκῶν, ὧν ἡ θύρα ἀφίνετο συχνάκις ἀνοικτὴ, διὰ τὴν μετακόμισιν τοῦ σίτου, συμπεραίνει ὅτι τὸ οἶκημα εἶναι ὅλως ἀκατάλληλον πρὸς χρῆσιν καταστήματος Ἀρχαιοφυλακείου.

¹ Ἐπιστολαὶ Ἀρχαιοφύλακος Ν. Βάρθης ἀριθ. 142. 20 Ἀπριλίου 1840 καὶ ἀριθ. 223. 20 Ἀπριλίου 1842. Ἐπίσης 7 Δεκεμβρίου 1846.—Τὸ Ἀρχαιοφυλακεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ Δημοσίων εἰσοδημάτων εἶχε κατὰ πρῶτον μεταφερθῆ εἰς τὸ αὐτὸ οἶκημα ὅπου ἦτο τὸ Τοπικόν. Ἐμείνε δὲ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἰδιαιτέρου αὐτοῦ Ἀρχαιοφύλακος Πέτρου Λασκάρως. Μετὰ δὲ τὴν τελευταίαν τούτου, κατὰ τὴν ἀπὸ 15 Μαΐου 1838 ὑπ' ἀριθ. 6304 διαταγὴν τοῦ Ἐπαρχου, συνετελέσθη ἀποφάσεως τῆς Γερουσίας. συνηνώθη μετὰ τοῦ Τοπικοῦ Ἀρχαιοφυλακείου ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Τοπικοῦ Ἀρχαιοφύλακος Ν. Βάρθης.

² Ἄνω μνησθεῖσα ἐπιστολὴ 7 Δεκεμβρίου 1846.

Γ.

Προκειμένης τῆς ἐκ τοῦ παρὰ τῇ Σπηλαίᾳ οἰκήματος μετακομίσεως τοῦ Τοπικοῦ Ἀρχαιοφυλακείου εἰς τὸ τελευταῖον αὐτοῦ οἶκημα, ὅπου τὸ πάλαι, ὡς εἶδαμεν ὑπῆρξεν ἡ Καγκελλαρία καὶ τὸ ἀρχαιοφυλακεῖον τῆς πόλεως Κερκύρας, ὁ Ἀρχαιοφύλαξ ἐγκαίρως ὑπέβαλεν εἰς τὴν ἀνωτέραν ἀρχὴν τὰς ἀνάγκας τῆς ἐν τῷ εὐρυτέρῳ ἀλλὰ πεπαλαιωμένῳ τούτῳ οἰκήματι ἐγκαταστάσεως.¹ Τρεῖς δὲ μόνους ἔχων τότε ὑπαλλήλους, ἐζήτησε τῇ 12 Ὀκτωβρίου 1848, τὴν προσθήκην τετάρτου ὅπως συμπράξῃ καὶ ἐπιστατήσῃ καὶ οὗτος εἰς τὰς διὰ τὴν περίστασιν δεούσας ἐργασίας. Τῇ δὲ ἐτοιμῇ ἐξουσιοδοτήσῃ τῆς Γερουσίας ἐξελέξατο αὐτὸς τὸν ἐπιπρόσθετον τοῦτον ὑπάλληλον τῇ 19 Ὀκτωβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους.

Ἡ μετακόμισις ἐγένετο ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν. Τῇ 21 Δεκεμβρίου ὁ Ἀρχαιοφύλαξ ἀναγγέλλει εἰς τὸν Ἐπαρχον τὴν ἐκκένωσιν τῆς ἐν τῷ παρὰ τῇ Σπηλαίᾳ οἰκήματι μεγάλης αἰθούσης καὶ τοῦ μετ' αὐτῆς συνεχομένου δωματίου, ἅτινα κατεῖχε τὸ Ἀρχαιοφυλακεῖον, καὶ τοῦ δωματίου τοῦ γραφείου καὶ τὴν μετακόμισιν τῶν ἐγγράφων εἰς τὸ οἶκημα τοῦ πρώην Βαζίλου. Ἐμὲνον δὲ εἰσέτι νὰ κενωθῶσι δύο δωμάτια καὶ τὸ μέρος τὸ ὑπὸ τὴν κλίμακα ἐκ τῶν ἐν αὐτοῖς παλαιῶν ἐγγράφων, πρὸς ἐναπόθεσιν τῶν ὁποίων ἠτοιμάζοντο τὰ ἰσόγεια τοῦ πρώην παλατίου τῶν Βαζίλων. Ἀναγγέλλει συγχρόνως ὅτι ἀπὸ τῆς πρώτης ἐκείνης ἤρξατο ἡ ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ Ἀρχαιοφυλακείου κενωθείσῃ αἰθούσῃ μεταφορὰ τοῦ σίτου. Τῇ 21 Φεβρουαρίου 1849 ἀναγγέλλει τὴν ἐκπεραίωσιν τῆς μετακομίσεως καὶ παραδίδει εἰς τὸν Ἐπαρχον καὶ τὰς κλειδάς τῶν ἐτέρων δύο δωματίων τοῦ ὑπὸ τὴν κλίμακα τόπου, καὶ τῆς θύρας τῆς εἰσόδου ὅπως διαβιβασθῶσιν εἰς τὸν Τελώνην.

Τὸ νέον κατάστημα τοῦ Ἀρχαιοφυλακείου ἔχον τὸ πλεονέκτημα νὰ ᾖ εὐρυχωρότερον τοῦ πρώτου, παρουσίαζεν ὅμως διὰ τοῦτο καὶ πλεσιτέρας ἀνάγκας περὶ ὧν ἐγγράφως ἀναφερόμενος ὁ Ἀρχαιοφύλαξ πρὸς τὸν Ἐπαρχον, τῇ 24 Ἀπριλίου 1849, ὑποβάλλει τὴν ἀνάγκην προσλήψεως κλητῆρος, διότι οἱ ὑπάλληλοι οἳτινες ἀφ' ἐαυτῶν ἠνοιγον καὶ ἔκλειον τὰ ὀλίγα παράθυρα τοῦ προγενεστεροῦ καταστήματος, ἀποποιοῦνται νὰ ἐκτελῶσι τὸ ἔργον τοῦτο, διὰ τὰ εἴκοσι ἢ εἴκοσι δύο παράθυρα τοῦ νῦν, ὅπου καὶ διὰ τὴν ἔκτασίν του

¹ Τὸ πάλαιον τῶν Βαζίλων τὸ καὶ ὑπὸ τὸ ὄνομα Bailaggio μέχρις ἡμῶν γνωριζόμενον, ἀφοῦ εἰς πολλὰς καὶ διαφόρους χρήσεις μετετρέπη, μετὰ τὴν Βενετικὴν ἐποχὴν ἐπὶ Γάλλων καὶ Ῥώσων, ὡς ἀνωτέρω εἶδομεν, ἐπὶ Ἰουίου Κυβερνήσεως ἐγένετο κατοικία, πρῶτον μὲν τοῦ Ἀρχηγῶν τῶν ἐνταῦθα Βρετανικῶν στρατευμάτων, ἔπειτα δὲ τοῦ Προέδρου τῆς Ἰουίου Γερουσίας, ἐσχάτως δὲ ἐγκατεστάθη ἐν αὐτῷ τὸ Ἐπαρχεῖον Κερκύρας, τὸ ὁποῖον παραχωρήσαν τὸ πλεῖστον μέρος εἰς τὸ Ἀρχαιοφυλακεῖον, ἔμεινε μέχρι τέλους εἰς δωμάτια τινὰ τοῦ αὐτοῦ οἰκήματος, νῦν ὑπὸ τοῦ Δημαρχείου Κερκυραίων κατεχόμενα.

ἔχει χρείαν πλειοτέρας ὑπηρεσίας διὰ τὴν καθημερινὴν καθαριότητα αὐτοῦ. Ἦτο πρὸς τούτοις ἀπαραίτητος ἡ βοήθεια του κλητῆρος, διὰ τὴν ἐκάστοτε καταβίβασιν καὶ ἐναπόθεσιν τῶν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν γραφῶν ἀναγκαιούτων φακέλων καὶ βιβλίων, ὧν αἱ θέσεις ἦσαν πολὺ ὑψηλότεραι τῶν ἐν τῷ πρώτῳ οἰκίῳματι, διὰ τὸ ὕψος τῶν δωματίων τοῦ παρόντος, ὥστε ἀπαιτεῖται καὶ ἡ χρῆσις ὑψηλοτέρων κινητῶν κλιμάκων.¹ ≡ πρόσληψις μονίμου κλητῆρος τοῦ Ἀρχαιοφυλακείου ἐνεκρίθη καὶ ἐπραγματοποιήθη τὴν 12 Μαΐου 1849.² Μετ' οὗ πολὺ ἐλήφθη πρόνοια καὶ περὶ ῥυθμίσεως τῆς τακτικῆς πορείας τῶν τοῦ Τοπικοῦ Ἀρχαιοφυλακείου ἐργασιῶν, διὰ τῆς ἀπὸ 17 Αὐγούστου 1850 Δηλοποιήσεως τοῦ Ἐπαρχοῦ Κερκύρας κατὰ τὰ ὑπὸ τῆς Γερουσίας ἐγκριθέντα.

Συγκειμένη ἐκ πλείστων ἄρθρων ἡ Δηλοποίησις αὕτη περιέχει τὰ περὶ τῆς καθημερινῆς ἐργασίας, ὧν αἱ κυριώτεραι διατάξεις εἰσὶ περὶ τῶν ὥρων καθ' ἃς μένει ἀνοικτὸν τὸ κατὰστημα, αἵτινες δύνανται νὰ παραταθῶσιν, ἂν τὸ ἀπαιτῆ ἡ δημοσία ὑπηρεσία, ἀλλὰ μόνον διαρκούσης τῆς ἡμέρας. Κατὰ τὰς ὥρας ταύτας οἱ ὑπάλληλοι δὲν ἀπομακρύνονται τοῦ καταστήματος ἄνευ ἀδείας τοῦ Ἀρχαιοφύλακος. Ἀνευρίσκουσι, ἀναγινώσκουσι καὶ ἀντιγράφουσι αὐτοὶ τὰ ἔγγραφα, μὴ ἐπιτρεπομένου εἰς ξένους νὰ ἐγγίξωσι ταῦτα. Εἰσὶ δὲ αὐτοὶ ὑπεύθυνοι, ἂν δώσωσι βιβλία ἢ ἐπιτρέψωσιν εἰς ἄλλους τὴν ἀντιγραφὴν. Αὐτοὶ ἔχουσι καὶ τὴν εὐθύνην διὰ τὴν ἀκρίβειαν τῶν ὑπ' αὐτῶν ἀντιγραφομένων, ἅτινα καὶ ὑπογράφουσι, μεθ' ἃ ὁ Ἀρχαιοφύλαξ διὰ τῆς ὑπογραφῆς του τὰ ἐπικυροῖ. Οἱ ὑπάλληλοι παραβάλλουσι πρὸς τὰ πρωτότυπα τὰ ὑπ' ἄλλων γεγόμενα ἀντίγραφα. Καθ' ἡμέραν δὲ πρὶν ἢ κλείσῃ τὸ ἀρχεῖον ὀφείλουσι νὰ θέτωσιν εἰς τὰς θέσεις τῶν τὰ βιβλία καὶ τὰ δεμάτια. Ἀπαγορεύεται αὐστηρῶς νὰ λαμβάνωσιν οἵανδήποτε παρὰ ἰδιωτῶν ἀμοιβήν. Τηρεῖται ἀνάγραφον πρὸς σημείωσιν τῶν ἐκδιδομένων ἀντιγράφων. Ὁ Ἀρχαιοφύλαξ διαμοιράζει καθημερινῶς τὴν ἐργασίαν εἰς τοὺς ὑπαλλήλους, ὅπως ἐπιταχύνηται ἡ διεκπεραίωσις. Ὅταν αἰτοῦνται πράξεις ἀπαιτούσαι μικρὰν ἐργασίαν, ἐκ τῶν αἰτούντων ἀντίγραφα προτιμῶνται οἱ ἐκ τῆς ἐξοχῆς. Ὁ Ἀρχαιοφύλαξ ἐκτὸς τῶν ἄλλων καθηκόντων τοῦ ἐπαγγέλματός του, συστηματοποιεῖ καὶ τακτοποιεῖ ἅπαντα τὰ τοῦ Ἀρχαιοφυλακείου ἔγγραφα, ὡσαύτως καὶ τὰ διαβιβαζόμενα ὑπὸ τῶν διαφόρων Ἀρχῶν.

Τοιαῦται εἰσὶν αἱ τὴν ἐσωτερικὴν τοῦ Ἀρχαιοφυλακείου ὑπηρεσίαν καλοῦντες οὐσιώδεις διατάξεις τῆς ἀπὸ 17 Αὐγούστου 1850 Δηλοποιήσεως.³

¹ Ὅρα τὰ ἀνωτέρω εἰς τὰς σημειουμένας χρονίας τῶν ἐπιστολῶν τοῦ Ἀρχαιοφύλακος Ν. Βάρθη.

² Μηνιαῖος μισθὸς τοῦ Κλητῆρος τάλληρα 10 ἤτοι δραχ. 60.

³ Ἐπίσημος Ἐφημερὶς τῆς Ἰονίου Κυβερνήσεως. Ἀριθ. 88. 26(7 Σεπτ. 1850.

Ἐν ἔτει 1873 τῇ 5 Δεκ. τὰ τῆς ἐσωτερικῆς ὑπηρεσίας ἐπὶ τὸ ἀπλοῦστερον ἐκανονίσθησαν διὰ δηλοποιήσεως τοῦ τότε Ἀρχαιοφύλακος Δρος Ἀχιλλέως Σπανοπούλου συμφώνως τῇ ἀπὸ 27 Νοεμβρ. αὐτοῦ ἔτους ὑπ' ἀριθ. 8600 διαταγῇ τῆς Β. Νομαρχίας καὶ ταῖς προηγουμέναις αὐτῆς Διαταγαῖς Ἰουνίου 1868 ὑπ' ἀριθ. 3505 καὶ 3646 καὶ ἀπὸ 6 Φεβρ. 1869 ὑπ' ἀριθ. 1528 ἐγκριθέσασαι ὑπὸ τοῦ Ἰπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 5583 διαταγῆς 22 Φεβρ. 1869.

Ἐν τῷ νέῳ οἰκίματι ἠϋξήσε καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν γραφῶν, οἵτινες ἔφθασαν τὸ 1851 μέχρι τῶν ἑπτὰ. Ἐπλεόναζον ὅμως συνάμα καὶ αἱ ἐργασίαι, διὰ τὰ πολλὰ καὶ ποικίλα ἔγγραφα τὰ ὁποῖα περιοδικῶς παρέδιδον αἱ καθεστῶσαι διάφοροι τοπικαὶ Ἀρχαί. Ὡστε ταχέως ἐπαίσθητὴ κατάντησεν ἡ ἐν τῷ καταστήματι ἔλλειψις χώρου, ὅπως τακτικῶς τοποθετηθῶσι τὸσαῦτα ἔγγραφα. Διὸ ἐγένετο σκέψις καὶ περὶ οἰκοδομῆς νέου δωματίου ἐν τῷ εἰς τὸ ὑπάρχον κτίριον παρακειμένῳ κήπῳ. ¹ Ἐδέησε δὲ νὰ ζητήσῃ ὁ Ἀρχαιοφύλαξ, νὰ μὴ ἐκτελεσθῇ ἡ ἐν ἔτει 1853 προκειμένη παράδοσις τῶν ἐγγράφων τῶν διαφόρων Ἀρχῶν. ²

Καὶ ὁ ἐν ἔτει 1854 διαδεχθεὶς τὸν Νικόλαον Βάρθην Ἀρχαιοφύλαξ Δρ. Ἀλεξάνδρος Δελβινιώτης, τὴν αὐτὴν ἐν τῷ καταστήματι στενοχωρίαν ἀναγνωρίσας, ἐπρότεινε καὶ αὐτὸς τὴν τοῦ κτιρίου ἐπέκτασιν, οἰκοδομουμένου μέρους τοῦ παρ' αὐτῷ κήπου. Ἄν δὲ τοῦτο δὲν ἦτο δυνατὸν παρεκκλίει τοῦλάχιστον νὰ τῷ παραχωρηθῇ νέα θέσις εἰς ἣν νὰ ἐργάζεται, ὅπως θέτη ὅσον ἔνεστιν εἰς τάξιν τὰ εἰς τὸ Ἀρχαιοφυλακεῖον παραδιδόμενα ἔγγραφα. ³ Ὅ,τι δὲ μόνον ἐπέτυχεν ὑπῆρξεν ἡ παραχώρησις τοῦ διὰ τῆς ἀπὸ 5 Νοεμβρίου 1857 ἐπιστολῆς του αἰτηθέντος συνεχοῦς πρὸς τὸ Ἀρχαιοφυλακεῖον δωματίου τοῦ Ἐπαρχείου, ὅπου εἰργάζεται τότε τὸ Ληξιαρχεῖον. Εἶναι δὲ τοῦτο τὸ δωμάτιον ἐκεῖνο τὸ νῦν γραφεῖον τοῦ Ἀρχαιοφύλακος. Ἀλλὰ καὶ ἡ προσθήκη αὕτη δὲν ἦτο ἐπαρκής, ὡς καὶ ἡ μετὰ ταῦτα πείρα τὸ ἀπέδειξε.

ΙΑ'.

Τ' ὄνομα τοῦ Ἀρχαιοφύλακος Ἀλεξάνδρου Δελβινιώτου ἐντίμως συνδέεται μὲ τὰς περιπετείας τῶν ἀρχαίων ἐκείνων Βενετικῶν ἐγγράφων, ἅτινα ἐκ τῶν ὑπογείων τοῦ Παλατίου τῶν ἀγίων Μιχαὴλ καὶ Γεωργίου, μὲ ἄλλα τινὰ ἐναπομείναντα εἰς τὸ πρῶν οἰκίμα τοῦ Ἀρχαιοφυλακείου (οἰκίαν Φλαμπουρίρη) ἐν ἔτει 1833 μετεφέρθησαν εἰς τὰ ἐν τῇ πρῶνι μονῇ τῆς Τενέδου ἰσόγεια τοῦ Τοπικοῦ Ἀρχαιοφυλακείου, ἐξ ἐκείνων δὲ εἰς τὸν ἐπὶ τούτῳ περιφραχθέντα ἰσόγειον τόπον κατὰ τὴν εἴσοδον τοῦ Ἀρχαιοφυλακείου ἐν τῷ παρὰ τῇ Σπηλαίᾳ οἰκίματι ἐν ἔτει 1835, καὶ ἐκεῖθεν τέλος μεταβιβάσθησαν εἰς τὰ κατώγεια τοῦ πρῶνι Παλατίου τῶν Βατῶν κατὰ τὴν ἐν ἔτει 1849 εἰς αὐτὸ ἐγκατάστασιν τοῦ Τοπικοῦ Ἀρχαιοφυλακείου. Τὰ αὐτὰ ἔγγραφα, πιστεύομεν, αἰνιττόμενος ἀνέφερον ἤδη πρὸς τὸν Ἐπαρχον ὁ Ἀρχαιοφύλαξ Βάρθης, τῇ 7 Ὀκτωβρίου 1850, ὅτι κατὰ τὴν εἰς τὸ νῦν Ἀρχαιοφυλακεῖον μετακόμισιν, διέσωσε πολλὰ βιβλία, ἅτινα καὶ ὁμοῦ συνέδεσεν

¹ Ἀρχαιοφύλακος Ν. Βάρθης ἐπιστολὴ 6 Ἰουνίου 1853.

² Αὐτόθι. Αἱ παραδόσεις τῶν ἐγγράφων τῶν Δικαστηρίων πρῶτον μὲν ἐγίνοντο κατὰ πενταετίαν, ὕστερον δὲ καθ' ἡμέραν εἰς τῶν Ἐπαρχῶν ἐγίνοντο ἐτησίως.

³ Ἐπιστολαὶ Ἀρχαιοφύλακος Δ. Δελβινιώτου — 9 Ὀκτωβρ. 1854, 22 Μαΐου 1855 ἔ. ν. καὶ 31 Μαΐου 1855.

ὅπως γίνῃ ἡ διαλογὴ καὶ ἡ τακτοποίησις αὐτῶν· ἅπαντα δὲ τὰ λοιπὰ, ἦτοι πολλὰ βιβλία, ἡμίσεα βιβλία, ἡμίσειαι δεσμίδες καὶ παμπληθὴ φύλλα μεμωμένα, ἐκλείσθησαν ἐν τοῖς ὑπὸ τὸ Ἀρχαιοφυλακεῖον κατωγείοις. Περὶ δὲ τῶν τελευταίων τούτων ἔλεγεν ὅτι διὰ τὴν οὐχὶ ἀδύνατον, ἀλλὰ δύσκολον τακτοποίησιν χαρτίων τοιούτων ἀπαιτεῖται πρόσωπον ἔχον ἀρκετὴν γῶσιν τῶν διαφόρων πράξεων, δυνάμενον ν' ἀναγνώσῃ καὶ διαιρέσῃ αὐτὰς κατ' ἐποχὰς καὶ καθ' ὕλην εἰς δεσμίδας καὶ βιβλία. Χρειαζέται, ἔλεγε, βοήθεια πολλῶν ἀτόμων καὶ χρόνος διὰ τὴν ἐκτέλεσιν, καὶ μεθ' ὅλα ταῦτα, δὲν ἤθελον ἔχει τις εἰμὴ ἔγγραφα ἐσχισμένα, ἀτελῆ, καὶ οὐδεμιᾶς ὀντότητος, τὰ ὁποῖα οὐδεὶς ἤθελε ζητεῖ. Καθ' ἃ δὲ προσέθετε κατωτέρω, τὰ ἤδη ὑπ' αὐτοῦ διασωθέντα καὶ τακτοποιηθέντα Βενετικὰ ἔγγραφα, ἦσαν τὰ τοῦ Βαίλου (le scritture del Bailo), ἅτινα ἐκτός τινων ἐλλειπόντων ἄρχονται ἀπὸ τοῦ ἔτους 1614 καὶ φθάνουσι μέχρι τῶν τελευταίων χρόνων τῆν Βενετοκρατίας, ἐκτός δὲ τούτων ὀλίγα τινὰ βιβλία τῆς Πραξιολογίας τῶν Προβλεπτῶν.¹

Ἡ γνώμη τοῦ Ἀρχαιοφύλακος Βάρθη περὶ ἀχρηστίας καὶ οὐτιδανότητος τῶν ἐφαρμένων ἐκείνων παλαιῶν ἐγγράφων, εἶναι ἐκ τῶν ἀπατηλῶν ἐκείνων ιδεῶν αἵτινες ἐπέρχονται εἰς τὴν φαντασίαν μᾶλλον ἢ εἰς τὴν σκέψιν τοῦ βεβουλημένου εἰς τὴν ζάλην πολυπλόκων ἐργασιῶν τῆς ἡμέρας, ἐν μέσῳ δυσχεριῶν καὶ προσκομμάτων παντοίων ἀνεξαρτήτων τῆς θελήσεώς του καὶ θεωροῦντος τὰ παλαιὰ ἐκεῖνα ἔγγραφα ὑπὸ τὴν ἔποψιν μόνον τῶν καθημερινῶν χρειῶν τῆς τοῦ Ἀρχαιοφυλακεῖου ὑπηρεσίας. Μὴ παραβλέψωμεν δὲ ὅτι ὁ Ἀρχαιοφύλαξ ἐκεῖνος εἶχεν ἤδη ἀνέυρει καλὸν μέρος Βενετικῶν ἐγγράφων.

Ἡ ὀζυδέρκεια τοῦ ἐν ἔτει 1855 διαδεχθέντος ἐκείνον Ἀρχαιοφύλακος Ἀλεξάνδρου Δελβινιώτου προέβη πολὺ περαιτέρω εἰς τὴν ἔρευναν τῶν ὡς ἀχρηστων θεωρηθέντων, καὶ κατώρθωσε τὴν διάσωσιν καὶ τακτοποίησιν ἀξιολόγου ποσότητος αὐτῶν.

Διὰ τῆς ἀπὸ 29 Νοεμβρίου 1856 ἐπιστολῆς του, ἐζήτησε τὴν ἀρωγὴν τῆς Κυβερνήσεως, ὅπως, τῇ δαπάνῃ ἐννεμήκοντα λιτρῶν στερλινῶν, τῇ συμπράξει τῶν ὑπαλλήλων, ἑπτὰ τότε ὄντων τὸν ἀριθμὸν, οἵτινες ἐπὶ τούτῳ ἤθελον ἐργασθῆ εἰς ὥρας ἐκτάκτους, μετὰ τὰς ὥρας τῆς καθημερινῆς ὑπηρεσίας, προβῆ εἰς τὴν μελετωμένην ἐπιχείρησιν. Ἐγκριθείσης δὲ τῆς προτάσεως ὑπὸ τῆς Ἰονίου Γερουσίας, ἐπελήφθη τοῦ δυσχεροῦς ἔργου, ὅπερ ἐστέφθη διὰ θαυμασταῆς ἐπιτυχίας, ὡς διὰ τῆς ἀπὸ 16 Αὐγούστου 1858 Ε. Ν. ἐκθέσεώς του πρὸς τὸν Ἐπαρχον ἀναφέρει.

Τὴν ἐξέτασιν καὶ κατάταξιν, λέγει, τῶν πολιτικῶν, διοικητικῶν καὶ δικαστικῶν ἐγγράφων τῶν δύο τελευταίων αἰῶνων τῆς Βενετοκρατίας, ἅτινα

¹ Ἀρχαιοφύλακος Ν. Βάρθη Ἐπιστολὴ 7 Ὀκτωβρίου 1850, ἔτι δὲ 25 Ὀκτωβρίου 1849, ἐνθα λέγει ὅτι μέρος τῶν Βενετικῶν ἐκείνων ἐγγράφων ἦσαν εἰς λελυμμένα ἀποσπασθέντα τῶν δεσμίδων καὶ βιβλίων ἕνεκα τῆς ὑγείας τοῦ τόπου ὅπου ἀνέκαθεν εἶχον ἀποτεθῆ.

ἔκειντο ὡς ἀνωφελῆ εἰς ἐν κατώγειον τοῦ Ἀρχιεπιφυλακείου, ἡ ἐξεπεραίωσαν ὑπὸ τὴν διεύθυνσίν μου οἱ ὑπάλληλοι δι' ἐπιπόνου καὶ δυσκόλου ἐρεύνης, ἧς τ' ἀποτελέσματα ὑπερέβησαν τὰς προσδοκίας μου, ὡς ἐμφαίνει ὁ ὑποβαλλόμενος κατάλογος. Διότι πολυτίμα ἔγγραφα ἀναφέρονται εἰς τὰς πολιτικὰς σχέσεις τῶν ἡμετέρων νήσων μετὰ τῆς Βενετίας, κατὰ τοὺς τέσσαρας αἰῶνας τῆς κυριαρχίας αὐτῆς, εἰς τὰ δικαιώματα τῶν πολιτῶν καὶ εἰς τὴν ἰδιοκτησίαν. Μετὰ δὲ τὰ ἔγγραφα ταῦτα, μετὰ διαφόρους πράξεις τῶν Βασιλέων καὶ ἄλλας οἷον τῶν πολιτικῶν ἢ ἐνιαυσίων δικαστῶν τῆς πόλεως καὶ τῶν κωμῶν, μετὰ τὰς στατιστικὰς ἀναγραφὰς καὶ τινὰ δικόγραφα μεταξὺ ἐξόχων οἰκογενειῶν, ἕνεκα προικῶν καὶ καταπιστευμάτων καὶ μετ' ἄλλας δικαστικὰς πράξεις ἐποχῶν προσφάτων, εὑρέθησαν προσέτι τεσσαράκοντα πρωτόκολλα συμβολαιογράφων (τὸ πρῶτον ὑπὸ χρονίαν 28 Μαΐου 1500 καὶ τὸ τελευταῖον 25 Αὐγούστου 1805) τεσσαράκοντα ἔγγραφα κοινοποιήσεων γενομένων παρὰ συμβολαιογράφων πρὸς διαφόρους Ἀρχὰς περὶ καταπεπιστευμένων κληρονομιῶν. Εὑρέθησαν καὶ δύο βιβλία ἐκκλησίας τινος τῆς κώμης Σκριπεροῦ περιέχοντα βαπτίσεις, γάμους καὶ θανάς. Εὑρέθησαν δὲ ἐπὶ τούτους περίπου πενήκοντα δεμάτια ποινικῶν διαδικασιῶν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1560 μέχρι τοῦ 1808, καὶ ποινικαὶ ἀποφάσεις ἀρχόμεναι ἀπὸ τοῦ 1734 καὶ λήγουσαι ἐπίσης τὸ 1808. Τὰ ποινικὰ ταῦτα ἔγγραφα ὁ Ἀρχιεπιφύλαξ Δελβινιώτης θεωρεῖ ὡς ἀνωφελές ἐμπόδιον καὶ ἐπειδὴ ὁ χρόνος καὶ ἐνόμως καὶ ἠθικῶς παρέγραψε τὰ ἐν αὐτοῖς διαλαμβανόμενα δικαιώματα, ἂν τὸ ἐγκρίνη ἢ ἀνωτέρα Ἀρχὴ, νομίζει εὐλογον νὰ καῶσι· τὸ αὐτὸ δὲ νὰ γίνῃ καὶ περὶ ἄλλων λειψάνων ἐγγράφων ὄντων ἐν κακῇ καταστάσει καὶ διεφθαρμένων, ἀφοῦ μετὰ τὴν γενομένην ἔρευναν, οὐδὲν δύναται νὰ ἐξαχθῇ ἐξ αὐτῶν. Ἀχρηστον ἐμπόδιον ἐπίσης θεωρεῖ καὶ τὰ οὐκ ὀλίγα βιβλία, κατὰ τὸ πλεῖστον διεφθαρμένα, ἅτινα περιέχουσι στρατιωτικὸς καταλόγους καὶ λογαριασμοὺς χορηγήσεων διαφόρων εἰδῶν διὰ τὸν Πεζικὸν καὶ τὸν Ναυτικὸν στρατὸν τῆς Βενετικῆς Πολιτείας ἐν ταῖς ἡμετέραις νήσοις καὶ ἕτερα ἀφορῶντα τὴν διαχείρισιν τῶν ἀλατοπηγείων.

Ταῦτα εἶναι κατὰ τὴν ἐκθεσιν τοῦ Ἀρχιεπιφύλακος τὰ διασωθέντα ἔγγραφα περὶ ὧν λεπτομερέστερον διελάμβανεν ὁ συνημμένος κατάλογος ὅστις μετ' αὐτῆς ἐδημοσιεύθη ἐν τῇ Ἐπισήμῳ Ἐφημερίδι τοῦ Ἡνωμένου Κράτους τῶν Ἰονίων Νήσων.¹ Σημειοῦμεν δὲ ὅτι ὡς ἐκ τοῦ καταλόγου ἔκεινου προκύπτει εἰς τ' ἀνευρεθέντα βιβλία ὑπάρχουσι καὶ ἐξ τόμοι τῶν διαφόρων ἀντικειμένων τῆς πόλεως² οἵτινες πιθανῶς ἀνήκον εἰς τὸ παλαιὸν Ἀρχιεπιφυλακεῖον αὐτῆς.

Περαίνων τὴν ἐκθεσίν του ἀπονέμει τὸν διὰ τὴν γενομένην ἐργασίαν ὀφειλόμενον ἔπαινον, οὐχὶ μόνον εἰς τοὺς ὑπαλλήλους ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν κλητῆρα.

¹ Ἀριθ. 367 τῆς 6|18 Σεπτεμβρίου 1858.

² Ἀπὸ Δεματίου ἀριθ. 933 μέχρις ἀριθ. 937. Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1534 μέχρι τοῦ 1696.

Ἡ σύγχυσις, λέγει, καὶ ἡ φθορὰ ἢ προξενηθεῖσα ὑπὸ τῆς ἀμελείας καὶ τῆς πολυχρονιότητος εἰς τὰ πολυπληθῆ ἐκεῖνα ἔγγραφα, σεσηπότα καὶ συγκεκολλημένα ὑπὸ τῆς ὑγρασίας ἀπῆλθον ἐργασίαν ἀκριβῆ καὶ εὐσυνείδητον. Ἡ διαχώρισις τῶν φύλλων, ἡ ἔρευνα τῶν χαρακτήρων, ἡ διανομὴ τῶν ἀντικειμένων, κατὰ κατηγορίας καὶ ἐποχὰς, καὶ ἡ συνένωσις πολυπληθῶν δικογραφικῶν εὐρισκομένων εἰς μεμονωμένα ἡμίφυλλα χάρτου εἶναι ἔργον οὐχὶ κόινῃς ἱκανότητος καὶ ἄξιον καταλλήλου ἀντιμισθίας. Συνιστᾷ ἐπομένως τὴν ἰκετήριον δι' ἧς οἱ ὑπάλληλοι ἐζητοῦντο ἀνωτέραν ἀμοιβὴν ἐκείνης ἣν ἠδύναντο νὰ λάβωσιν ἐκ τοῦ διὰ τὴν δαπάνην τῆς ἐργασίας ὅλης αἰτηθέντος παρὰ τοῦ Ἀρχιεποφύλακος ποσοῦ τῶν ἐννεήκοντα λιτρῶν στερολινῶν. Ἡ Ἰόνιος Γερουσία δικαιοῦσα τὴν αἴτησιν ταύτην, ἠῤῥησε τὸ ποσοῦν αὐτὸ εἰς λίτρας στερολίνας ἑκατόν.¹ Ἐκ τούτου δὲ τοῦ ποσοῦ ὁ Ἀρχιεποφύλαξ ἐποίησε τὴν εἰς τοὺς ὑπαλλήλους διανομὴν, ὡς ἐγγράφως ἀνήγγειλε πρὸς τὸν Ἐπαρχον τῇ 6/18 Σεπτεμβρίου 1858.²

Αὕτη ὑπῆρξεν ἡ σημαντικωτέρα καὶ τελευταία ἐργασία τοῦ Τοπικοῦ Ἀρχιεποφύλακειοῦ ἐπιτυχῶς ἐπιχειρηθεῖσα καὶ διεξαχθεῖσα ἐπὶ τῶν πολυπληθῶν καὶ ποικίλων ἐγγράφων τῆς ἱστορικῆς ἐποχῆς τῆς Βενετοκρατίας, ἅτινα ἐπὶ τσακῦτα ἔτη ἔκειντο παρημελημένα εἰς ἄμορφον σωρὸν, καταδεδικασμένα τέλος εἰς τὴν διὰ τῆς σήψεως ἀπώλειαν ἐν τοῖς κατωγείοις αὐτοῦ ἐκείνου τοῦ πρῶην Παλατίου τῶν Βαζίλων, ὅπου ἄλλοτε ἕως πλεῖστα αὐτῶν εἰς ἀσφαλῆ δωμάτια ζηλοτύπως ἐφυλάττοντο.³

IB'.

Αἱ συχναὶ παραδόσεις ἐγγράφων τῶν Ἀρχῶν τῆς συγχρόνου ἐποχῆς, οὐχὶ πάντοτε ἐγκαίρως καὶ καταλλήλως γινόμεναι, ἐπησχόλησαν ἐφεξῆς καὶ τὸν Ἀρχιεποφύλακα Δελβινιώτην μέχρι τῆς παραιτήσεως αὐτοῦ, τῇ 18 Ὀκτωβρίου 1862, καὶ τὸν διαδεχθέντα αὐτὸν Στυλιανὸν Δώριαν Προσαλέντην ἀναλαβόντα τὴν ὑπηρεσίαν τῇ 20 τοῦ αὐτοῦ μηνός, ἀφοῦ ἐν τῷ μεταξύ καθήκοντα Ἀρχιεποφύλακος ἐξεπλήρωσεν εἰς τῶν ὑπαλλήλων ὁ Κωνσταντῖνος Παπαδόπουλος.⁴

¹ Πρωτόκολλον τοῦ Ἐπαρχου 7 Σεπτ. 1858 ἀριθ. 2339 καὶ ἀριθ. 1240.

² Ἐπιστολαὶ Ἀρχιεποφύλακος Α. Δελβινιώτου 18 Σεπτ. 1858 Ε. Ν. Ἰδοὺ οἱ ὑπάλληλοι εἰς οὗς ἐγένετο ἡ διανομή. Σπυρίδων Πουλης, Στυλιανὸς Βουσολῖνος, Νικόλαος Κασσιμάτης, Ἄγγελος Φούλιας· λαβόντες ἀνὰ λ. Σ. 15 δ. 4 1/2. Ἀνδρέας Ἰατράς, Κωνσταντῖνος Παπαδόπουλος ἀνὰ λ. Σ. 17 σελ. 3 δ. 7. — Ὁ κλητὴρ λ. Σ. 5 σ. 14 δ. 4.

³ Περὶ τῶν ἐγγράφων τούτων ἐπραγματεύθη ὁ πολυμαθὴς καὶ περὶ τὴν πάτριον ἱστορίαν σπουδαῖος καὶ ἐντριβέστατος λόγιος Καθηγητὴς Ἰ. Ῥωμανὸς καὶ ἡ πραγματεία αὐτοῦ ἐδημοσιεύθη ἐν τινι Περιοδικῷ τῆς Ἰταλίας.

⁴ Ἐπιστολὴ ἀριθ. 1 τοῦ Ἀρχιεποφύλακος Προσαλέντου ἐν τῷ βιβλίῳ ἐνθα καὶ αἱ ἐπιστολαὶ τοῦ προκατόχου του, 22 Ὀκτωβρίου 1862. — Ἐπιστολὴ ἀριθ. 837 ἀπὸ 18 αὐτοῦ μηνός καὶ ἔτους, δι' ἧς ὁ Γραμματεὺς τῆς Γερουσίας ἀναγγέλλει εἰς τὸν Ἐπαρχον ὅτι αὕτη ἐπιδοκιμάζει τὴν ἀπὸ τῆς 16 ὑποβληθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ ὀνομασίαν τοῦ Σ. Δ. Προσαλέντου ὡς Ἀρχιεποφύλακος.

Ἡ περὶ τῆς ἀνωτέρω εἴρηται προσθήκη ἀρχείων ἐποχῆς προτεγγιζούσης εἰς τὸ ἐνεστὸς, εἰς ἃ μάλιστα ἐνδιεφέροντο οἱ πολῖται διὰ τὰς καθημερινὰς τῶν ὑποθέσεις, οὐχὶ μόνον τὰ μέγιστα ἠΐξησε τὴν ἐσπευσμένην ὑλικὴν ἀσχολίαν τῶν ὑπαλλήλων περὶ τὴν ἀνέυρεσιν καὶ ἀντιγραφὴν τῶν καθ' ἑκάστην ζητουμένων, ἀλλὰ καὶ ἄλλην ἔκτακτον ἀπῆτησεν ἐργασίαν ἀπαραίτητον διὰ τὴν διευκόλυνσιν τῆς καθημερινῆς χρήσεως τῶν ἐγγράφων ἐκείνων. Κατὰ διαταγὴν τῆς Γερουσίας ἀπὸ τοῦ ἔτους 1860 μέχρι τοῦ ἔτους 1862, οἱ βοηθοὶ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Ἀρχαιοφύλακος δι' ἐπιπροσθέτου ἐργασίας, μετὰ τὰς ὥρας τῆς τακτικῆς ὑπηρεσίας ἐπειράθησαν τὴν σύνταξιν Ἀλφαριθμητικῶν Πινάκων τῶν διαφόρων δικαστικῶν ἀποφάσεων καὶ πρὸς τοῦτοις τῶν πράξεων οὐκ ὀλίγων Συμβολαιογράφων, ἀνταμοιβόμενοι δι' ἐκτάκτου μηνιαίας ἀντιμισθίας. Τοῦ ἐπωφελοῦς τούτου ἔργου τὴν μέχρι συντελέσεως ἐξακολούθησιν, διέκοψε μετ' οὐ πολὺ αὐτὴ ἡ Γερουσία ἀφαιρέσασα τὸ κονδύλιον τῆς χάριν τούτου ἐπιχορηγήσεως.

Οὕτως ἔβαινον τὰ πράγματα κατὰ τὴν τελευταίαν περίοδον τῆς Ἰονίου Κυβερνήσεως, καθ' ἣν αἱ τοῦ Ἀρχαιοφυλακείου καθημεριναὶ ἐργασίαι ἔτι μᾶλλον περιεπλέχθησαν καὶ συνεπικνώθησαν ἐπὶ τῇ προσδοκίᾳ τῆς μεγάλης τῶν καθεστώτων μεταβολῆς, ἐξ ἧς οὐχὶ μόνον ἡ πολιτεία ἀλλὰ καὶ ἡ κοινωνία συνεταράσσετο.

II'.

Καὶ κατὰ τὴν ἰδρυσιν τῆς νέας ἐθνικῆς Κυβερνήσεως ἐν ἔτει 1864, τὰ πράγματα δὲν ἔλαβον εὐρυθμοτέραν καὶ ὁμαλωτέραν τροπὴν. Αἱ εἰς τὸ Τοπικὸν Ἀρχαιοφυλακεῖον παραδόσεις τῶν ἐγγράφων τῶν πρῶην Ἰονίων Ἀρχῶν ἐπῆλθον ἔτι μᾶλλον ἀλλεπάλληλοι καὶ κατεσπευσμένοι καὶ σχεδὸν εἰπεῖν ἀθρόαι¹ καὶ τοῦτο συνέβαινε ἐν ᾧ ἀσυνήθεις ἐκτάκτους ἐργασίας ἐπειγόντως εἰς τὸ Ἀρχαιοφυλακεῖον ἐπέβαλλον αἱ ἀνάγκαι τοῦ ἐγκαινιαζομένου νέου πολιτικοῦ συστήματος καὶ αἱ ἐκ τούτου ἀναφύμεναι παντοδαὲς περιστάσεις καὶ σχέσεις τῆς ἰδιοκτησίας, τῶν προσώπων καὶ τοῦ κράτους, ἔτι δὲ τῶν ἀπροπαρασκευάστως καθιδρυομένων νέων Ἀρχῶν καὶ τῶν προσκαίρως ἔτι ὑφισταμένων λειψῶν τῆς παρελθούσης διοικήσεως ἐν μέσῳ τῆς νέας ἐθνικῆς ζωῆς.

Ἐν τοσούτῳ δὲ οὐδὲ αἱ περιστάσεις τοῦ οἰκήματος ἐβελτιοῦντο διὰ τῆς ἐν αὐτῷ τοσαύτης προσθήκης ἐγγράφων. Καὶ ὁ Ἀρχαιοφύλαξ εὐρέθη εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἐκφράσῃ ἐπανειλημμένως εἰς τὴν προϊσταμένην Ἀρχὴν τὴν ἰδέαν

¹ Ἐπιστολὴ ἀριθ. 9. ἀπὸ 28 Ἰουλίου, 9 Ἀγούστου 1864, δι' ἧς ὁ Ἀρχαιοφύλαξ Σ. Δ. Προσαλέντης υποβάλλει εἰς τὸν Ἐπαρχον ὅτι ἐν γένει αἱ παραδόσεις τῶν ἐγγράφων τῶν διαφόρων Ἀρχῶν πρὸς τὸ Ἀρχαιοφυλακεῖον δεῖον νὰ συνοδεύωνται μετὰ τῶν σχετικῶν Ἀλφαριθμητικῶν Πινάκων.

τῆς τοῦ κτιρίου ἐπεκτάσεως, ἢ τῆς προσθήκης ἄλλων δωματίων. ¹ Ἐπρότεινε δὲ καὶ τὴν ὑπὸ ἐπὶ τούτῳ Ἐπιτροπῆς ἐξέτασιν πολλῶν ἀχρήστων ἐγγράφων, ἅτινα ἀνωφελῶς ἐπλήρουν τὸ κατάστημα· ἀλλ' οὐδὲν ἐγένετο. ² Ἐν ταύτῳ δὲ ἡ παλαιότης τοῦ οἰκήματος, ἣτις ἤδη ἀπὸ τῆς ἐν αὐτῷ ἐγκαταστάσεως τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ ἦτο εἰς πάντας ὄρατῆ, καὶ ἐδεῖτο ἔκτοτε ἀποτελεσματικῆς προνοίας, προΐοντος τοῦ χρόνου κατήντησεν ἐπαισητοτέρα, παραβλάπτουσα καὶ αὕτη τὴν γενικὴν τοῦ ἀρχιεπίου τούτου κατάστασιν. Ἡ συχνὴ εἰσροὴ τῶν ὀμβρίων ὑδάτων ἐπεξέτεινεν ἐν αὐτῷ τὸ κακὸν τῆς ὑγρασίας, ἐξ ἧς πολλαὶ θέσεις ἐγένοντο ἀκατάλληλοι καὶ ἐπικίνδυνοι εἰς τοποθέτησιν ἐγγράφων, ἅτινα ἀσφαλῶς ἔπρεπε νὰ διατηρηθῶσιν. Οὐχὶ δὲ ἅπαξ ἐπὶ τούτοις συνέβη, εἰς δωματία τινα, πότε μὲν νὰ καταπέσῃ ἡ στέγη, πότε δὲ νὰ βυθισθῇ τὸ ἔδαφος. ³ Αἱ δὲ ἐπανειλημμένως προκαλούμεναι ἐπισκευαὶ, οὐχὶ πάντοτε ἐπετύγχανον, διὰ τὴν παλαιότητα τοῦ ὄλου κτιρίου, οὔσαι ἐμβλαώματα νέα εἰς ῥῆκος παλαιόν. ⁴

Δὲν πρέπει νὰ παραλείψωμεν περὶ τοῦ κτιρίου λαλοῦντες, ὅτι καὶ ἐπὶ τῆς Ἑθνικῆς Κυβερνήτεως ἐμελετήθη νὰ μετατεθῇ τὸ Ἀρχιεπισκοπικεῖον εἰς τὴν πρῶν Ἰόνιον Ἀκαδημίαν, καὶ ἐζήτησε περὶ τούτου ἡ Β. Νομαρχία παρὰ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου τὸν ὑπολογισμὸν τῆς ἀπαιτουμένης δαπάνης. Ἀπαντῶν οὗτος τῇ 3 Σεπτεμβρίου 1866 ὑπέβαλλεν ὅτι θεώρει καταλληλότερον τοῦ παρόντος τὸ προτεινόμενον οἰκημα, ὅπερ ὅμως δεόντως ἔπρεπε νὰ προπαρασκευασθῇ, προκειμένου περὶ μετακομίσεως καὶ ἐναποθέσεως ἐν αὐτῷ πλεόν τῶν 1700 ἀμαξίων ἐγγράφων. Οὐδὲ ἠδύνατο αὐτὸς νὰ ὑπολογίσῃ τὴν δαπάνην περὶ ἧς ἀρμόδιον ἦτο νὰ γνωμοδοτήσῃ τὸ Βασιλικὸν Μηχανικόν. Ἄλλως παρετήρει ὅτι προσήγγιζεν ἡ ἐσοδεία τοῦ ἐλαιοκάρπου, καθ' ἣν πολλαπλασιάζονται αἱ ἐργασίαι τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ, καὶ ὅτι κατ' αὐτὸν ἡ μετακόμισις ἔπρεπε νὰ ἐκτελεσθῇ ἐν καιρῷ δικαστικῶν διακοπῶν, ὡς ἐγένετο καὶ προηγουμένως. ⁵ Ἡ μελετηθεῖσα μετάθεσις δὲν ἐπραγματοποιήθη· καὶ τῷ ὄντι αἱ προηγουμένως γινόμεναι ἔπρεπε νὰ μὴ ἐνθαρρύνωσι τὴν ἐπιχειρήσιν μεταθέσεως νέας. Καὶ ταῦτα ἀρέκτωσαν ἐν παρόδῳ ἐπὶ τοῦ δυσχεροῦς καὶ

¹ Ἐπιστολαὶ Ἀρχιεπισκόπου Σ. Δ. Προσαλέντου ἀριθ. 20, 10/22 Σεπτ. 1864. ἀριθ. 75. 31 Αὐγούστου 1865 καὶ ἀριθ. 97 4 Ἀπριλίου 1867.

² Τοῦ αὐτοῦ ἐπιστολὴ ἀριθ. 43. 4 Φεβρ. 1865.

³ Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Α. Δελιδωνίτης ἐδὶ ἐπιστολῆς ἀπὸ 19 Ἰουνίου 1858 ἀναφέρει, ὅτι πρὸ πολλοῦ ἐπενέδωκε τὸ ἔδαφος μιᾶς αἰθούσης, ἕνεκα τοῦ βάρους τῶν ἐν αὐτῇ ἐγγράφων.

⁴ Ἐπιστολαὶ Ἀρχιεπισκόπου Σ. Δ. Προσαλέντου ἀριθ. 27—19/4 Ὀκτωβρ. 1864. Πτώσις μέρους τῆς στέγης ἐνὸς δωματίου· ἀριθ. 36 καὶ 37, κατὰ Δεκέμβριον 1864 καὶ ἀριθ. 114 7 Σεπτ. 1866 εἰσροὴ ὀμβρίων ὑδάτων· ἀριθ. 206 6 Δεκ. 1869. Καταβύσις τοῦ ἔδαφους μικροῦ δωματίου, ὅπου εἰσελθὼν ὁ Κλητὴρ τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ Εὐστάθιος Ἀργυρόπουλος κατεκρημνίσθη σὺν αὐτῷ καὶ ἐτραυματίσθη.

⁵ Ὁφείλομεν ὅμως νὰ σημειώσωμεν ὅτι διὰ τῶν ἐσχάτως γενομένων γενικῶν ἐπισκευῶν ἐπετύγχευε ἡ πραγματικὴ διόρθωσις τοῦ μεγαλύτερου μέρους τῆς στέγης. Ἄλλ' ὑπολείπεται νὰ γίνῃ καὶ εἰς τὸ μικρότερον ταύτης μέρος ὁμοία τελεσφόρος ἐπισκευή.

⁶ Ἐπιστολὴ Ἀρχιεπισκόπου Σ. Δ. Προσαλέντου ἀριθ. 413 3 Σεπτ. 1866 εἰς ἀπάντησιν τοῦ ὑπ' ἀριθ. 4802 ἐγγράφου τοῦ Νομάρχου Κερκύρας.

δυσκόλου θέματος τῶν ἐκ τῆς παλαιότητος τοῦ κτιρίου περιπετειῶν, αἵτινες εἰς οὐχὶ ὀλίγας μερίμνας ἐνέβαλον μάλιστα τοὺς τελευταίους Ἀρχιεπιφυλάκας. Διότι ἂν καὶ ἐν ἔτει 1868 προσέλαβε τὸ Ἀρχιεπιφυλακεῖον δύο ἰσόγεια δωμάτια παρὰ τὰ ἡδῆ ὑπ' αὐτοῦ κατεχόμενα, δὲν ἐβεβλήθη ἐντεῦθεν ἡ ὕλική αὐτοῦ κατάστασις, οὐδὲ ἀπέκτησε τοῦτο τὴν δέουσαν εὐρυχωρίαν.¹

Τί δὲ συνέβαιναν ἐν τούτοις περὶ προσωπικοῦ; Τοῦτο καλεῖ ἡμᾶς ν' ἀναδράμωμεν εἰς χρόνους προγενεστέρους.

ΙΑ'

Ἐν ἔτει 1818, τὰ δικαιώματα τοῦ συστηθέντος τότε Ἀρχιεπιφυλακείου εἰσέπραττεν ὁ Ἀρχιεπιφύλαξ Σπυρίδων Βαρλάμ. Ὡς δὲ οὗτος ἀνέφερε πρὸς τὸν Ἐπαρχον τῆ 20 Ἰουλίου 1820, διένειμε τὰς εἰσπράξεις εἰς τοὺς ὑπάρχοντας δύο τακτικούς βοηθούς, προσλαβὼν μονίμως ἕτερον ἔκτακτον παρ' αὐτοῦ ἐκ τῶν εἰσπράξεων μισθοδοτούμενον (διὰ ταλλήρων τριῶν ἧτοι δραχμῶν 18 κατὰ μῆνα) διὰ τὴν ἐγκατάστασιν καὶ τακτοποίησιν τοῦ Ἀρχιεπιφυλακείου.² Κατὰ διαταγὴν δὲ τῆς Ἰονίου Γερουσίας ὑπὸ χρονίαν 19 Ἰουνίου 1820, ὁ Ἀρχιεπιφύλαξ ἐμισθοδοτεῖτο μηνιαίως διὰ ταλλήρων διστήλων τριάκοντα (ἧτοι δραχ. 180), ἀπολαβὼν καὶ τὸ ἥμισυ τῶν εἰσπρατομένων δικαιωμάτων, ἐνταμιεύων δὲ τὸ ἄλλο ἡμισυ εἰς τὸ Ἐγγώριον Ταμεῖον. Τὸ σύστημα τοῦτο ἠκολούθησε μέχρι τοῦ ἔτους 1835, ὅτε τὸ πρῶτον ἔτος τῆς διαχειρίσεώς του ὁ Ἀρχιεπιφύλαξ Νικόλαος Βάρθη, ἀπὸ α' Αὐγούστου 1834 μέχρι 31 Αὐγούστου 1835 εἰσέπραξε τάλληρα 700 ¹¹/₁₀₀ οὗτινος ποσοῦ τὸ ἥμισυ ἀνήκειν εἰς αὐτὸν, ἧτοι τάλληρα πεντήκοντα τέσσαρα κατὰ μῆνα, ἅτινα μὲ τὸν μισθὸν του ἀπετέλουν τάλληρα ὀγδοήκοντα τέσσαρα (δρ. 504). Ἀλλὰ ἀπὸ 5 Σεπτεμβρίου 1835, τεθέντος εἰς ἐνέργειαν τοῦ περὶ χροτοσήμου νόμου, ἔπαυσαν τὰ δικαιώματα τοῦ Ἀρχιεπιφύλακος καὶ προσδιωρίσθη εἰς αὐτὸν μηνιαῖος μισθὸς τεσσαράκοντα πέντε διστήλων (δρ. 270). Βραδύτερον ὁ μισθὸς οὗτος ἠλαττώθη εἰς διστήλα τριάκοντα τρία (δρ. 198)³

Ὡς καὶ ἀλλαχοῦ εἴπομεν, ἐπὶ Ἀρχιεπιφύλακος Βάρθη, τακτικοὶ ὑπάλληλοι μέχρι τοῦ ἔτους 1836 ἦσαν δύο, ὧν ὁ μὲν ὑπαρχιεπιφύλαξ, ἀξίωμα διατηρηθὲν ἀπὸ Ἰανουαρίου 1835 μέχρις Ἀπριλίου 1838, ὁ δὲ γραμματεῦς βοηθός. Τῷ 1837 προσετέθη τρίτος βοηθός, τέταρτος δὲ τῷ 1848 προκειμένης τῆς τελευταίας τοῦ Ἀρχιεπιφυλακείου μετακομίσεως. Τῷ δὲ 1850 προστεθέντων ἄλλων δύο καὶ ἐνός τῷ 1851, οἱ βοηθοὶ ἦσαν ἐπὶ τινα ἔτη

1 Τοῦ αὐτοῦ ἐπιστολὴ ἀριθ. 166 23 Αὐγούστου 1868.

2 Δεμάτιον ἀριθ. 2289 Atteggio Sr. Spiridione Varlam era Archivista Locale κ.τ.λ. Registro lettere.

3 Ἐπιστολὴ Ἀρχιεπιφύλακος Ν. Βάρθη 4 Ἰουνίου 1853.

ἑπτὰ τὸν ἀριθμὸν, ἐπὶ μακρὸν χρόνον μονίμως τὰς θέσεις αὐτῶν κατέχοντες. ¹ Ἐσχάτως δὲ ἐπὶ Ἀρχιεποφύλακος Προσαλέντου προσετέθη καὶ ὀγδοὺς βοηθός. Ἄλλ' οὐδὲ τὸν ἀριθμὸν ὀκτῶ ὑπαλλήλων ἐθεώρει ἐπαρκούντα ὁ Ἀρχιεποφύλαξ ἐκεῖνος, διὰ τὰς ἐν ἔτει 1864 ἐπιτακτομένους παντοίας ἐργασίας διὰ τὸ ἐν Ἀθήναις Ἰπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν. Οὐχ ἦττον μετὰ παρέλευσιν οὐχὶ μακροῦ χρόνου καὶ τῶν αὐτῶν ὑφισταμένων πολυασχόλων περιπτώσεων, ἢ Ἑλληνικῆ Κυβέρνησις, καθ' ἃ ἀνήγγειλεν εἰς τὸν Ἀρχιεποφύλακα ὁ Νομάρχης Κερκύρας περὶ τὰ τέλη Δεκεμβρίου 1865, περιώριζε τὴν ὑπαλληλίαν τοῦ Ἀρχιεποφυλακείου εἰς ἕνα Ἀρχιεποφύλακα, δύο βοηθοὺς β' τάξεως, ἕνα βοηθὸν γ' καὶ ἕνα κλητῆρα. ²

Μέχρι τῆς ὥρας ἐκεῖνης οἱ ὑπάλληλοι μετὰ τοῦ Ἀρχιεποφύλακος ἔχοντος μνησιατὸν μισθὸν δρ. 180, ἦσαν δύο βοηθοὶ α' τάξεως μισθοδοτούμενοι μνησιατῶς πρὸς δραχ. 90, τρεῖς β' πρὸς μνησιατῶς δραχ. 80 καὶ τρεῖς γ' τάξεως πρὸς δραχ. 60 καὶ ὁ κλητῆρ ἔχων δραχ. 50 κατὰ μῆνα. ³ Οὕτω πλὴν τοῦ κλητῆρος ἀπελάμβανον ἅπαντες τὸν μισθὸν ὃν εἶχον κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς Ἰονίου Πολιτείας, οὐδ' ἐπῆλθεν ἔπειτα ἐλάττωσις τοῦ μισθοῦ. Ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐλάττωσιν τοῦ προσωπικοῦ εἰς τρεῖς μόνους βοηθοὺς, ἐγένετο πρᾶγματι ἐπαισθητὴ τῆς ὑπαλληλίας ὑποβίβασις, ἥτις βεβαίως καὶ εἰς τὴν σπου-

¹ Ἡ ἐξῆς σημείωσις τῶν βοηθῶν τοῦ Ἀρχιεποφυλακείου κατὰ τὸ ἀπὸ 31 Μαΐου 1855 ἔγγραφον τοῦ Ἀρχιεποφύλακος ἔνθα σημειοῦται καὶ ἡ χρονία τοῦ διορισμοῦ ἐκάστου ἀποδεικνύει καὶ τὴν μονιμότητα αὐτῶν.

Ἀθανάσιος Ἰατρός ὑπηρετῶν ἀπὸ	19	Μαΐου	1818
Στέφανος Πιλότος	28	Αὐγούστου	1837
Ἄγγελος Φούλιας	16	Νοεμβρίου	1843
Κωνσταντῖνος Παπαδόπουλος . . .	19	Ὀκτωβρίου	1848
Σπυρίδων Πουλῆς	28	Νοεμβρίου	1850
Ἀνδρέας Ἰατρός τοῦ Ἀθανασίου . .	"	"	"
Στυλιανὸς Βουσολίνος	26	Ἰουλίου	1851
Ὁ κλητῆρ Χαραλάμπης Ῥαζῆς . . .	12	Μαΐου	1849

Τὸ ἔτος 1861 ἕνεκα ἀποβιώσεως τοῦ Ἀθανασίου Ἰατρᾶ ἔμειναν ἐπὶ τινὰ καιρὸν μόνον ἔξ ὑπαλλήλοι. Ἰδοὺ καὶ ἡ πρόσοψις τοῦ ἐτησίου μισθοῦ αὐτῶν τῇ 9 Ἰανουαρίου 1862 ἐξ ἐπιστολῆς τοῦ τότε Ἀρχιεποφύλακος.

Ἀρχιεποφύλαξ Ἀλέξανδρος Δελδινιώτης	Α.	Σ.	90
Βοηθὸς Ἄγγελος Φούλιας	"	"	45
" Κωνσταντῖνος Παπαδόπουλος . . .	"	"	35
" Ἀνδρέας Ἰατρός	"	"	35
" Σπυρίδων Πουλῆς	"	"	35
" Στυλιανὸς Βουσολίνος	"	"	30
" Νικόλαος Κασσιμάτης	"	"	30
Κλητῆρ Χαραλάμπης Ῥαζῆς	"	"	27

² Ἀρχιεποφύλακος Σ. Δ. Προσαλέντου ἐπιστολὴ ἀριθ. 18τῆς 26 Αὐγούστου (17 Σεπτεμβρίου 1864 καὶ ἀριθ. 90· 31 Δεκεμβρίου 1865).

³ Τοῦ αὐτοῦ ἐπιστολαὶ, ἀριθ. 45· 5 Μαρτίου 1865 καὶ ἀριθ. 56· 4 Μαΐου 1865 πρὸς τὸν Νομάρχην. Διὰ τῆς δευτέρας στέλλει τὰς μισθοδοτικὰς καταστάσεις τροπολογουμένας κατὰ τὴν ἀπὸ 12 Φεβρ. 1865 ἐγκύκλιον τοῦ Ἰπουργεῖου τῶν Οἰκονομικῶν.

δικαιότητα αὐτοῦ τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ ἐπιζημίως προσέκρουε· διότι τοῦτο οὐδένα πλέον εἶχε βοηθὸν α' τάξεως, ἀλλὰ δύο β' καὶ ἓνα γ' τάξεως· μετ' οὐ πολὺ δὲ κατάντα εἰς δύο μόνους βοηθούς. Διότι ἀμέσως μὲν, τὸν Δεκεμβρίου 1865, ἐπαύοντο τρεῖς ὑπάλληλοι, τὸν δὲ Ἰούλιον 1866, ἐπαύοντο οἰκονομικὰς χάριν ἄλλοι τρεῖς.¹

Μετὰ τοιαύτας ἀποφάσεις τῆς Κυβερνήσεως καὶ διὰ τὴν ἀπόλυτον ἀνάγκην τοῦ καταστήματος, νὰ μὴ στερηθῇ τῆς ὑπηρεσίας παλαιῶν καὶ πεπειραμένων ὑπαλλήλων, καὶ διὰ νὰ μὴ ἀποπεμφθῶσιν οὗτοι ἄνευ πόρου ζωῆς, ἄλλο δὲν ἔμεινεν εἰς τὸν Ἀρχιεπισκοπικὸν Σ. Δ. Προσαλέντην, εἰμὴ νὰ προτείνῃ νὰ ἐξακολουθήσωσιν οἱ ἀπαλλαττόμενοι ὑπηρετοῦντες ἀμίσθως ὡς γραφεῖς, καὶ ἀμοιβὴν νὰ λαμβάνωσι παρὰ τῶν εἰς αὐτοὺς παραγγελλόντων ἀντίγραφα.² Τοιαύτην δὲ μόνον κατώρθωσε νὰ ἐπιτύχῃ μετρίασιν τοῦ ἐπιπεθεμένου κκοῦ, ἃν καὶ εἰς τὰς ἐν μέσῳ τῶν δεινῶν ἐκείνων περιστάσεων ὑπὲρ τοῦ ιδρύματος καὶ ὑπὲρ τῶν παυομένων ὑπαλλήλων δικαίας καὶ εὐγενεῖς αὐτοῦ προσπαθείας συναρρωγῶν ἔσχε καὶ τὴν παρὰ τῇ ἀνωτέρῳ Ἀρχῇ ἡθικὴν ὑποστήριξιν τοῦ τότε πρώτου Δημάρχου Κερκυραίων Ν. Β. Μάνεση.³

Ἡ τοιαύτη ἐλάττωσις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐμισθῶν βοηθῶν τῶν πράγματι ὄντων δημοσίων ὑπαλλήλων, καὶ ἡ καταβίβασις αὐτῶν, οὐχὶ μόνον ἀπὸ ἀνωτέρως εἰς κατωτέρην τάξιν, ἀλλὰ εἰς τὴν τῶν ἀμισθῶν γραφῶν ὑπηρετούντων ἐπὶ ἀμοιβῇ χορηγομένη ὑπὸ τῶν αἰτούντων παρ' αὐτῶν ἀντίγραφα ἰδιωτῶν, ἐκλόνιζε καὶ συνέχεε βεβαίως ὅλον τὸ σύστημα τῆς ὑπηρεσίας τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ. Μετὰ τινὰ χρόνον ἐπανακλήθέντων εἰς τὴν ὑπηρεσίαν δύο παλαιῶν ὑπαλλήλων, συνεπέειρα παρκιτήσεως ἐνὸς τῶν ὑπηρετούντων,⁴ οἱ βοηθοὶ τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ ἔφθασαν εἰς τὸν ἀριθμὸν τριῶν, ὧν εἰς βοηθὸς β' τάξεως καὶ δύο γ' γενομένου δεκτοῦ εἰς ταύτην ἐνὸς τῶν πρώην τῆς β' ὅπερ βεβαίως δὲν ἐνίσχυε τὰς ἰδέας τῆς ἱεραρχικῆς πειθαρχίας, ἐν ᾧ μάλιστα κατὰ τὴν ἐν μηνὶ Δεκεμβρίῳ κοινοποίησιν τῆς Β. Νομαρχίας εἶχον ὀρισθῆ εἰς τὸ Ἀρχιεπισκοπικεῖον Κερκύρας δύο βοηθοὶ β' καὶ εἷς γ' τάξεως, ἔπει-

¹ Ἐπιστολαὶ Ἀρχιεπισκόπου Σ. Δ. Προσαλέντου ἀριθ. 90· 31 Δεκεμβρίου 1865 καὶ ἀριθ. 106, 7 Ἰουλίου 1866. Κατὰ Δεκέμβριον 1865 ἐπαύθησαν Ἀνδρέας Ἰατρᾶς βοηθὸς β'. τάξεως, Νικόλαος Κασσιμάτης γ' καὶ Ἰωάννης Κωσταδῆμος γ'.—Κατὰ Ἰούλιον δὲ 1866 Ἀγγελῆλος Φούλιας βοηθὸς α'. τάξεως. Κωνσταντῖνος Παπαδόπουλος β'. καὶ Σπυρίδων Πουλῆς ὁμοίως β'.—Οἱ δύο μείναντες βοηθοὶ ἦσαν Ἀριστείδης Δελδινιώτης β'. καὶ Στέφανος Νικάκης γ'. τάξεως.

² Αὐτόθι.

³ Τοῦ αὐτοῦ ἐπιστολῆ ἀριθ. 109, 22 Αὐγούστου 1866 πρὸς τὸν Δημάρχον Κερκυραίων.

⁴ Ἀριστείδου Δελδινιώτου.

⁵ Σπυρίδωνος Πουλῆ. Ἐπιστολὴ Ἀρχιεπισκόπου Σ. Δ. Προσαλέντου ἀριθ. 166· 10 Αὐγούστου 1868. Ἐνθα ἀναφέρει πρὸς τὸν Νομάρχην ὅτι οἱ ὑπάλληλοι εἶναι, τρεῖς καὶ ζητεῖ τεταρτον ἔστω καὶ γ'. τάξεως.

Ἐπιστολὴ ἀριθ. 197, 18 Ἰουνίου 1869 ὑπάλληλοι τρεῖς. Εἷς β'. τάξεως Κωνσταντῖνος Παπαδόπουλος καὶ γ'. τάξεως Σπυρίδων Πουλῆς καὶ Στέφανος Νικάκης.

τα δὲ τ' ἀνάπαλιν ἐγένετο. Ἄλλ' εἰς ἐπίμετρον ἐπήρχετο συνάμα καὶ ἡ ὀλεθρία ἐπιρροή, τὴν ὁποῖαν ἐξήσκουν εἰς τὸ πνεῦμα παντός ὑπαλλήλου τὰ λυπηρὰ παραδείγματα, τὰ δυστυχῶς τότε κλονίσαντα τὴν πεποίθησιν ὅτι ὁ ἐκκληρῶν πιστῶς τὸ καθήκον του, κατέχει ἀσφαλῶς τὴν θέσιν του ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς Κυβερνήσεως, καὶ ἡ ὀφειλομένη προσοχὴ δίδεται εἰς τὰ ἀρμόζοντα προσόντα κατὰ τοὺς εἰς ἕκαστον ἐπάγγελμα νέους διορισμούς.

Αἷτια τοιαῦτα οὔτε τὴν δέουσαν ρύθμισιν τοῦ Ἀρχιεπιφυλακείου ἠδύνατο νὰ προαγάγῃσιν, οὔτε τὴν ὑπηρεσίαν αὐτοῦ νὰ ἐμψυχώσωσιν εἰς ἔργα δεόμενα χρόνου καὶ ἐπιμονῆς. Οὕτω δὲ ὑπὸ οἰωνοῦς οὐχὶ ἀρίστους καὶ διὰ τὸ Τοπικὸν Ἀρχιεπιφυλακεῖον Κερκύρας ἐνεκαινίζετο ἡ ἐποχὴ τῆς διοικητικῆς καὶ δικαστικῆς ἀφομοιώσεως τῆς Ἑπτανήσου μετὰ τοῦ λοιποῦ Βασιλείου τῆς Ἑλλάδος.

Ἄλλ' ἐνταῦθα περαίνοντες τὸ ἱστορικὸν τοῦτο δοκίμιον, δὲν θέλομεν προεῖ περαιτέρω μέχρι τῶν παρόντων, ἅτινα ἐκ τῶν ἤδη ἀφηγηθέντων ἀρκούντως προεικονίζονται ἐν γένει καὶ διαφωτίζονται, τηρουμένων τῶν ὁρίων πραγματείας ἀπλῶς ἱστορικῆς.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑΙΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΑΙΩΝ

009697

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000168954

AKADHIMIA

ΑΘΗΝΑΙΩΝ